

Macao

Kilε Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa kaa yu ge, Macoo wo nigama

Jɔgɔ wu ƚε Macoo wε?

Macao bε wu bye Yesu wo tudunmɔɔ kε ni shuun wu ni. Girεkii p’a Macoo we yiri (Macao 9:9-13), Heburuu ma jo Levi (Marika 2:14; Luka 5:27, 29). Wee Egilizi w’a wii na wee w’a Macoo Kitabu wu ka.

Fanhafεε wari shɔvɔɔ wu bye wii. Na Yesu yaha ƚiƚε ke na wee tuun wu ni Yawutuu bi bye Oromε shεen wo fanha ki nɔhɔ ni. Fanha ki bye kii Yawutuu p’a munaa pεrεmε kaan. Saan wu bi ma pii ƚaha bulo p’a munaa pεrεmε pu shuu Yawutuu pu mu. Tεεgεε ƚiƚεhεƚεε funƚɔ ni piimu ƚaha saan wu bi ma bulo ge, Yawutuu pu ma bye pii. Pee kaa ƚε ma dan Yawutuu pusamaa ni wε, bani p’a sɔɔ Oromε shεen pu mu na kapyεƚεε pyi pu mu. Pee fanhafεε wari shɔvεε pu p’a bi sipyii pu ηmahana, na la faraa munaa pεrεmε pu bε na, kɔnhɔ pu bε di bye lafεε. Yawutuu pu bi pee wii kɔƚɔ ke bεeri wo jurumu fεε. Ga Yesu ya ƚuƚɔ ƚaari Macoo na, na wu yiri.

We Jozaama Kitabu we kakana ƚuƚɔ

Macao ya we Kitabu we fanha ƚεhε Yawutuu shizhaa na. Wu sεmε wu kaƚugbɔhɔ ki ƚε na: Yawutuu pu wo saan wu ƚε Yesu, wemu wo ƚɔmεε Kilε tudunmɔɔ p’a lɔ ge.

Macoo ya Yesu kalaa wu taa tayereye kaguro: **1** Faabobonɔ ki ɲunɔ wo kalaa we (Macoo 5–7). **2** Yesu ya piimu tun pu shε Kilε saanra ti kaa jo ge (Macoo 10). **3** Fugba saanra ti wo talenεε (Macoo 13). **4** Sipyɔ ɲiifεεεε pyegana wu cebooloo n'a daa fεε tε ni (Macoo 18). **5** Kalaapiire ti na já Yesu cabaɲa caɲa sige sigegana lemu na ge (Macoo 24–25).

Jozaama Kitabu wu kafila ɲugbɔyɔ

Macoo 1–2 Yesu Kirisa nɔhɔ tayirige ni wu se se keree.

Macoo 3:1–4:11 Yohana Batizelipye wo Kilε Jomɔ yεε ni Yesu batizeli ni wu nɔwuuro.

Macoo 4:12–18:37 Yesu wo labye we Galile fige ki ni.

Macoo 19–20 Yesu nigariwo Zheruzalεmu ni.

Macoo 21–28 Yesu wo labye we Zheruzalεmu ni. P'a wu she wà, na wu co, na wu gbo. A w'i ba ɲε.

Yesu Kirisa nɔhɔ tayirige seme

(Luka 3:23-38)

¹ Yesu Kirisa nɔhɔ tayirige seme w'a we. Yesu ya foro saannaa Dawuda shi ni, Dawuda d'a foro Ibirayima shi ni.

² Ibirayima w'a Ishaaga se.

Ishaaga di Yakuba se.

Yakuba di Zhuda ni wu ceboronamaa se.

³ Zhuda di Fεresi ni Zara se, pu nu wu bye Tamari.

A Pεrezi di Esirɔmu se,

Esirɔmu di Arami se.

⁴ Arami di Aminadabi se.

Aminadabi di Nasɔn se.

Nasɔn di Salimɔ se.

⁵ Salimɔ di Bowazi se, wu nu wu bye Araxabi.

Bowazi di Obɛdi se, wu nu wu bye Wuruti.

Obɛdi di Zhese* se.

⁶ Zhese di saannaa Dawuda se.

Saannaa Dawuda di Solomani se, wee nu wu bi
fɛnhɛ pye Uri shɔ.

⁷ Solomani di Orobowamu se.

Orobowamu di Abiya se.

Abiya di Azafu se.

⁸ Azafu di Zhozafati se.

Zhozafati di Zhoramu se.

Zhoramu di Oziyazi se.

⁹ Oziyazi di Zhowatamu se.

Zhowatamu di Akazi se.

Akazi di Ezekiyasi se.

¹⁰ Ezekiyasi di Manase se.

Manase di Amɔ se.

Amɔ di Zhoziyasi se.

¹¹ Zhoziyasi di Zhekoniya ni wu ceboronamaa
se. Wee tuun wu ni a p'i Izirayɛli sipyii pu co
na kari Babilɔni ni.

¹² Pee sipyii pu na co xɔ na kari Babilɔni ni,
a Zhekoniya di Salacɛli se.

Salacɛli di Zorobabeli se.

¹³ Zorobabeli di Abiyudi se.

Abiyudi di Eliyakimu se.

Eliyakimu di Azɔri se.

¹⁴ Azɔri di Sadɔki se.

Sadɔki di Akimu se.

Akimu di Eliyudi se.

* **1:5 Zhese:** Wee ninumɔ p'a byi Izayi.

15 Eliyudi di Eleyazari se.

Eleyazari di Matan se.

Matan di Yakuba se.

16 Yakuba di Yusufu se.

A Yusufu di bye Mariyama poo we. Yesu we w'a yiri Kirisa ge, a Mariyama di wee se.

17 Shi wu segee ke ni shishere wu ne Ibirayima ni Dawuda te ni. Lee kadugo na a shi wu segee ke ni shishere di bye Dawuda ni Izirayeli shen coduun wu te ni na kari Babiloni ni. A shi wu segee ke ni shishere di bye na lo wee tuun wu na na pa gbara Yesu seduun wu na.

*Yesu Kirisa segana
(Luka 2:1-7)*

18 Yesu Kirisa segana li le. Wu nu Mariyama wu bi bye Yusufu curɔ. Ga na pu yaha pu sanha binne na we, a Fefere Munaa sefere di digi Mariyama na, a w'i yere yacere na.

19 Wu curɔ Yusufu wu bye sipyitiime, wu funɔɔ bye wu Mariyama mege kyegi we. A w'i li kon wuyɛ funɔɔ ni na w'i tee curɔɔ te kyegi nmohoro ni.

20 Na Yusufu yaha ni kee fungongɔ ki ni, a Kile wo meleke wa di ba wuyɛ she wu na nmunogɔ ni, na yi jo wu mu na: «Dawuda ja Yusufu, ma ganha bu fya Mariyama lenɛ na we, bani Fefere Munaa sefere ni w'a yere yacere na.

21 Wu na ba funana se, m'a lee mege le Yesu, bani wu na ba wu sipyii pu sho pu jurumu wu na.»

22 Kee keree ki beeri ya pye mu, konho Kafɔ Kile bi yemu jo wu taatuunnɔ li wo Kile tudunmɔ wu jo ni ge, yee jo di fa na:

23 «Li wii, doɲiŋε fucεri nacεbaa na ba yere yacεre na,

na funana se. Li mεge na le na «Emanuweli,»*
lee kóri ɲε «Kile ɲε wèe niŋε ni.»

24 Ba Yusufu ya yìri ηmunumɔ pu na wε, na li pye na bε ni Kafɔɔ wu mελεke wu wo kafilajo wu ni. A wu Mariyama furu pɔ.

25 Ga pu ya pinne ɲa wε, fo na shε Mariyama pye w'a tigi wu funazhiire na. A Yusufu di pya wu mεge le Yesu.

2

Wɔrɔɔ cεvεε ya pa na yìri Kile-nɔhɔ na

1 Yesu ya se Zhude fiige ki ni, Betilehemu ni, saannaa Herɔdi caɲa ɲii ni. Wu nizexhɔgɔ ki na, a wɔrɔɔ cεvεε pii di ba na yìri Kile-nɔhɔ na, na nɔ Zheruzalemu ni.

2 A p'i yegenε pye na: «Yawutuu wo saan we w'a se nime ge, mii wu wa wε? Wèe ya wu wɔrɔ ɲa, na wèe yaha Kile-nɔhɔ ke na, na ba di ba wu pελε.»

3 Ba saannaa Herɔdi ya yee logo wε, a l'i wu ɲaha wɔ fo xuuni, na fara Zheruzalemu shεen bæeri na.

4 A Herɔdi di saraya ɲaha shɔɔnrivεε ɲuɲɔfεε, ni saliya karamɔgɔlɔɔ pu bæeri pinne, na pu yege na: «Kirisa wemu wu ɲε Saan ni Izirayeli wo Shɔvɔɔ wu ge, mii wu d'a yaa na se wε?»

5 A p'i wu ɲɔ shɔ na: «Zhude fiige ki ni Betilehemu kulo li ni, bani Kile tudunmɔ w'a li ka na:

6 «Mu Betilehemu we wu wa Zhude fiige ki ni ge,
mu wa Zhude fanha kuloo ki bæeri
nifenhεfenhεnε-ε dε,

* 1:23 Ezayi 7:14

bani ɲuɲɔfɔgbɔ wa na ba foro mu ni,
wee na ba wu shi Izirayeli wu naha.)*»

⁷ Lee kadugo na a Herɔdi di wɔrɔɔ cɛvɛɛ pu ɲmɔhɔ yiri, na pu yege xuuni, lee wɔrɔ li ɲaduun wu keree na.

⁸ Na xhɔ na pu tun kari Betilehemu ni, na jo: «Yi she le pubinne le sha xuuni. Yi bu she li ɲa, yi ba yi jo na mu, kɔnhɔ na be di she li pɛɛ.»

⁹ Ba wɔrɔɔ cɛvɛɛ p'a saan wu jomɔ pu logo wɛ, na gari. P'a wɔrɔ lemu ɲa na pu yaha Kile-nɔhɔ ki na ge, a lee wɔrɔ l'i doro pu ɲaha na, fo na she nɔ pubinne li xuu wu ni, na yere wee xuu wu ɲuɲɔ na.

¹⁰ Wɔrɔɔ cɛvɛɛ p'a lee wɔrɔ li ɲa tuun wemu ni ge, na funɲɔ taan xuuni.

¹¹ Ba p'a jé puga ki ni wɛ, na pubinne le, ni li nu Mariyama ɲa. A p'i nuguro sin, na pubinne li pɛɛ, na pu yeɛye ɲɔ mugi, na pubinne li kan sanni, ni pɛɛwa yaɲmuyɔ ya be, yee ɲɛ nudanga yawurire, ni nudanga sɪnme pemu ɲɛ na mire ge.

¹² Lee kadugo na, a Kile di pu kaala ɲmunɔgɔ ni na pu ganha bu guri zhe Herɔdi yiri wɛ. A p'i gari pu fiige ni koo latii ni.

P'a paa kari ni Yesu ni Misira fiige ki ni

¹³ Wɔrɔɔ cɛvɛɛ pu nigaraga na a Kile wo mɛɛkɛ wa di wuyɛ she Yusufu na ɲmunɔgɔ ni, na wu pye: «Yiri, m'a baa kari ni pya wu ni wu nu wu ni Misira ni, m'a she diin wà fo di ba she jo ni ma ni tuun wemu ni, bani Herɔdi na ba pya wu shaa di gbo.»

¹⁴ A Yusufu di yiri kee piinuɲɔ ki ni, na baa ni pya wu ni wu nu wu ni, na kari Misira ni.

* **2:6** Mishe 5:1-2

15 A p'i she diin wà fo na she Herōdi pye w'a xu. Kee keree k'a pye, kōnhō Kafōō Kilē ya jomō pemu jo wu tudunmō wu jō ni ge, pee jō di fa na: «Nε na ja wu yiri yeege Misira fiige ki ni.»*

P'a nōhōpiire ta gbo

16 Herōdi ya li jna na wōrōō cεvεε p'a wu jō faanna ge, a wu luu di yiri xuuni. A wu sipyii tun kari na pu Bεtilēhemu ni wu tãan kulogoo ki funabiire ti bεeri gbo, temu ti jε ti yee sanha doro shuun tãan wε ge, wōrōō cεvεε p'a tuun wemu she ge, na bε ni wee ni.

17 Wee tuun wu ni Kilē tudunmōō Zheremi bi yemu jo ge, a yee jō di fa. Wu bi jo na:

18 «Sipyii ya mεhεε logo na foro Arama koomō pu ni:
Xugunōō ni sipyaa.
Araseli w'a wu nōhōpiire yamεhεε suu.
Pu ya wu fehεjε ta kōnhō wu luu di jinjε wε,
bani p'a xu xō.»*

P'a kuri foro Misira ni

19 Herōdi nixhugo na a Kilē wo mεlεkε wa di wuyε she Yusufu na ηmunōgō ni, na wu yaha Misira fiige ki ni.

20 A wee mεlεkε wu jo: «Yiri m'a guri ni pya wu ni wu nu wu ni Izirayeli fiige ki ni, bani piimu pu bi pya wu shaa di gbo ge, pee ya xu.»

21 A Yusufu di yiri, na guri ni pya wu ni wu nu wu ni Izirayeli fiige ki ni.

22 W'a logo na Arikilasi w'a tiin wu to Herōdi wu tatεngε ki ni, na pye Zhude fiige ki saan ge, a

* 2:15 Oze 11:1 * 2:18 Zheremi 31:15

Yusufu di fya wu ya sɔɔ na she wà wɛ. A Kilɛ di wu funɲɔ to ŋmunɔɔ ni, na wu she Galile fiige ki ni.

²³ A wu she diin kulo la ni wà lemu meɛɛ ki ɲɛ na Nazareti ge, kɔnhɔ Kilɛ tudunmɔɔ pu bi yemu jo na Yesu na ba yiri Nazareti shɛn ge, yee ɲɔ di fa.

3

Yohana Batizelipye wo Kilɛ jomɔ yɛɛ

(Marika 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

¹ Ayiwa, caɲa ka Yohana Batizelipye ya kari siwaga ki ni, Zhude fiige ki ni, na she Kilɛ jomɔ pu yɛɛ li ɲɔ kɔn wà.

² Wu bi sipyii pu yɛri na: «Yi daajɛɛ jo yi jurumu wu na, bani Kilɛ saanra* t'a tɛɛɲɛ.»

³ Yohana Batizelipye kaa Kilɛ tudunmɔɔ Ezayi bi byi na:

«Mujuu l'a fòro siwaga ki ni na:

‹Yi Kafɔɔ wu koo li yàa!

Yi wu korogoo ki tii!»*

⁴ Fàya yemu yi bye Yohana na ge, yee bi yàa ni ɲɔhɔyɔ shiire ni, sɛɛɛ di ɲɛ wu yapɔɔ. Kabeeye ni wegeye funɲɔ sɛɛɛ, yee yi bye wu ɲɔlige.

⁵ Zheruzalɛmu shɛɛn, ni Zhude fiige ki bɛɛri, ni Zhurudɛn Gba wu kabanugo kulogoo ki bɛɛri bi se Yohana yíri,

⁶ na yeree pu jurumu wu na, na puyɛ kaan Yohana mu wu na batizeni Zhurudɛn Gba lɔhɔ ki ni.

* **3:2 Kilɛ saanra:** Tee ninuuro ti ɲɛ fugba saanra te. Yawutuu pu bi gbara p'a Kilɛ meɛɛ yiri wɛ, lee wuu na Macoo ya li kani wu wo Jozaama pu ni na fugba saanra. * **3:3** Ezayi 40:3

⁷ Ba Yohana ya li ɲa na Farizhɛɛn, ni Sadushɛɛn niɲɛhɛmɛɛ pu bi ma na puyɛ kaan wu mu wu na batizeni wɛ, a wu pu pye: «Yee matɔn nagoo piiri, jɔgɔ w'a yee kaala na yee pu paa Kilɛ wo loyire nibana li ɲaha na wɛ?»

⁸ Kapyegeee kiimu k'a li shɛɛ na y'a daajɛɲɛ jo yi jurumu wu na ge, y'a kee pyi.

⁹ Yi ganha ba yi funyɔ kɔɔn yɛ na Ibirayima wu ɲɛ yee to wɛ. Bani n'a da yi jo yi mu, Kilɛ na já ye faakageeye ye ɲɛri na pye Ibirayima nagoo.

¹⁰ Kacerege k'a lɔ na xɔ, di da tiye yi niyɛ yi cere. Tige bɛɛri ki ɲɛ ki ya nagoo nizaamaa pyi-i ge, kee na ba gɔn, na ki wá na ni.

¹¹ «Nɛ kunnɪ w'a yee batizeni lɔhɔ yɛ ni. Lee w'a li shɛɛ na y'a daajɛɲɛ jo yi jurumu wu na. Ga wa w'a ma nɛ kadugo, wee fanha ya ɲɛhɛ nɛ wogo na. Ali na wu tanhaya ye yɛ pyaa bɛ wolo wu tɔɔyɔ na, nɛ yaa ni lee ni wɛ. Wee na ba yi batize Fɛfɛɛɛ Munaani na ni.*

¹² Wu shinma fɔ fɔ yaaga ki wa wu keɲɛ ni. Wu na ba sigiye yi fɔ na wolo shinmapya wu ni. Wu na ba shinmapya wu kemɛ, na wu le wu kpɔɔn ni. Ga wu na ba sigiye yi sòrogo nafugibaaga ni.»

Yohana ya Yesu batize

(Marika 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³ Ayiwa, a Yesu di yiri Galile fiige ki ni na pa Zhuruden Gba wu ɲɔ na Yohana yiri, kɔnhɔ Yohana di ba wu bɛ batize.

¹⁴ A Yohana di ganha na li shege, na jo: «Mu w'a yaa na nɛ batize goo, a m'i dɛɛɛ na ma nɛ mu ya?»

* **3:11 Na batize Fɛfɛɛɛ Munaani na ni:** Lee kóri wu ɲɛ na Fɛfɛɛɛ Munaani le, ni na ki na ba wu pye fɛfɛɛɛ.

¹⁵ A Yesu di wu pye: «Soo lee na, lee di bye mu nime, bani lee pyegana li funno ni w'a da Kile wo jidaan wu pye.» A Yohana di soo, na wu batize.

¹⁶ Ba Yesu ya batize na xo we, na foro loko ki ni. Taapile ni a fugba wu no di mugi. A Yesu di Kile Munaa li ja li na diri na ma wu mu ba gbegbe shazhira ne we, na ba do wu na.

¹⁷ A mujuu la di foro fugba wu ni na: «Ne jidaan Ja wu ne we, wu kaa l'a dan ne ni tene baa.»

4

Shitaanni ya Yesu taanna wii

(Marika 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Lee kadugo na a Fefere Munaa di Yesu jaha co na kari siwaga ni, konho Shitaanni di she wu taanna wii.

² A w'i suun le na ta cabyaa kelee shishere (40) ni nibiye kelee shishere. Lee kadugo na, a xuugo di wu ta.

³ A Shitaanni di fulo wu na, na wu pye: «Ma bi ne Kile wo Ja we, ye faakageeye ye pye na yi neri buuri.»

⁴ A Yesu di wu no sho na: «L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«No yalige ye wa sipya no shaa we,

ga fo jom pemu beri Kile ya ya ge.»*

⁵ Lee kadugo na a Shitaanni di gari ni wu ni Fefere Kulo li ni, na she wu yaha Kile-pene pugboho ki jidii li ni,

⁶ na wu pye: «Ma bi ne Kile wo Ja we, kon to nin na. Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Kile na ma kaa jo wu meleke pu mu,

* 4:4 Duterome 8:3

pee na ma co pu keye ni,
 kɔnhɔ ma tɔɔgɔ ganha bu guu
 kagerenɛ yafiin na wɛ.»*

7 A Yesu di wu pye: «L'a ka bɛ sanha Kile Kafila wu ni na:

«Ma ganha ma Kafɔɔ Kile taanna wii wɛ.»*

8 Lee kadugo na a Shitaanni di wu lɔ sanha na she yaha faabobotɔɔngɔ ka fugba ni, na she koŋɔ saanra ti bɛeri, ni ti nɔɔrɔ wu bɛeri she wu na,

9 na wu pye: «Ma bu nuguro sin nɛ fɛɛ ni, na nɛ pɛlɛ, nɛ na ye bɛeri kan ma mu.»

10 Wee tuun wu ni a Yesu di wu pye: «She wà dɛ, Shitaanni! Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na: «M'a ma Kafɔɔ Kile yɛ pɛlɛ, ma da labye pyi wee yɛ nigin mu.»*

11 Ayiwa, a Shitaanni di laha wu tàan, na gari, a mɛlɛkɛɛ pii di fulo wu na, na wu keree yàa.

*Yesu ya wu labye wu nɔ kɔn Galile fiige ki ni
 (Marika 1:14-15; Luka 3:14-15)*

12 Ba Yesu ya pa yi logo na Yohana ya le kaso ni wɛ, a w'i yiri wee xuu wu ni, na gari Galile fiige ki ni.

13 Ga wu ya ta tiin Nazareti kulo li ni wɛ, a wu she diin Kapɛrinɔmɔ kulo li ni. Lee bye Galile Gba wu nɔ ki na, Zabulɔn wo koomɔ pe ni Nɛfitali wo koomɔ pu ni.

14 Lee ya pye mu, kɔnhɔ Kile tudunmɔɔ Ezayi bi yemu jo ge, yee nɔ di fa na:

15 «Zabulɔn wo koomɔ pe

* 4:6 Zaburuu 91:11-12
 Dutɛrɛnɔmɛ 6:13

* 4:7 Dutɛrɛnɔmɛ 6:16

* 4:10

ni Nefitali wo koomɔ pu ni,
 pee pemu pu ɲε Galile Gba wu ɲɔ koomɔ pe,
 Zhurudεn Gba wu kadugo yiri ge,
 shi watii shεen ya ɲεhε Galile
 wemu wo koomɔ pu ni ge.

¹⁶ Sipyii piimu pu bi tiin nibiige ki ni ge,
 pee ya kpεεngε nigbɔhɔ ɲa.
 Piimu pu bi bye xu wo nibiige fiige ki ni ge,
 kpεεngε ya foro pee mu.»*

¹⁷ Wee tuun we ni Yesu ya Kile Jozaama pu yεε
 li ɲɔ kɔn na byi. Wu bi yu na: «Yi daajεnε jo yi
 jurumu wu na, bani fugba saanra t'a tεεnε.»

Yesu ya fyashaa shishεεε yiri
(Marika 1:16-20; Luka 5:1-11)

¹⁸ Cana ka, na Yesu yaha wu na ɲaari Galile
 Gba wu ɲɔ ki na, a wu fyashaa shuun ɲa, p'i ɲε
 cebooloo: Simɔ, wee wemu p'a byi na Pyεeri ge, ni
 wu ceborona Andire. Jɔ pu bi waa gba lɔhɔ ki ni.

¹⁹ A Yesu di pu pye: «Yi taha na feni, di yi pye
 sipyii shavεε.»

²⁰ Taapile ni a p'i jɔlɔɔ pu yaha wà, na daha wu
 feni.

²¹ A wu shε ɲaha na, na ceboronamaa shuun wa
 bε ɲa. Pee bye Zebede wo jalaa shuun: Yakuba ni
 Yohana. Pu wo jɔlɔɔ pee di bi jooli pu kɔrɔgɔ funɲɔ
 ni, ni pu to Zebede wu ni. A Yesu di pee bε yiri.

²² Taapile ni a pee bε di pu wo kɔrɔgɔ ki yaha wà
 ni pu to wu ni, na daha wu feni.

Yesu ya sipyii kalaa, na yama fεε cuunɲɔ
(Luka 6:17-19)

* **4:16** Ezayi 8:23; 9:1-2

²³ Yesu bi Galile fiige ki bæeri jaari, na kalaa kaan sipyii pu mu pu Kilε-pεεηε piyεyε yi ni. Wu bi fugba saanra ti wo Jozaama pu yu, na yama tuuyo yi bæeri xuu, na sipyii shuu pu fanhaxhɔɔɔ tuugo bæeri na.

²⁴ A Yesu mεεε di Siiri fiige ki bæeri círi. A sipyii p'i ganha na yama fεε pu bæeri tugoo na ma wu mu. Gban tuuyo bæeri yi bye pee yama fεε pii ni: Jinaa bye pii ni, pii di ηε kirikirizaannaa fεε, kabanuxuyo fεε ηε pu ni. A Yesu di pu bæeri cuuηɔ.

²⁵ A sipyiiηεηεmεεε di daha wu feni. Pee bi yiri Galile fiige ki ni, ni Dekapoli fiige ke, ni Zheruzalεmu kulo le, ni Zhude fiige ke, ni Zhurudεn Gba wu kadugo yiri.

5

Kilε Kafila yεε lemu l'a pye faaboboηɔ ki ηuηɔ ni ge

¹ Ayiwa, ba Yesu ya sipyiiire ti ja wε, na dugi tiin faaboboηɔ ki ηuηɔ ni. A wu wo kalaapiire t'i fulo wu na.

² A wu ηɔ kɔn na pu kalaa na:

Piikε p'i ηε duba nagoo pu wε?

(Luka 6:20-23)

³ «Piimu p'a li cε na funmɔ fεε pee ηε

Kilε shizhaa na ge,

pee ηε duba nagoo,

bani pee wuuro ti ηε

fugba saanra te.

⁴ Piimu wo zɔɔɔ p'a mεhεε suu ge,

pee ηε duba nagoo.

Bani pee logoo na ba ηiηε.

⁵ Piimu pu ηε ni lotangaa ni ge,

pee ɲε duba nagoo.

Bani pee na ba ɲiɲε ki ta na pye cɛn.

⁶ Piimu p'a tiime la pyi
ba yalige ni logbaga ɲε-ε ge,
pee ɲε duba nagoo.

Bani pee funyɔ na ba ɲiɲε.

⁷ Piimu p'a ɲuɲɔ ɲaari pusamaa na ge,
pee ɲε duba nagoo.

Bani Kile na ba ɲuɲɔ ɲaari pee na.

⁸ Piimu wo zɔɔɔ pu ɲε fεεfεε ge,
pee ɲε duba nagoo.

Bani pee na ba Kile ɲa.

⁹ Piimu p'a ɲaɲiɲε shaa k'i bye pu ni
pu sipyɲii tɛ ni ge,
pee ɲε duba nagoo.

Bani pee na ba yiri Kile nagoo.

¹⁰ Kanhama ya nɔni
piimu na Kile wo ɲidaan bye funɲɔ ni ge,
pee ɲε duba nagoo.

Bani pee wuuro ti ɲε fugba saanra te.

¹¹ «Sipyii ba yi shɛhɛɛ, na yi kana, na kakuuɲɔɔ
tuuyo bεeri wo kafineye tɛri yi na nε mεge wuu na,
wee tuun wu ni yi ɲε duba nagoo.

¹² Yi funyɔ yi taan fo xuuni, bani yi saraa w'a
pɛɛ fugba wu ni. Kile tudunmɔɔ piimu p'a toro yee
ɲaha na ge, mu p'a pee bε kanha lee kanhagana li
na.

*Ke koɲɔ ke wo suumɔ ni ki kpεεngε
(Marika 9:50; Luka 14:34-35)*

¹³ «Yee pu ɲε ke koɲɔ ke wo suumɔ. Ga suumɔ
tipoomɔ bu foro pu ni, ɲaha na pu taan sanha wε?

Pee suumɔ pe da já yaaga be ɲɔ nige we, fo na pu wá kpeenge na sipyii tɔɔyɔ ni p'a danhana.

¹⁴ Yee pu ɲe ke koɲɔ ke wo kpeenge. Kulo lemu l'a tenɛ faaboboɲɔ ɲuɲɔ ni ge, lee ya já ɲmɔhɔ we.

¹⁵ Wa shishiin ya sokinna leni m'a yaaga shigile wu ɲuɲɔ ni we. Ga yaaga ka ɲuɲɔ ni ma ma wu taha, kɔnhɔ wu da kpeenge yeege puga ki jevɛɛ pu beɛri mu.

¹⁶ Mu yee be wo kpeenge k'a yaa na fòro lee forogana li na sipyii pu mu, kɔnhɔ pu da yi wo kapyegɛe nizaanɔa ki ɲaa, pu da baraga tɛri yi fugba To Kile wu na.

Yesu ya pa saliya wu ɲɔ fa

¹⁷ «Yi ganha ba giin na ne pa di ba saliya we, kelee Kile tudunmɔɔ pu wo jomɔ pu gbo we. Ne ta pa di ba yee gbo we, ga ne pa di ba yi ɲɔ fa.

¹⁸ Can na n'a da yi jo yi mu, na fugba we ni ɲiɲɛ ke yaha, Kile wo saliya wu kamapile nifɛnhɛfɛnhɛnɛ be, kelee wu kamapile fuduunɔ nigin be wa da zhɔ do we, fo na she keree ki beɛri nɔ ki tɛhɛnɛ na.

¹⁹ Lee wuu na sipyaa sipya w'a saliya wu ɲɔmɛɛ nifɛnhɛfɛnhɛnɛ nigin be kyɛɛgi ge, na nugo na sipyii pu kalaa lee ni ge, weefɔɔ na ba bye fugba saanra ti wo sipyii pu beɛri wo nifɛnhɛfɛnhɛnɛ. Ga sipya wemu ba saliya wu koo ɲaari, na sipyii pu kalaa lee ni, weefɔɔ na ba bye fugba saanra ti wo sipyigbɔ wa.

²⁰ N'a da yi jo yi mu, yee bu bye yee di ya saliya karamɔgɔlɔɔ pee, ni Farizhɛɛn pu já tiimɛ ni we, yee da ba jé bada fugba saanra ti ni we.

Kile wo loyire li keree

21 «Yee ya yi logo na l'a she wè sefelee pu na na: «Ma ganha ga sipya gbo we.»* Sipyaa sipya w'a wu sipyinjii gbo ge, kiiri wu da gon ma na.

22 Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu jo sipyaa sipya w'a luu yirige wu ceboro taan ge, kiiri ya yaa na kon weefoo na. Wemu bu wu ceboro pye na nahanaha wu je wii, kiirikoon kurunjo k'a yaa na kiiri kon weefoo na. Wemu bu wu ceboro pye na wu sincere foo, weefoo ya yaa na le Jahaneme wo na ki ni.

23 Lee wuu na, ma bu yiri, na saraga lo, na ma da zhe ki wolo gan Kile mu saraya yi tawologo ki ni. A ma funjo di do li na na kabebaana la m'a pye ma ceboro wa na.

24 Ayiwa, m'a yaa na saraga ki yaha saraya yi tawologo ki ni, m'a guri, m'a fenhè she be ni ma ceboro wu ni, m'a na kuri pa ma saraga ki wolo ma kan Kile mu.

25 Sipya wa bu jaagi shan ma na kaa la na, na ma yiri kiirikoon pu mu. La le maye ni, m'a be ni wee kiiri konjii wu ni na yi yaha koo li na, konho wu ganha bu she ma le kiirikoon pu keje ni, pee di ma kan gedii pu mu pu le kaso ni we.

26 Can na n'a da yi jo ma mu, ma bu je wee kaso wu ni, ma da ga foro wa ni wari pile nigin be foo ni we.

Dadawo keree

27 «Yee ya yi logo na l'a she na: «Ma ganha ga dadawo pye we.»*

* 5:21 Ekizode 20:13; Duterenome 5:17
Duterenome 5:18

* 5:27 Ekizode 20:14;

28 Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu jo sipyaa sipya w'a cee wii, na wu la pye ge, weefo ya dodooro pye xo ni wee cee wu ni wu zo wu na.

29 Ayiwa wee tuun wu ni, ma kanige nii le bu da lee na ne kanunjo di ma le jurumu ni, li wehele wolo, m'a li wa taliige ni. M'a buun ma ceepuuro ti yatenge nigin ye ni, lee ya poro ma mu ma ceepuuro ti beeri ti je Jahaneme ni.

30 Ma kanige kenje ke shiin bi ne kanunjo di ma le jurumu ni, ki kon wa taliige ni. M'a buun ma ceepuuro ti yatenge nigin ye ni, lee ya poro ma mu ma ceepuuro ti beeri ti je Jahaneme ni.

Gbaxoro keree

(Macoo 19:9; Marika 10:11-12; Luka 16:18)

31 «Y'a jo be sanha na: «Na wemu ba da wu sho gbaga xo, wufo wu gbaxoro seme ya kan wu mu.»*

32 Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu jo sipyaa sipya w'a wu sho gbaga xo, dodooro di ya ta pye kee gbaga ke wo kaxo nuno-e ge, dodooro ni weefo ya cee wu le. Na wemu be w'a ceforogo ka lenje ge, dodooro wee be ya pye.

Yi ganha ba gari we

33 «Yee ya yi logo sanha na l'a she we sefele pu na na: «Ma ganha ga kaaga ka, m'a guri m'a kee kyegi we. Ga kaaga beeri m'a ka Kafo naha tan ge, kee beeri no fa fo ki tene.»*

34 Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu jo yi ganha ba gari bada we. Yi ganha ba gari fugba we na we, bani wee ne Kile wo saanra koro le.

* 5:31 Dutereno 24:1
23:21-23

* 5:33 Levitike 19:12; Dutereno 23:21-23

35 Yi ganha ba gari ɲiŋɛ ke na wɛ, bani kee ɲɛ Kile wo tɔɔyɔ tatahaŋa. Yi ganha ba gari Zheruzalemu kulo li na wɛ, bani lee ɲɛ Saangbɔ wu wo kulo le.

36 Ma ganha ba gari mayɛ pyaa wo ɲuŋɔ ke bɛ na wɛ, bani ma da já ma ɲuzhige nigin we wa bɛ fiɲɲɛ kelee di ki wɔ wɛ.

37 Yi sii jo yɛ ⟨Uun⟩ kelee ⟨Ahayi⟩. Ya bu fara yee na, Shitaanni ni yee ya foro.

*Na kaa tɛgɛ pye ma sipyiɲii na, lee ya yaa wɛ
(Luka 6:28-30)*

38 «Yee ya yi logo na l'a shɛ na: ⟨Nii li ɲɛ ɲii wo tɛgɛ, gaan di ɲɛ gaan wo tɛgɛ.⟩*

39 Ga nɛ kunni wa da yi jo yi mu jo wa shishiin ganha ga kakuunɔ taga kakuunɔ la foo tɔ wɛ. Sipya wa bu kadaa ja ma kanige ɲibɛgɛ ni, ke ki bɛ tagi wu mu.

40 Sipya wa ba giin wu ma yiri fanha mu, wu ma fadebire shɔ ma na, fadegbɔhɔ kiyɛ pyaa bɛ kan wu mu.

41 Fanhafɔɔ wa bu ma karamu na fo ma wu wo tuguro lɔ, m'a kilo nigin ɲaari ni ti ni, ti lɔ wu mu, m'a kiloo shuun ɲaari ni ti ni.

42 Wa bu yaaga ka ɲɛɛri ma mu, wu kan. Wa ba foo shaa ma mu, ma ganha bu zhe lee ni wɛ.

*Yi pɛɛn pu taan yi mu
(Luka 6:27-28, 32-36)*

43 «Yee ya tee yi logo na l'a shɛ na: ⟨Ma ɲii wu taan ma mu,⟩* m'a ma pɛɛn kɔ.

44 Ga nɛ kunni w'a da yi jo yi mu, yi pɛɛn pu taan yi mu! Piimu p'a taha yaha yi na na gana ge, y'a Kile ɲɛɛri pee mu.

* 5:38 Ekizode 21:24 * 5:43 Levitike 19:18

⁴⁵ Yi To Kile we wu wa fugba we ni ge, kɔnhɔ yi ba bye wee wo nagoo. Bani wee ya wu wo canja ki yeege sipyikuunɔ ni sipyisaama beeri mu. W'a zanha shaan sipyitiime ni sipyitiibaaga beeri mu.

⁴⁶ Yee ya taan sipyii piimu mu ge, yee bu daan ni pee ye ni, kuduun weke y'i da da lee ni we? Ali ta lee ninunɔ be fanhafee wari shovεε pu be wa byi we?

⁴⁷ Yee ba yi cebooloo pu ye nigin shaari, kagbɔɔ li wa lere ya? Ta lee ninunɔ be Kile cɛbaalaa pu be wa byi we?

⁴⁸ Yee kunni pu pye sipyii piimu nɔ ya fa ge, ma na jo ba yi fugba To Kile wu nɔ ya fa fagana lemu na we.

6

Yaaga kangana sipya mu

¹ «Yi kasεεge yaha yiye na, yi wo Kile koo para li ganha bu da bye na yiye shεε ye sipyii na we. Yi ba lee pyi, yi da ba kuduun ta yi fugba To Kile wu mu we.

² Ma ba da yaaga ka kan funmɔ fee mu, ma ganha ba maga wi maye nahagbaa na we. Lee shuun shuun jovεε pu wa byi Kile-peεεε piyεye ye, ni kakuutoroyo yi ni, kɔnhɔ p'i da masɔɔ taa na yiri sipyii yiri. Can na n'a da yi jo yi mu jo pee ya pu wo kuduun wu ta na xɔ.

³ Ga ma ba da yaaga kan funmɔ fee mu, ma kanige keɛ ba kemu kaan, kamεne wogo ki ya yaa na kee ce we,

⁴ kɔnhɔ kee yakanga ke di bye ηmɔhɔɔ wogo. Lee bu bye mu, ma To wu w'a kanηmɔhɔɔ naa ge, wee na lee wo kuduun kan ma mu.

Nερεγε pyegana
(Luka 11:2-4)

⁵ «Yi ba Kile ηεeri, yi ganha bu da bye shuun shuun jovεε pii shi wε. Pee wo nidaan wu ηε mε na yeree na Kile ηεeri Kile-pεεηε piyεye yi ni, ni kakuutoroyo yi ni, kσnhσ sipyii pu bεeri di da pu ηaa. Can na n'a da yi jo yi mu jo pee ya pu wo kuduun wu ta na xσ.

⁶ Ga ma ba da ηερεγε pye, jε ma puga, m'a gbura ki tσ wά mayε na, m'a Kile ηεeri. Ma To we w'a keree bεeri ηaa ge, wee na lee wo kuduun kan ma mu.

⁷ Yi ba da Kile ηεeri, yi ganha ba ηuησ baa jomσ yu, yi da guroo pee ninumσ na y'a yu tσηii niηεηεε ni, ba Kile cεbaalaa pii ya li pyi wε. Pee wa ma giin na pee bu jomσ pe ηεηε, na pee jomσ pe ηεηε funησ ni Kile w'a da pee wo ηερεγε ki shσ.

⁸ Yi ganha bu da yiyε yaha pee shi wε! Bani yee mago wa yaηmuyσ yemu na ge, yee To w'a yee cε na ta yee sanha yi ηεeri wu mu wε.

⁹ Y'a Kile ηεeri mumε:

◁Wεε To Kile, mu wemu wu wa fugba we ni ge,

Mu mεγε ki pye fεεfεε.

¹⁰ Ma saanra ti pa.

Ma nidaan w'a byi ηiηε ke na,

Ma na jo ba w'a byi pyegana lemu na
fugba we ni wε.

¹¹ Wù niηaa ησlige kan wù mu.

¹² M'a wù kakuuyo yi yafa wù mu,

ba wèe bε ya wù sipyiηii wo

kakuuyo yi yafani pu mu wε;

p'a yemu pyi wù na ge.

¹³ Ma ganha bu wù yaha wù jε nσwuuro ni wε,
ga m'a wù tanha Shitaanni na.

[Bani saanra te, ni sefεεε te,
ni nɔɔɔ we, yee bεeri jε Mu woyo tεhεnε baa.
Amiina.]

¹⁴ «Yi ba sipyii pusamaa wo kakuuyo yi yafani pu mu, yi fugba To wu na ba yi bε wo kakuuyo yi yafa yi mu.

¹⁵ Ga yi bu bye yi ya sipyii pusamaa wo kakuuyo yi yafani pu mu wε, yi To Kilε wu da ba yi bε wo kakuuyo yi yafa yi mu wε.

Suun legana

¹⁶ «Yi ba da suun le tuun wemu ni, yi ganha bu yi nahaya tanha, ba shuun shuun jovεε pii ya li pyi pyegana lemu na wε. Pee wa ma pu wo nahaya yi tanha, kɔnhɔ wa bεeri bu pu ja, wufɔɔ di li cε na suun p'a le. Can na n'a da yi jo yi mu, pee ya pu wo kuduun wu ta na xɔ.

¹⁷ Ga ma ba da suun le, ma nahaha ki je, m'a lasikoli fara ma nunɔ ki na,

¹⁸ kɔnhɔ sipyii ganha bu li cε na suun m'a le wε, fo ma To Kilε wu yε, wee wemu w'a ma funɔɔ cε ge. Ma To Kilε wu w'a kaɲmɔhɔɲɔɔ ki jaa ge, wee na lee wo kuduun kan ma mu.

Naafuu tayaɲa nijεɲε

(Luka 12:33-34)

¹⁹ «Yi ganha ba naafuu faari da yeri naha yiyε mu ke koɲɔ ke na wε. Fyεεnre ni tatɔn ya wu kyεεgi, nagaalaa bε di gburaya kyεεgi na jin, na yuli.

²⁰ Ga y'a naafuu faari y'a yeri yiyε mu fugba wu ni. Fyεεnre ni tatɔn wa wà di wu kyεεgi wε, nagaa bε di wa wà wu gbura kyεεgi jé, wu wu yu wε.

²¹ Bani xuu wemu ni ma naafuu wa ge, wà ma zɔ wu bε funzhaga wa.

Ceepuuro kpεεngε
(Luka 11:34-36)

²² «Sipyá n̄i ki jε wu ceepuuro sokinna. Ma n̄i ki bu j̄o, ma ceepuuro ti bεeri na ba bye kpεεngε ni.

²³ Ga ma n̄i ki bu bye ki ya j̄o wε, ma ceepuuro ti bεeri t'a da bye nibiige ni. Ayiwa, kpεεngε ke ki jε mu ni ge, piige bu jé kee ni, kee na j̄eri nibiicogon̄o dε!

Kilε keree ni naafuu keree
(Luka 16:13)

²⁴ «Sipyá wa shishiin da já da kapyenεε pyi j̄uɔfεε shuun mu wε. Bani wa na ben wu mu, wa na daan wu mu, kelee wu n̄oɔ wa na, wu laraga k̄on we wu na. Yee da já da kapyenεε pyi Kilε mu, yi da ki pyi naafuu bε mu wε.

Yi Kilε pye yi tadan̄a
(Luka 12:22-31)

²⁵ «Lee wuu na n'a da yi jo yi mu, yi ganha ba yi funȳo shaa ni yi j̄o shaga ni na j̄aha y'a da li, kelee j̄aha y'a da gbuu wε. Yi ganha ba yi funȳo shaa ni yi cére f̄aya ni, na j̄aha y'a da leni wε. Ta munaa ya ye yalige na, ceepuuro bε d'a ye cére f̄aya na wε?

²⁶ Yi shazhεεε te wii fugba we ni. Ti wa yemε nuri wε, t'i wa shinma k̄on wε, t'i wa shinma kemεε na yeri kp̄onḡo ni wε. Ga yee fugba To wu ti j̄o shaa. Ta yee ya ye shazhεεε na na kanha wε?

²⁷ J̄oḡo wu wa yee ni, wemu na já ali jεεε bε fara wuyε pyaa shi wu na ni funzhaga ni wε?

²⁸ Naha na y'i yi funȳo shaa ni yi cére faleye kaa ni wε? Yi sige yaweye yi fyengana li wii, y'a fyεnre nizaara temu pyi ge! Yi wa kapyenεε pyi wε, y'i wa f̄aya shin wε!

²⁹ Ga n'a da yi jo yi mu, ali saannaa Solomani ni wu naafuu wu beeri ni, wu fàŋa ka ya ke yawege ke ka fyenre nigin be xo saana ni we.

³⁰ Nà ke ki wa sige ki ni nijaa, na ta na di da ba kee sòrogo niga na ge. Ni Kile ya kee nòhò tóni lee tógana li na, ta wu da ba yee nòhò tó xuuni na ye kee na we? Yee n'a daa w'a cère de!

³¹ Lee wuu na yi ganha ba yi funyo shaa na: <Naha wèe da da li we?> kelee <Naha wèe da da gbuu we?> kelee <Naha wèe di da da leni wù fàya we?>

³² Kile cebaalaa p'a ye yanmuyo ye beeri shaa. Yee fugba To wu kunni ya li ce na yee mago wa ye yanmuyo ye na.

³³ Yi fenhè ya Kile wo saanra te ni wu wo tiime pe shaa. Lee kadugo na Kile na ye yanmuyo ye beeri kan yi mu, na la taha yi na.

³⁴ Yi ganha ba yi funyo shaa ni niga kaa ni we! Yi niga keree yaha niga kenè ni! Cana beeri ki je ni ki juŋo conròmo ni.

7

Yi ganha ba yiyè jaagi wè!

(Luka 6:37-38, 41-42)

¹ «Yi ganha ba pusamaa jaagi wè! Kònho yi be ganha bu ba jaagi wè.

² Bani jaagigana lemu na yee wa sipyii pusamaa jaagi ge, lee jaagigana le na yee be wa da ba jaagi. Yaaga kemu ni yee wa sipyii pu wo daanna wu pyi ge, kee yaaga ke ninuŋo ni yeeyè pyaa be wo daanna wa da ba bye.

³ Kagaanra le li wa mu ceboro wu nii ni ge, naha na mu di lee wii, na ta puga tinbara di je muyè pyaa nii ni, mu di ya lee naa-i wè?

4 Kelee dii mu di da já ma ceboro pye: ‹Yere di kagaanra le wolo ma jii li ni!› na ta puga tinbara di jε mu wuu li ni wε?

5 Shuun shuun jovɔɔ dε, fεnhε puga tinbara le wolo mayε pyaa jii le ni. Lee bu bye ma na já ja xuuni, na kagaanra li wolo ma ceboro wu jii li ni.

6 «Yi ganha ba fεfεεεε yanmuyɔ waa puun mu wε! Kɔnhɔ pu ganha bu da ηmahana jεri yi feni p'i yi shεengi shεengi wε. Yi ganha ba yi pεewa kuun waa shaalaa mu wε! Kɔnhɔ pu ganha bu da wu tanhana tanhana wε.

Y'a Kile jεeri
(Luka 11:9-13)

7 ‹Y'a jεeri, yi na da daa. Y'a zhaa, yi na da jaa. Y'a gbura ki kuuni, gbura ki na da muri yi mu.

8 Bani sipyaa sipya w'a jεεεε pyi ge, wee na da daa. Wemu w'a zhaa ge, wee na da jaa. Wemu w'a gbura ki kuuni ge, gbura ki na da muri weefɔɔ mu.

9 Yee wa bεeri ja w'a buuri jεeri wu mu ge, jɔgɔ wu wa yee ni wemu na kagerenε kan wu ja wu mu buuri wu wege ni wε?

10 Kelee ja wu bu fya jεeri wu mu, w'i wɔ kan wu mu fya wu wege ni wε?

11 Wee tuun wu ni, yee piimu p'a kolo ge, yee bi yasaaya kangana cε mu yi nagoo pu mu. Ayiwa, ta yee fugba To wu da ba yasaaya kan fo xuuni yi jεεrivεε pu mu wε?

12 Yi funɲɔ wa sipyii p'a keree kiimu bεeri pyi yi mu ge, y'a kee shi pyi pu bε mu, bani wee wu jε Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya we ni Kile tudunmɔɔ pii wo kalaa we.

Kuɲɔɔ nifɛnhɛfɛnhɛnɛ li wo keree

(Luka 13:24)

¹³ «Y'a jin kuɲɔɔ nifɛnhɛfɛnhɛnɛ li ni. Bani koo lemu l'a kari kakara ti wo xuu wu ni ge, lee ya pɛɛ, li tajege ki bɛ d'a pɛɛ. Sipyijɛhɛmɛɛ p'a se lee koo le ni.

¹⁴ Ga koo lemu l'a kari ɲii sicuumɔ pu ni ge, lee koo l'a cɛɛ, li tajege ki bɛ d'a cɛɛ. Sipyii piimu p'a jin lee ni ge, pee ya ɲɛɛ wɛ.

Ki yasɛyɛ fɛni p'a tige cɛni

(Luka 6:43-44)

¹⁵ «Piimu p'a puyɛ faanna na Kilɛ tudunmɔɔ pee ɲɛ ge, y'a yiyɛ kasɛri pee na! Pu ma ma yee mu ba dubyaa ɲɛ wɛ, ga p'i ɲɛ yacoyo.

¹⁶ Pu kapyegɛe ki na y'a da ba pu cɛ. Ta ɛɛɛɛn nilɛ ya daa mɛ xhuyo tige na? Kelee ta nitoroɲɔ na da xhutɔɔnyɔ tige na?

¹⁷ Tige kemu ya ɲɔ ge, yasɛyɛ nizaaya k'a byi; tikuɲɔ bɛ di yasɛyɛ niguuyo pyi.

¹⁸ Tisaanɔ da ga já yasɛyɛ niguuyo pye wɛ; tikuɲɔ bɛ di wa da ga já yasɛyɛ nizaaya pye wɛ.

¹⁹ Tige bɛɛri ki ɲɛ ki ya nagoo nizaamaa pyi-i ge, kee na ba gɔn, na ki wá na ni.

²⁰ Lee cɛgana li na yee da ba tudunmɔɔ kafinɛjuu pu cɛ pu kapyegɛe ki na.

Piimu pu da ba jé Kilɛ wo saanra ti ni ge

(Luka 13:25-27)

²¹ «Sipyii piimu bɛɛri p'a nɛ pyi: «Kafɔɔ, Kafɔɔ» ge, pee bɛɛri wa da ba jé fugba saanra ti ni-i dɛ, fo piimu yɛ p'a nɛ fugba To wu wo ɲidaan wu pyi ge.

²² Kiiri wu cagɔngɔ sipyijɛhɛmɛɛ na ba yu na: «Kafɔɔ, Kafɔɔ, ta wèe ya keree nibanɔaa jo mu mɛgɛ

na, na jinaa kəri yeege yama fεε ni, na kakanhanjaa niɲehεɲεε pye mu mεge na wε?»

²³ Wee tuun wu ni nε ma li shε pu na jo: «Nε yee cε bada wε. Yee kakuubyii piiri, yi laha na tãan dε!»

Puga nɔhɔshanma p'a jateni xuuni
(Luka 6:47-49)

²⁴ «Lee wuu na, sipyaa sipya w'a nε jomɔ pu nuri, na pu koo ɲaari ge, weefɔɔ ya foro ná fungɔngɔ fɔɔ wa fɛni, wemu ya wu puga yereɲε faaya ɲuɲɔ ni ge.

²⁵ A zangbɔhɔ di ba ni kafεεgbɔhɔ ni, a gbalaa p'i ɲi fo na golo wo. Ga lee la shishiin ya já ke puga ke shan wε, bani faaya na ki nɔhɔ ya teɲε.

²⁶ Ga sipyaa sipya ba nε jomɔ pu nuri, wufɔɔ di ya pu koo ɲaari wε, weefɔɔ ya foro fungɔngɔ baa fɔɔ wa fɛni, wemu ya wu wo puga yereɲε gbazhenhe ɲuɲɔ ni ge.

²⁷ A zangbɔhɔ di ba ni kafεεgbɔhɔ ni. A gbalaa p'i ɲi fo na golo wo. A kee puga k'i gurulo. A ki togana di golo.»

Yesu wo fanha ki keree

²⁸ Ayiwa, ba Yesu ya wee kalaa wu kan xɔ wε, a wu kalaa wu kangana l'i sipyiire ti ɲaha wɔ xuuni,

²⁹ bani wu wo we, ni pu wo saliya karamɔgɔɔɔ pu wo wu bye ninumɔ wε. Wu wo kalaa wu bi byi ni sefεεε ni.

8

Yesu ya togo fɔɔ wa cuɲɔ
(Marika 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹ Ayiwa, ba Yesu ya tigi faabobonɔ ki na wε, a sipyiire niɲehere di daha wu fɛni.

² Wee tuun wu ni a togo fɔɔ wa di fulo wu na, na nuguro sin wu fɛɛ ni, na wu pye: «Kafɔɔ, mu bu sɔɔ, go mu na já nɛ cuuŋɔ.»

³ A Yesu di wu keŋɛ yeege, na gbɔn wu na, na jo: «Nɛ sɔɔ mu wu cuuŋɔ!» Taapile ni a togo k'i xhɔ, a wu bye fɛɛfɛɛ.

⁴ Lee kadugo na a Yesu di wu pye: «Kasɛɛge yaha mayɛ na, ma ganha bu ye ŋaha jo wa shishiin bɛ mu wɛ. Ga shɛ mayɛ shɛ saraya ŋaha shɔɔnrivɔɔ wu na. Musa ya saraga kemu kaa jo ge, m'a kee wolo. Kee na ba li shɛ na m'a cuuŋɔ.»

*Sɔɔsɔsii ŋuŋɔfɔɔ wa wo kapyebye ya cuuŋɔ
(Luka 7:1-10)*

⁵ Ayiwa, ba Yesu ya jé Kapɛrinɔmɔ kulo li ni wɛ, a sɔɔsɔsii ŋuŋɔfɔɔ wa di fulo wu na, na wu ŋɛɛri na:

⁶ «Kafɔɔ, nɛ kapyebye wu nizinnɛge ki ŋɛ puga. Wu kabanuyo shuun wu bɛɛri w'a xu. Kanhama pu ŋɛ wu ŋuŋɔ ni fo pu nɪgbɔ.»

⁷ A Yesu di wu pye: «N'a da zhe wu cuuŋɔ.»

⁸ Ga, a wee sɔɔsɔsii ŋuŋɔfɔɔ wu jo: «Kafɔɔ, nɛ yaa mu wu jé nɛ puga wɛ. Ga ŋɔmɛɛ nigin yɛ jo, lee na nɛ wo kapyebye wu cuuŋɔ.

⁹ Bani ŋuŋɔfɛɛ pii wo fanha nɔhɔ ni nɛ ŋɛ, sɔɔsɔsii pii di ŋɛ nɛ bɛ mu. Nɛ bu wee wa pye: «Shɛ!» W'a gari. Nɛ bu wa bɛ pye: «Pa!» Wee bɛ na ba. Nɛ bu na kapyebye wu pye: «Le pye!» W'a lee pye.»

¹⁰ Ba Yesu ya pee jomɔ pu logo wɛ, a lee di wu fo. Sipyii piimu p'a taha wu fɛni ge, a wu pee pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, nɛ sanha we wo n'a daa wu tuugo ŋa sipya wa shishiin mu Izirayɛli fiige ki ni wɛ.

11 N'a da yi jo yi mu sanha jo sipyiñehemεε na ba ba na yìri Kile-nòhò ni camutomò ni. Pee ni Ibirayima ni Ishaaga ni Yakuba ye na ba binne diin, na li fugba saanra ti ni.

12 Ga fugba saanra ti mεge ya taha piimu na ge, pee na ba wá kpεεngε na nibiige ki ni. Pee na ba mehεε suu wà, na ganhaa kuri.»

13 Lee kadugo na a Yesu di sòrsii ñuñòfò wu pye: «Ta se puga! Lemu m'a sha ge, lee li pye ma mu na saha ni ma n'a daa wu ni.» A wu kapyebye wu juuñò lee taapile li ni.

Yesu ya yama fεε niñehemεε cuuñò
(Marika 1:29-34; Luka 4:38-41)

14 A Yesu di gari Pyεeri kaban, na she Pyεeri yafezhò wu ta w'a sinnε ceefuuro keñε ni.

15 A Yesu di gbòn wu keñε na, a ceefuuro t'i wu yaha. A wu yìri, na wu keree yàa.

16 Ba yakonò k'a pa nò wε, a sipyii p'i ganha na ma Yesu mu ni sipyii niñehemεε ni, jinaa ñε piimu ni ge. A wu pee jinaa pu kòri yeege pee sipyii pii ni juu nigin na, na yama fεε pu bεeri cuuñò.

17 Lee funñò ni Kile tudunmò Ezayi bi jomò pemu jo ge, a pee ñò di fa na: «W'a ñuñò le wèe wo fanhaxhòrò ti tàan, ni wèe wo yama pu ni.»*

Piimu p'a bi gùn p'i daha Yesu feni ge
(Luka 9:57-62)

18 Ba Yesu ya sipyiire ti ña t'a pa wu kuuri wε, a wu wu kalaapiire ti pye: «Wù she gba wu kadugo.»

19 A saliya karamògò wa di fulo Yesu na, na wu pye: «Wù karamògò, xuu bεeri ni m'a se ge, nε na daha ma feni.»

* 8:17 Ezayi 53:4

20 A Yesu di wu pye: «Sige puun wa ni wejeye ni, fugba shazhεεε di ηε ni shiire ni. Ga tashongɔ wa Sipyɔ Ja wu mu kemu ηε wuyε pyaa wogo wε.»

21 A wu kalaapiire la bε di wu pye: «Kafɔɔ, na yaha di ba fεnhε na to wu le.»

22 A Yesu di wee pye: «Xuu pu yaha sipyixuyo ye mu yee di da pee leni, m'a daha na fεni!»

*Yesu ya kafεεgbɔhɔ ka yerenε
(Marika 4:35-41; Luka 8:22-25)*

23 Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i jé kari kɔrɔgɔ ka ni.

24 Taapile ni a kafεεgbɔhɔ ka di yìri lɔhɔ ki ηunɔ ni fo na lokuruyo pye yi na zhaa di kɔrɔgɔ ki tɔ. Lee bi Yesu ta wu na ηmunɔɔ.

25 A wu kalaapiire t'i fulu wu na, na wu ηε, na wu pye: «Kafɔɔ, wù na da gori lɔhɔ ni, yìri m'a wù ηunɔ wolo!»

26 A Yesu di pu pye: «Naha na yee di fyagi mε wε? Yee n'a daa w'a cεrε dε!» Wee tuun wu ni a wu yìri, na seλε kafεεge ke ni lokuruyo yi na, a tunmɔ pu bεeri di yere.

27 A lee di bye pii sipyii pii mu kakanhana, a p'i jo: «We ná we di ηε sipya weke tuugo, fo kafεεge ni lɔhɔ bε na wu ηomεε conì wε?»

*Yesu ya jinaa kɔri yeege namaa shuun wa ni
(Marika 5:1-20; Luka 8:26-39)*

28 Ayiwa, ba Yesu ya nɔ gba wu kadugo yìri, Gadara fiige ki ni wε, a namaa shuun wa di foro faya yi ni, na ba wu ηunɔ círi. Jinaa pu bye pee ni. Pu bi sii kolo kolo fo na koo li pye sipya bε ya gbara w'a doroo li ni nige wε.

29 A p'i jɔ kɔn na xhuulo, na yu: «Naha mu di zhaa wèe feni wɛ, Kile Ja we? Kanhama m'a pa di ba zhan wù jɔnɔ ni, na ta pu tuun di sanha nɔ-ε ya?»

30 Lee bi shaagbaga nijenε ka ta ki na naha wà taliige ni.

31 A jinaa p'i Yesu jɛɛri na: «Ma bu wù kɔri, ma di wù yaha wù shɛ jé pii shaalaa pii ni.»

32 A Yesu di jo: «Y'a se!» A p'i foro namaa shuun wu ni, na shɛ jé shaalaa pu ni. A kee shaagbaga ki bɛeri di gburogi, na digi yanja gologoloyo yi ni, na shɛ jé gba lɔhɔ ki ni, na xhu wà.

33 A pee shaanahamaa p'i baa kari kanha ki ni, na shɛ yi bɛeri paari. Lemu l'a bi pye pii jinaa sipyii shuun we na ge, a p'i yee bɛ jaha jo.

34 Wee tuun wu ni, a kulo li shɛɛn pu bɛeri di foro, na shɛ Yesu jɔnɔ ciri. Ba p'a wu ja wɛ, na wu kemε jɛɛri na wu foro pu wo fiige ki ni.

9

Yesu ya ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wa cuɔnɔ (Marika 2:1-12; Luka 5:17-26)

1 Wee tuun wu ni a Yesu di kɔrɔgɔ ka lɔ, na guri gba wu kɔn sanha, na ba wuyε pyaa wo kulo li ni.

2 A sipyii pii di ba wu mu ni ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wa ni yasinnege ka na. Ba Yesu ya pee wo n'a daa wu ja wɛ, na ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: «Na ja, lowaa le mayε ni, ma jurumu w'a yafa ma mu.»

3 Wee tuun wu ni a saliya karamɔgɔlɔɔ pii di ganha na yu puyε funyɔ ni na: «Kile mεge we ya gyεegi mε.»

⁴ Yemu p'a bi yu puyε funyɔ ni ge, a Yesu di yee cε, na pu pye: «Naha na ke fungɔnkuunɔ ke d'a tigi yee funyɔ ni wε?»

⁵ Na jo: «Ma jurumu w'a yafa ma mu.» kelee na jo: «Yiri, ma da jaari!» Lekε l'a faha wε?

⁶ Ga kɔnhɔ y'i li cε na se wa Sipya Ja wu ni w'a sipyii pu wo jurumu wu yafani pu mu jinε ki na.» A wu kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: «Yiri, m'a ma yasinneεε ki lɔ, ma da se puga!»

⁷ A wu yiri, na gari puga.

⁸ Ba sipyiire t'a lee ja wε, na fya. A p'i baraga taha Kile na tee sefεεε ti tuugo gan wuu na sipyii mu.

Yesu ya Macoo yiri

(Marika 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ A Yesu di laha wee xuu wu ni, na gari. Wu nigariwo, a wu ná wa nidεεngε ja fanhafεε pu wari wu tashɔgɔ ki ni, wu mεεε di jε na Macoo. A wu wee pye: «Taha na feni.» A Macoo di yiri, na daha wu feni.

¹⁰ Cana ka a Yesu di ba gari Macoo kaban. Na wu yaha wu na li. A fanhafεε wari shɔvεε ni jurumupyii nijεhemεε piitiilee bε di she binne na li ni wu ni, na fara wu kalaapiire ti bε na.

¹¹ Ba Farizheen p'a lee ja wε, na ganha na Yesu wo kalaapiire ti pyi: «Naha na yee wo karamɔgɔ w'i li ni fanhafεε wari shɔvεε, ni jurumupyii piitiilee bε ni wε?»

¹² Ba Yesu ya yee logo wε, na jo: «Sicuumɔ fεε mago jε wεεε fɔɔ na wε, fo yama fεε.

¹³ Yi she yi funyɔ sha ni pe jomɔ pe kɔri ni na: «Y'a juɔɔ jaari yiyε na, nε Kile wa lee feni na toro

saraya tàan.» Bani sipyii piimu p'a tii ge, nε ta pa di ba pee yiri wε, fo jurumupyii.»

*Kalaa nivomɔ ni kalaa nilε keree
(Marika 2:18-22; Luka 5:33-39)*

¹⁴ Lee kadugo na a Yohana Batizelipye wo kalaapiire t'i fulo Yesu na, na wu yege na: «Naha na wée ni Farizhεen di suun leni, na ta mu wo kalaapiire t'i ya leni-i wε?»

¹⁵ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Cenabun poo* kaafεε na já jahaya tanha na pu ni cenabun poo wu yaha shiizhan ya? Bada! Ga caɲa ka wa ma, cenabun poo wu na ba shɔ pu na, p'a ganha na suun leni wee tuun wu ni.

¹⁶ «Sipya wa shishiin da ga favonɔ tara falεε na wε. Lee bu bye, favonɔ li na falεε ki kile zhεengi, kee tashengeɲε ki na bεε.

¹⁷ Duvεn nivomɔ bε di ya leni foroyo nilεyε ni wε. Lee bu bye bε, foroyo yi na zhεengi, duvεn wu na wo, foroyo yi bε na gyεεgi. Ga foroyo nivoyo ni duvεn nivomɔ ya leni. Lee bu bye, ma da buun ka shishiin ni wε.»

*Yesu ya cee wa cuɲɔ, na jahagbaa fɔɔ wa wo
poro nixhugo jε
(Marika 5:21-43; Luka 8:40-56)*

¹⁸ Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, a Yawutuu wo jahagbaa fɔɔ wa di ba nuguro sin wu fεε ni, na wu pye: «Nε poro fuceεε l'a xu nime nime. Ga pa ma keɲε taha wu na, wu na jε.»

¹⁹ A Yesu ni wu kalaapiire t'i yiri, na binne kari ni wu ni.

* 9:15 Yohana 3:29

²⁰ Lee bi cee wa be ta w'a yee ke ni shuun ta shishan na woni wu feni. A wee cee w'i ba Yesu kadugo yiri, na ba gbɔn wu fadegenɛ na.

²¹ Wee cee wu bi yi yu wuyɛ funɲɔ ni na: «Nɛ bu sii já ta kpɔn yɛ wu fadenɛ ke na, nɛ na juunɔ.»

²² A Yesu di ηmahana ηeri, na wee cee wu ηa, na wu pye: «Na poro, lowaa le mayɛ ni, ma n'a daa w'a ma cuunɔ.» Taapile ni a cee wu juunɔ.

²³ Ba Yesu ya nɔ wee ηahagbaa fɔɔ wu kaban na faanwii pu ηa, na sipyiire ti be ta tunmɔ pu na wɛ,

²⁴ a w'i jo: «Yi yiri foro, bani pya wu ya ta xu wɛ, ga w'a ηmunɔ.» A p'i ganha na wu la wo.

²⁵ Ba sipyiire t'a foro wɛ, a Yesu di jé puga ki ni, na pya wu co wu kenɛ ke na, a pya w'i yiri.

²⁶ A lee kaa l'i jaaga na kee fiige ki beeri círi.

Yesu ya fyɛnmɛɛ shuun wa ηi mugí

²⁷ A Yesu di yiri wee xuu wu ni, na gari. A fyɛnmɛɛ shuun wa di daha wu na, na seɛ, na yu: «Dawuda Ja, ηunɔ ηaari wù na.»

²⁸ Ba w'a nɔ puga wɛ, a fyɛnmɛɛ p'i fulo wu na. A wu pu yege na: «Yee ya dà li na na nɛ na já yee ηi ki mugí ya?» A p'i jo: «Uun, Kafɔɔ.»

²⁹ Wee tuun wu ni a Yesu di gbɔn pu ηi ki na, na pu pye: «Lemu y'a zhaa ge, li pye yi mu na saha ni yi wo n'a daa wu ni.»

³⁰ A pu ηi k'i mugí. A Yesu di yi jo waha pu mu na: «Yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu le cɛ wɛ!»

³¹ Ga, a p'i gari, na she ganha na Yesu kaa yu kee fiige ki beeri ni.

Yesu wo fanha ki ya ta yiri Shitaanni yiri we

³² Ba Yesu ya pa foro wà na gaani wε, a sipyii pii di ba wu mu ni ná wa ni, jina wu bye wu ni. Wee bi wu pye bobo.

³³ A Yesu di wee jina wu kɔri, a ná wu já na yu. A l'i bye kakanhana sipyiire ti bæeri mu. A p'i ganha na yu na: «Le kaa le la tuugo sanha bye na Izirayeli fiige ki ni bada wε!»

³⁴ Ga, a Farizhεen pu kunni di ganha na yu na: «Jinaa nuɲɔfɔɔ fanha ni, w'a jinaa pu kɔri.»

Sipyiire ti nɪnaara ya jé Yesu ni

³⁵ Yesu bi naari kulogoo ki bæeri ni: kugbɔhɔɔ fara kupiire na, na sipyiire ti kalaa pu Kile-pεεɲε piyεyε yi ni. Wu bi fugba saanra ti Jozaama pu yεε li pyi, na sipyii pu wo yama tuuyo yi bæeri xuu, ni pu fanhaxhɔɔɔ ti bæeri.

³⁶ Ba w'a sipyiire ti na wε, a pu nɪnaara di jé wu ni. Bani sipyiire ti bi sii kanha, samɔhɔɔ be di nε pu ni wε, ba nahavɔɔ baa dubyaa nε wε.

³⁷ Ayiwa, a wu wu kalaapiire ti pye: «Shinma nigɔnbaama w'a nεhε, ga kapyebyii pu d'a cèrε.

³⁸ Lee wuu na, yi shinma wu kafɔɔ wu nεeri na wu kapyebyii pii be tun sanha, p'i she wu shinma wu kɔn.»

10

Yesu kalaapiire ke ni shuun we (Marika 3:13-19; Luka 6:12-26)

¹ Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire ke ni shuun wu yiri, na fanha kan pu mu p'a jinaa kɔri p'a yeege sipyii ni, p'i da yama tuuyo bæeri xuu, ni fanhaxhɔɔɔ ti bæeri.

² Pee Tudunmɔɔ ke ni shuun wu meye yi wa ye: Nizhiime wu ne Simɔ p'i wu pyi na Pyeri, ni wu ceborona Andire. Zebede jalaa shuun: Yakuba ni Yohana.

³ Filipe ni Batelemi; Tomasi ni Macoo, wee wemu wu bi fene pye fanhafee wari shɔɔ ge; Alife ja Yakuba ni Tade;

⁴ Simɔ wemu wu bi bye Zelatilee kurunɔ ki ni ge, ni Zhuda Isikariyoti, wee w'a pa Yesu le kenɛ ni.

*Yesu ya wu kalaapiire ke ni shuun wu tun
(Marika 6:7-13; Luka 9:1-6)*

⁵ A Yesu di kalaapiire ke ni shuun wu tun, na pu pye: «Shi wemu ne Yawutuu we, yi ganha bu shee wee yiri we! Yi ganha bu da je Samari sheen wo kulo la shishiin be ni we!

⁶ Izirayeli fiige ki sipyii piimu p'a piin ba dubyaa ne-ɛ ge, yi shee pee yiri.

⁷ Yi nigariwuu, y'a sipyii pu yeri, yi da yi yu pu mu na fugba saanra t'a tene!

⁸ Y'a yama fee pu cuunɔ! Yi da xuu pu neni! Y'a togo fee pu cuunɔ, yi da pu pyi feefe! Yi da jinaa pu kori y'a yeege sipyii pu ni! Ma fuu na y'a lee ta, yi be p'a li kaan ma fuu na.

⁹ Yi ba gaaji, yi ganha bu sanni kelee warifyen lo we! Yi ganha bu waripyaa be lo le yiyee feni we!

¹⁰ Yi ganha bu kushereye, kelee fadeye shuun, kelee tanhaya, kelee publiin lo we! Bani kapyebye ya sii yaa ni wu nolige ni.

¹¹ Yi bu je kulo beeri ni, kugbo la, kupire la, yi see sipya sha wemu na zɔɔ wu yi tirige ge. Yi diin weefɔ mu fo yi kariduun ba shee no.

12 Yi ba da jé puga bæeri ni y'i fenhε fò pye na: «Kilε wu ɲaɲiɲε kan yi mu!»

13 Kee puga ki bu da k'a yaa ni yi wo ɲaɲiɲε ki ni, kee na digi pu na. Ga kee puga ki ba da ki ya yaa ni yi wo ɲaɲiɲε ki ni wε, yi wo ɲaɲiɲε ki na guri na pa yi mu.

14 Puga bæeri kelee kulo bæeri l'a she li da yi tirige wε, kelee pu ya yi jomɔ logo wε, yi ba fòro wee xuu wa ni, y'i yi tɔɔyɔ gbazhenhε ɲahara wo wà.

15 Can na n'a da yi jo yi mu jo Sodomu* ni Gɔmɔɔri shεen wo kanhama keree na ba bɔrɔ lee kulo li wogoo na kiiri wu cagɔngɔ.»

Kanhama pemu p'a ma ge

(Marika 13:9-13; Luka 21:12-17)

16 «Li wii, n'a yi tun na kari ba dubyaa ɲε mε yacoyo ɲiɲε ni wε. Wee tuun wu ni, yi kasεεge yaha yiyε na ba wɔlɔɔ ɲε wε! Y'i bye sipyii piimu ya la yu ni wa ni wε, ba gbegbe shazhεεε ɲε wε!

17 Y'a yiyε kaseri sipyii pii na dε, bani pu na ba yi leni kiirikɔɔn kuruyo yi keɲε ni, na yi kpɔɔn ni kashεngεε ni pu wo Kilε-pεεɲε piyεyε yi ni.

18 Pu na ba se ni yi ni gbafεnεεrεε ni saannaa mu nε mεge wuu na. Lee na ba bye kaɲuɲɔ yi na Kilε wo Jozaama pu jo pu mu, na pu jo shi wusama bæ mu.

19 Pu ba yi leni keye ni tuun wemu ni, yi nijoyo ni yi jogaɲaa ganha bu da bye yi mu funzhaga wε. Jomɔ pemu y'a da ba jo ge, pee na ba digi yi funyɔ ni wee tuun wuyε pyaa ni.

* **10:15 Sodomu ni Gɔmɔɔri:** Zhenεzi 19:1-21; 18:20

20 Bani yiyε pyaa wa da ba bye pee jomɔ pe jovεε wε, ga yi To Kilε wu wo Munaa li l'a da ba yu yi jɔyɔ na.

21 «Ceboro na ba wu ceboro le keŋε ni, kɔnhɔ p'i wu gbo. To na ba lee tuugo pye wu pya na. Nagoo bε na ba yiri pu sefεε fεni, kɔnhɔ p'i pu gbo.

22 Sipyii bεeri na ba yi kɔ nε mεge wuu na, ga wemu bu já luu mara fo tɛhεnε na, weefɔɔ na zhɔ.

23 Pu ba yi kana kulo la ni, yi ma baa kari latii ni! Ga n'a da yi jo yi mu jo yani yee pu Izirayeli kulogoo ki bεeri jaari ge, Sipyia Ja wu na guri ba.

24 «Kalaapire ya peλε li kalaato na wε; kapyebye ya peλε wu juɔɔfɔɔ na wε.

25 Kalaapire tɛhεnε li wa na pye ba li kalaato wu jε wε. Kapyebye bε tɛhεnε li jε na pye ba wu juɔɔfɔɔ jε wε. Ni p'i wa kpɔɔn fɔɔ wu mεge yiri na Belizebuli,* mεge kemu na ba yiri kpɔɔn li sipyii pu na ge, ta kee da ba golo Belizebuli na wε?

*Wemu na p'a yaa na fyagi ge
(Luka 12:2-7)*

26 «Wee tuun wu ni yi ganha ba fyagi sipyii na wε! Bani yaaga ka shishiin niɲmɔhɔɲɔ wa kemu da ba foro kpεεngε na wε. Kaɲmɔhɔnɔ la shishiin wa lemu da ba jε wε.

27 N'a yemu yu yi mu nibiige ni ge, y'a yee yu kpεεngε na! Y'a kalɔhɔrɔ temu nuri ge, y'a duri kataya na yi da yee caaga!

28 Piimu na já sipyia gbo, na ta p'i da já yafiin bε pye wu munaa na-ε ge, yi ganha ba fyagi pee na

* **10:25 Belizebuli:** Wee jε jinaa wo juɔɔfɔɔ we, wee wemu wu jε Shitaanni ge.

wε! Ga, wemu wu da já sipya gbo, na ma munaa bε le Jahanεmε ni ge, y'a fyagi wee na!

²⁹ Ta cɔnrilɔɔ shuun bε p'a bεrεε wari pile wε? Ga lee bε na, ali wee wa nigin bε, wu ya dun jinε na yee To Kilε wu gaja ni wε.

³⁰ Ga yee kunni, Kilε ya ali yee juzhiire teyε pyaa bεeri jɔ cε.

³¹ Lee wuu na yi ganha ba fyagi wε; y'a ye cɔnrilɔɔ nijehεmεε na!

*Na sɔɔ Yesu na kelee na she wu ni
(Luka 12:8-9)*

³² «Sipyaa sipya w'a yere li na sipyii jaha tãan na nε wo wee jε ge, nε bε na ba yere li na na fugba To wu jaha tãan, na weefɔɔ jε nε wo.

³³ Ga wemu bu foro nε kaa tãan sipyii jaha tãan, nε bε na ba foro weefɔɔ kaa tãan na fugba To wu jaha tãan.

*Najinε bε wε, ga ηmɔpara li
(Luka 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ «Yi ganha ba giin na najinε ni nε pa jinε ke na-ε dε! Nε ta pa ni najinε ni wε, fo ηmɔpara.

³⁵ Nε pa na pa bεganhara le ja ni wu to tε ni, porofɔɔ ni wu nu tε ni, ni ja shɔ ni wu yashɔ tε ni.

³⁶ Sipyaa puga shεen yε pyaa ki da ba bye wu pεen.

³⁷ Sipyaa sipya to kelee wu nu kaa l'a taan wu mu na toro nε tãan ge, weefɔɔ ya yaa ni nε ni wε. Sipyaa sipya ja kelee wu poro kaa l'a taan wu mu na toro nε tãan ge, weefɔɔ ya yaa ni nε ni wε.

³⁸ Sipyaa wemu ya wu korikoritige lɔ, na daha nε feni wε, weefɔɔ ya yaa ni nε ni wε.

³⁹ Sipyaa wemu w'a giin wu wu munaa mara nijaa ge, wee na ba buun li ni jiga na. Ga wemu

w'a bɔnri wu munaa ni nɪpaa nɛ wuu na ge, wee na ba wu munaa ɲuɲɔ wolo ɲiga na.

Kasaanɲaa footɔnɔ
(Marika 9:41)

⁴⁰ «Sipyaa wemu bu yee co xuuni, nɛ w'a co xuuni. Sipyaa wemu bu nɛ co xuuni, we w'a nɛ tun ge, we w'a co xuuni.

⁴¹ Sipyaa wemu bu Kile tudunmɔ wa co xuuni, na bani Kile tudunmɔ wu ɲɛ wii, kuduun we w'a yaa ni Kile tudunmɔ ni ge, weefɔɔ na wee ta. Sipyaa wemu bu sipyitiime co xuuni, na bani w'a tii, kuduun wemu w'a yaa ni sipyitiime ni ge, wufɔɔ na wee ta.

⁴² Can na, n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipyaa w'a cɛɛgbuu ɲii loɲɲɛ nidiige ye pyaa bɛ kan we nɔhɔcɛrɛɛ we wa mu, na bani wu ɲɛ nɛ kalaapire ge, weefɔɔ da ga fɔ lee wo kuduun ni wɛ.»

11

Yesu labye w'a li shɛɛ na Shɔvɔɔ wu ɲɛ wii
(Luka 7:18-35)

¹ Ayiwa, ba Yesu ya wee kalaa wu kan xɔ wu kalaapiire kɛ ni shuun wu mu wɛ, a w'i yiri wee xuu wu ni, na shɛ ganha na sipyii pu kalaa, na Kile Jozaama pu yɛrɛ li kaan pu mu kabanugo kulogoo ki ni.

² Lee bi Yohana Batizelipye ta w'a Shɔvɔɔ wu kapyegege ki bɛeri kaa logo na wu yaha kaso wu ni. Wee tuun wu ni a w'i wu kalaapiire ta tun wu mu na pu shɛ wu yege na:

³ «P'a Shɔvɔɔ wemu kaa jo na wu na ba ba ge, mu wu wa laa, ta wu watii ɲaha wii?»

⁴ A Yesu di pu ɲɔ shɔ na: «Y'a lemu ɲaa, na yemu nuri ge, yi she lee paari Yohana mu na:

⁵ Fyɛnmɛɛ wa ɲaa, faannaa di ɲaari, togo fɛɛ di juunɔ, ɲudunnɔɔ di nuri, xuu di ɲɛni, Kile Jozaama p'i yu la baa fɛɛ mu.

⁶ Sipyawemu ɲunɔ ya kyɛɛgi ne na wɛ, weefɔɔ ɲɛ duba pya.»

⁷ Ba Yohana wo kalaapiire t'a kari wɛ, a Yesu di ɲɔ kɔn na yu ni sipyiire ti ni Yohana shizhaa na na: «Naha yee d'a she wii siwaga ki ni wɛ? Kafɛɛge ya wahagaanra lemu ɲɛri ge, lere ya?

⁸ Wee tuun wu ni yee d'a she ɲaha wii wɛ? Fazaaya fɔɔ ge? Ga piimu p'a fazaaya leni ge, pee ya daa saannaa piyɛɛ ni.

⁹ Yee d'a she ɲaha wii wɛ? Kile tudunmɔ ge? Uun, n'a da yi jo yi mu jo ali w'a pɛle Kile tudunmɔ na.

¹⁰ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni wu shizhaa na na: «Li wii, n'a na tudunmɔ we tun ma ɲahagbaa na wu ma koo li yàa yaha ma ɲaha na.»*

¹¹ Can na n'a da yi jo yi mu jo sipya wa shishiin sanha se Adama nagoo ni wemu w'a pɛle Yohana Batizelipye na wɛ. Ga lee be na fugba saanra ti wo sipyii pu beeri wo nifɛnhɛfɛnhɛnɛ ya pɛle wu na.

¹² Na co Yohana Batizelipye wo Kile Jomɔ pu yɛɛ li na, fo na pa nɔ nime na, yatenwaya na fugba saanra t'a daa. Piimu p'a yatɛnyɛ waha ge, pee p'a ti taa.

¹³ Kile tudunmɔɔ pu beeri, na fara Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu na, pee beeri ya fugba saanra ti kaa jo, fo na pa nɔ Yohana Batizelipye wo tuun wu na.

* **11:10** Malaki 3:1

14 Yi bu da yi na giin di yi naha ce, Kile tudunmɔ Eli wemu wo ba kaa l'a fenhe jo ge, Yohana wu ne wee Eli we.

15 Wemu na logo ge, wu logo.

16 «Ne na ja njaa wo sipyii pii taanna ni jɔɔ ye ni we? Pu ne ba nahapiire ta ne we, temu ya tiin pinnerε kperenge na ge, na pu kaafεε pyi:

17 «Wee ya faangaa wi yee mu, yee di ya ta xonho we. Lee kadugo na a wee di yamεheε su yee mu yee di ya ta yiyε njaaara yahana yaha we.»

18 Bani Yohana ya pa, wu ya li we, w'i ya gbuu we. A p'i jo na: «Jina wu ne wu ni.»

19 A Sipya Ja wu ba, na ganha na li na gbuu, a p'i jo na: «Lanheheε fɔɔ ni gba fɔɔ wu ne we na we. Fanhafεε wari shɔvεε ni jurumupyii pii be wo nanii wu ne wii.» Ga kanii ya kan Kile wo fungɔngɔ fεεε ti mu wu kapyegeε ki gbɔɔ ni.»

*Kulogoo kiimu k'a Yesu jomɔ pu she ge
(Luka 10:13-15)*

20 Ayiwa, Yesu ya wu kakanhanjaa nigbohɔɔ ki fanha pye kulogoo kiimu ni ge, a wu nɔ kon na kee kaa yu. Bani kee kulogoo ki sheen ya ta sɔɔ na daajεε jo pu wo jurumu wu na we. A w'i jo:

21 «Bɔɔngɔ ki wa yee Korazen sheen wogo! Bɔɔngɔ ki wa yee Betisayida sheen wogo! Bani kakanhanjaa kiimu k'a pye yee ni ge, kee da bi bye Tiiri ni Sidon kulogoo ki ni, nime bi da pee ta pee ya daajεε jo, na pu jurumu wu yaha l'a mɔ, na bɔɔyɔ le puyε na, shɔnrɔ ni.

22 Lee wuu na, n'a da yi jo yi mu jo Tiiri ni Sidon wo kanhama keree na ba bɔɔ yee wogoo ki na kiiri wu cagɔngɔ.

²³ Mu do Kapεrinomɔ? Go mu wa giin na mu na ba yirige fo fugba we ni ya? Ahayi de! Mu da ba dirige fo Jahanεmε we ni. Bani kakanhanjaa kiimu k'a pye mu ni ge, kee da ba bye Sodomu kulo li ni, nime bi da li ta li na je sanha.

²⁴ Lee wuu na, n'a da yi jo yi mu jo Sodomu wo kanhama pu na ba borɔ mu wo pu na kiiri wu cagɔngɔ.»

*Yesu w'a ηmɔnɔ kaan
(Luka 10:21-22)*

²⁵ Wee tuun wu ni a Yesu di jo: «Na To Kile, fugba ni jinε ki Kafɔɔ, n'a baraga taha ma na, bani m'a kii keree kii ηmɔhɔ fungɔnyɔ fεε ni kalaagbɔ fεε na, na ki she nɔhɔpiire na.

²⁶ Uun, na To Kile, bani lee l'a taan mu mu.

²⁷ Ne To w'a keree ki beeri le ne kenε ni. Wa shishiin ya Kile Ja wu ce we, fo To Kile wu ye nigin. Wa shishiin be di ya To Kile ce we, fo wu Ja wu ye nigin, ni wu la je wu To wu she sipya wemu na ge.

²⁸ Y'a ma na mu, yee piimu beeri p'a kanha, tuguro di je yi juɔyɔ ni ge; ne na ηmɔnɔ kan yi mu.

²⁹ Yi na wo zhu wu taha yi katiye ni, y'i yere ne di da yi kalaa, yi zɔlɔ pu na tifahama ta. Bani ne juɔyɔ k'a peni, ne luu be d'a taan.

³⁰ Ne wo zhu wu ya dugo we, fanha be di je ne wo tuguro ti ni we.»

12

*Yesu ya yemu jo cadeεnge ki keree na ge
(Marika 2:23-28; Luka 6:1-5)*

¹ Cana ka Yesu ni wu kalaapiire t'a pa doroo shinma keεyε ya te ni. Kee cana k'i bi bye Yawutuu

pu wo cadεεngε ka. Lee bi xuugo ta wu kalaapiire ti na, a pee di shinma sεyε ya kɔn, na ganha na yee wo pya wu wo na guri.

² Ba Farizhεεn p'a lee na wε, na Yesu pye: «Li wii, kaa lemu ya yaa li pye cadεεngε ni-i ge, go lee mu wo kalaapiire t'a byi mε!»

³ A Yesu di pu pye: «Tuun wemu ni xuugo ya pa saannaa Dawuda ni wu tahama-nɔhɔmɔɔ pu ta ge, w'a lemu pye ge, yee sanha lee kalaa-i γε?»

⁴ W'a jé Kile-pεεnε puga ki ni, buuri we p'a wo na gaan Kile mu ge, na wee lɔ. A wu ni wu tahama-nɔhɔmɔɔ p'i she wee li. Na ta watii bi li wee buuri we ni, ni saraya naha shɔɔnrivεε pu ye be wε.

⁵ L'a ka saliya wu ni na saraya naha shɔɔnrivεε pu ma kapyenεε pyi Kile-pεεnε pugbɔhɔ ki ni cadεεngε ni; lee di jε kakuunɔ wε. Ta yee sanha lee be kalaa wε?

⁶ Na ta wa di wa naha wemu ya ye Kile-pεεnε pugbɔhɔ ki na ge, di yee jo yi mu.

⁷ «Y'a nɔnɔ n̄aari yiyε na, nε wa lee feni, na toro saraya t̄aan.» * Yee da bi pee jomɔ pe k̄ori cε dε, yee bi da jaagi shan pii sipyii pii na tawaga ni wε.

⁸ Bani Sipya Ja wu jε cadεεngε ki be Kafɔɔ.»

*Yesu ya ná kewaga fɔɔ wa cuunɔ cadεεngε ka ni
(Marika 3:1-6; Luka 6:6-11)*

⁹ A Yesu di ȳiri wà, na gari na she jé pu Kile-pεεnε puga ka ni.

¹⁰ Lee bi ná wa ta wà wu kenε ke na waha. A sipyii p'i Yesu yege na: «Na sipya cuunɔ cadεεngε ni, ta lee ya saha?» P'a yee jo bani pu bi giin p'i kaɔnɔ sha p'i wu tɔɔgɔ le.

* **12:7** Oze 6:6

11 Ga, a Yesu di pu pye: «Dubya nigin pe bu she da wa mu yee ni, a wee dubya w'i do wege ni cadεεngε ni, ta wufɔɔ da zhe wu wolo we?»

12 Ta sipya ya ye fo na she ganha dubya na we? Lee wuu na do, na kasaana pye cadεεngε ni, lee ya ɲɔ.»

13 Wee tuun wu ni a Yesu di ná wu pye: «Ma keɲε ki sanha!» A wu keɲε ki sanha, a k'i juuɲɔ ba keki ɲε we.

14 A Farizhεεn p'i foro, na she puyε ɲa, kɔnhɔ p'i gbogana sha Yesu na.

Kilε ya kapyebye wemu ɲaha bulo ge, wee ɲε Yesu

15 Ba Yesu ya lee cε we, a w'i yiri wee xuu wu ni. A sipyiɲεhemεε di daha wu feni. Piimu pu bye ni yama ni ge, a Yesu di pee beeri cuuɲɔ.

16 Ga, a wu yi jo na waha pu mu na wee ɲε sipya wemu ge, na pu ganha bu yee jo wa shishiin be mu we.

17 Lee ya pye mu kɔnhɔ Kilε bi yemu jo Kilε tudunmɔɔ Ezayi ɲɔ na ge, yee ɲɔ di fa na:

18 «Na kapyebye wu we, nε wemu ɲaha bulo ge.

Na ɲidaan wo we, wu kaa l'a dan na ni fo xuuni.

Nε na ba na Munaa li tirige wu na.

Wu na ba shi wusama kalaa tiime keree ni.

19 W'a da ba nakaara pyi we.

W'a da ba nama kɔɔn we.

Sipya wa shishiin wa da ga wu mujuu logo kakuutoroyo ni we.

20 Wahagaan lemu ya kuri ge,

w'a da ga lee sana kegi we.

Sokinna wemu kpεεngε ya jin wà ge,

w'a da ga wee sama fugi we.

Mu w'a da ba bye fo na she tiime pu pye p'a se ta.

²¹ Shi we beeri na ba wu pye pu tadanja.»*

*Yesu wo fanha ki ya ta yiri Shitaanni yiri we
(Marika 3:22-30; Luka 11:14-23)*

²² Lee kadugo na a p'i ba wu mu ni ná wa ni, jinaa pu bye wu ni, wee bye fyen, na nɔhɔ pye bobo. A Yesu di wu cuunɔ. A wu já na jaa, na yu be.

²³ A lee di bye kakanhana sipyiire ti beeri mu, a p'i ganha na yu na: «Ta we ya sii me saanna Dawuda Ja wu we?»

²⁴ Ga ba Farizhen p'a yee logo we, na jo: «Jinaa junafoɔ Belizebuli fanha ni we ná we ya jinaa pu kɔri.»

²⁵ Ga, a Yesu di pu fungonyɔ ce na jo: «Saanra beeri t'a yiri tiye kaa na ge, tee na gyegi. Kulo beeri, kelee puga beeri, ki sipyii bu yiri puye kaa na, kee na gyegi.

²⁶ Shitaanni di bu yiri na Shitaanni wa kɔri, li je kanna Shitaanni w'a yiri wuye kaa na. Shitaanni di bu yiri wuye kaa na, wu saanra ti na bye dii kyegi baa we?

²⁷ Ni yee wa yu na jinaa junafoɔ Belizebuli baraga ni ne jinaa pu kɔri, wee tuun wu ni yee wo sipyii piimu p'a pu kɔri ge, pee di pu kɔri jɔgɔ baraga ni we? Yee wo sipyii puye pyaa ki da ba kiiri kɔn yee na.

²⁸ Ga ne bu da ne na jinaa pu kɔri Kile Munaa li baraga ni, lee w'a li shee na Kile saanra t'a nɔ yee na.

²⁹ «Wa na já pye dii na je fanhanehenje foɔ puga, di wu yanmuyɔ kuu na ta ma ya fene wu pɔ-e we?»

* 12:21 Ezayi 42:1-4

Ga ma bu fεnhε wu pɔ, ma na já jé puga ki ni na yaŋmuyɔ yi kuu.

³⁰ «Sipyaa wemu jε nε jii wε, nε pεn wu jε weefɔɔ. Sipyaa wemu ya nε tεri na sipyii pu pinnεε wε, weefɔɔ ya pu caaga.

³¹ Lee wuu na, n'a da yi jo yi mu jo sipyii ya jurumu wemu bεeri pyi, na fanhara temu bεeri pyi Kile na ge, kee bεeri na já yafa pu mu. Ga wa bu Fεfεεε Munaa li fanha, wufɔɔ da lee wo yafa ta bada wε.

³² Sipyaa sipya w'a joguumɔ jo wá Sipyaa Ja na ge, lee na yafa wufɔɔ mu. Ga wemu bu Fεfεεε Munaa li mεge kyεεgi, weefɔɔ da lee wo yafa ta naha ke koŋɔ ke na wε, w'i da li yafa ta laxhara bε ni wε.

Ki yasεyε feni p'a tige ceni
(Luka 6:43-45)

³³ «Tige kemu bu jɔ, ki yasεyε bε na jɔ. Tige kemu bu golo, ki yasεyε bε na golo, bani ki yasεyε feni p'a tige ceni.

³⁴ Yee piimu p'a kolo ba matεjεε jε-ε ge, dii yee di da já kafila nizaama jo wε? Bani lemu l'a sipya zɔ we jii ge, lee l'a fɔro wu jɔ ke ni.

³⁵ Sipyisaama w'a yasaaya kilee na yeege wu yasaaya tayahaŋa ni; sipyikuunɔ di yakuuyo kilee na yeege ki yakuuyo tayahaŋa ni.

³⁶ N'a da yi jo yi mu jo sipyii ya joguumɔ pemu bεeri yu ge, pu na ba yege yee bεeri na kiiri wu cagɔngɔ.

³⁷ Kiiri na ba gɔn ma na, na kaŋii kan ma mu na saha ni ma jɔjomɔ pu ni, kelee na ma jaagi na saha ni ma jɔjomɔ pu ni.»

Yawutuu p'a jo na Yesu wu kakanhana la pye
(*Marika 8:11-12; Luka 11:29-32*)

³⁸ Ayiwa, a saliya karamogoloo pii, ni Farizheen pii di Yesu pye: «Karamogoo, wée funnoo ki wa m'a naha sheshere kakanhana la pye ma she wu na.»

³⁹ A Yesu di pu no sho na: «Nijaa sipyii pii p'a kolo, na noho pye nomee baa fee ge, pee p'a naha sheshere kakanhana shaa, ga la shishiin da zhee pu na we, fo Kile tudunmoo Zhonasi wuu le.

⁴⁰ Ba Zhonasi ya ta caya taanri ni piye taanri fya nagaan ki funnoo ni we,* mu Sipya Ja wu be da ba da caya taanri ni piye taanri jine ke ni.

⁴¹ Ninive shen na ba yiri na nijaa wo sipyii pii jaagi kiiri wu cagongo caa, bani Ninive shen ya daajene jo pu wo jurumu wu na Zhonasi wo Kile jomoo yere li baraga ni.* Na ta wa di je naha wemu ya ye Zhonasi na ge.

⁴² Kiiri wu cagongo, Seba fiige ki Saanzho* wu na ba yiri wu nijaa sipyii pu jaagi, bani wee ya pa na yiri jine ki tene na. Konho wu ba saannaa Solomani wo fungongo fere jomoo pu logo. Wa di wa naha wemu w'a pele Solomani na ge!

Jina na kuri je sipya ni
(*Luka 11:24-26*)

⁴³ «Jina bu foro sipya ni tuun wemu ni, teye yemu y'a waha waha ge, w'a ganha na jaari yee ni na tanmoo shaa, ga w'i da ki ta we.

⁴⁴ Wee tuun wu ni w'a jo wuyee funnoo ni na: «Na puga kemu ni ne foro ge, n'a da guri da se kee ni.»

* **12:40** Zhonasi 2:1 * **12:41** Zhonasi 3:5-10 * **12:42** 1 Saannaa 10:1-10; 2 Caanehe Jomoo 9:1-9

W'a guri kari, na she kee puga ki niwaga ta p'a ki pɔ fɛɛfɛɛ, na ki kemɛ xuuni.

⁴⁵ Wee tuun wu ni w'a gari na she ba ni jinaa gbarashuun watii ni, piimu ya kolo wuyɛ pyaa ki na ge. Wu ni pee na ba jé kee puga ki ni, na diin wà. Lee funɲɔ ni wee sipya we wo taxɔgɔ na ba golo na toro taashiinɛ li bɛ tàan. Mu shiin l'a da ba bye niɲaa wo sipyikuuyo ye bɛ wo shizhaa na.»

Jɔgɔ yɛ pu ɲɛ Yesu nu ni wu cebooloo pu wɛ?
(*Marika 3:31-35; Luka 8:19-21*)

⁴⁶ Ayiwa, na Yesu yaha wu na yu ni sipyiire ti ni, a wu nu we, ni wu ceboronamaa p'i nɔ, na yere kpɛɛngɛ ki na. Pu funɲɔ ki bye p'i jo ni wu ni.

⁴⁷ A sipya wa di Yesu pye: «Ma nu we ni ma ceboronamaa pu niyereye yi wa kpɛɛngɛ ke na, pu funɲɔ ki wa p'i jo ni ma ni.»

⁴⁸ A Yesu di wee ɲɔ shɔ na: «Jɔgɔ yɛ pu ɲɛ nɛ nu ni nɛ ceboronamaa pu wɛ?»

⁴⁹ Ba w'a yee jo wɛ, na keɲɛ she wu kalaapiire ti na, na jo: «Nɛ nu ni nɛ ceboronamaa pu piiri naha.

⁵⁰ Nɛ To we wu ɲɛ fugba wu ni ge, sipyaa sipya w'a wee wo ɲidaan pyi ge, wee wu ɲɛ nɛ ceborona, ni nɛ ceboroshɔ, ni nɛ nu.»

13

Talenɛ lemu l'a jo nuguro ta shizhaa na ge
(*Marika 4:1-9; Luka 8:4-8*)

¹ Kee caɲa kiyɛ pyaa a Yesu di foro puga ki ni, na gari na she diin Galile Gba wu ɲɔ ki na.

² A sipyiɲɛhemɛɛ di ba binne, na wu maha fo w'a jé tiin kɔrɔgɔ ka ni. A sipyiire ti bɛɛri di yere lɔhɔ ki ɲɔ ki na.

³ A wu ganha na keree niηεηεηεε yu pu mu talenεε ni. A wu jo: «Caηa ka ná wa ya foro na kari wu tεγε ni di zhε wu alikama shi wá fenε shi wagana na.

⁴ Na wu yaha wu na wee nuguzhi wu waa, a wu nuguro ta di do koo ni tεγε ki ηo na. A shazhεεε di ba tee jo.

⁵ A ta di do faaga ηuηo ni pogoo kii ni. A tee di wεri fin, bani poηεηεε bye wà wε.

⁶ Ba caya y'a pa yeree wε, a t'i fanhaηa, na waha, bani nire tatii bye ti na wε.

⁷ A nuguro ta di do xhuyo niηε ni. A xhuyo y'i ganha na lεgi, na ba ti co, na ti li.

⁸ A nuguro ta di do ηijenε na. A tee di fin, na lε na pya le. Pile la ma pyaa xhuu nigin (100) pye, la ma keλεε gbaara (60) pye, la ma keλεε taanri (30) pye.»

⁹ Ba w'a yee jo xo wε, na jo: «Wemu na logo ge, wu logo.»

Yesu talenεε ki kajuu ηuηo

(Marika 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Lee kadugo na a Yesu kalaapiire t'i fulo wu na, na wu pye: «Naha na mu di yu ni sipyiire ti ni talenεε ni wε?»

¹¹ A Yesu di pu pye: «Na fugba saanra ti wo ηmohoro ti ce, yee mu lee ya kan. Ga ti je wu ya ta kan pii mu wε.

¹² Bani la ηε wemu mu ge, la na ba gan wee mu na fara lee na, l'a ηεhe wu mu. Ga la ηε wemu mu wε, ali nifenhεfenhεne lemu be li ηε wu mu ge, li be na zhο wu na.

¹³ Lee wuu na ne yu ni pu ni talenεε ni, bani pu wa na wii, p'i ya yaaga naa we. P'a niwegee shaan, p'i ya yi nuri we, p'i ya yi naha be cen we.

¹⁴ Kile tudunmɔɔ Ezayi ya yemu jo pu shizhaa na ge, yee na ya fa na:

Yee na ba niwegee shan, na yi logo,
ga y'i wa da yi naha ce we.

Yi na ba ni taan, na wii,
ga y'i wa da yaaga be na we.

¹⁵ Bani pii sipyii pii niwegee k'a waha.

P'a pu niwegee to, na pu ni to.

Pu funɔɔ ya pye p'i na pu ni ki ni we,

p'i logo pu niwegee ki ni we,

p'i yi naha ce pu funɔɔni ya na we.

Lee funɔɔ ni pu da ba ne mu,

kɔnhɔ ne pu cuunɔ we.)*

¹⁶ Ga yee kunni, yee ne duba nagoo, bani yee ni ki wa naa, yi niwegee k'i nuri.

¹⁷ Can na n'a da yi jo yi mu, lemu yee wa naa ge, Kile tudunmɔɔ ni nehemεε ni sipyitiimεε ni nehemεε pii funɔɔ ya pye na lee na, ga p'i ya li na we. Yemu yee wa nuri ge, pu funɔɔ ya pye na yee logo, ga p'i ya yi logo we.

Yesu ya nuguro ti wo talene li kori jo

(Marika 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸ «Ayiwa, yi niwegee shan ni nuguro ti wo talene li kori wu ni.

¹⁹ Piimu p'a fugba saanra ti jomɔ pu nuri, p'i ya pu naha ce-ε ge, pee ne ba koo na nuguro ne we. Shitaanni na ba pee jomɔ pe wolo pu funyɔ ni.

* **13:15** Ezayi 6:9-10

20 Faaga wo nuguro ti ƚε piimu ge, pee na jomɔ pu logo, na pu co tɔvuyo na ni fundanga ni.

21 Ga nire di ƚε pu na wε, p'a bye pu da mɔ lee ni wε. Cɔnrɔmɔ bu wa ta, kelee sipyii bu daha wu feni na gana pee jomɔ pe wuu na, wu ƚuɲɔ na wakaraa kyεεgi.

22 Xhuyo niƚε wo nuguro ti ƚε piimu ge, pee na jomɔ pu logo, ga ke koɲɔ ke wo funzhakeree ni naafuu la piinƚε na pu cɔnri fo pu da nagoo pye wε.

23 Nijεƚε wo nuguro ti ƚε piimu ge, pee na pe jomɔ pe logo, na pu ƚaha cε. P'a nagoo niƚεhεmεε pye. Pile la ma pyaa xhuu nigin (100) pye, la ma kεlεε gbaara (60) pye, la ma kεlεε taanri (30) pye.»

Yesu ya talenε la jo ƚakuuɲɔ shizhaa na.

24 Ayiwa, a Yesu di talenε la bε jo pu mu na: «Fugba saanra t'a foro kaa lemu feni ge, lee li wa mε. Nά wa w'a yashi nijemε wά wu tεgε ni.

25 A wee nά wu pεn di ba yiri nibiige ka ni, na sipyii pu bεeri yaha pu na ηmunɔɔ. Nά kemu k'a foro alikama feni ge, na shε kee ƚakuuɲɔ ki wo pya wa wά alikama wu tε ni, na gari.

26 A alikama wu fin, na ba sεyε pye. A ƚakuuɲɔ ki bε di foro yere.

27 A tεgε ki kafɔɔ wu wo kapyebyii p'i ba wu pye: «Wu kafɔɔ, ta yashi nijemε bε mu ya wά ma tεgε ki ni wε? Ke ƚakuuɲɔ ke d'a yiri mii wε?»

28 A wu pu ƚɔ shɔ na: «Nε wo pεn wa w'a le pye.» A kapyebyii p'i wu pye: «Ta ma funɲɔ ki wa wu shε kee ƚakuuɲɔ ke kɔɔngi?»

29 A wu jo: «Ahayi, nε fyagi jo yee bu shε kee kɔɔngi, yi ganha bu da alikama wu bε kɔɔngi wε.

30 Yi yi bæeri yaha wà y'i binne le. Yalɔ̀ɔ̀ ti lɔ̀duun ba nɔ̀, wee tuun wu ni ne na ba yi jo yalɔ̀ɔ̀ ti lɔ̀vɛɛ pu mu jo pu fɛnhɛ ɲakuunɔ̀ ke kɔ̀n fɔ̀lɔ̀, p'i ki pɔ̀, p'i ki sɔ̀rogo, pu bu xhɔ̀ p'i alikama wu kemɛ le na kpɔ̀ɔ̀n le ni.»

*Yesu ya talenɛ la jo mutaridi pile shizhaa na
(Marika 4:30-32; Luka 13:18-19)*

31 Lee kadugo na a Yesu di talenɛ la bɛ jo pu mu sanha na: «Fugba saanra t'a foro mutaridi pile fɛni. A ná wa di li lɔ̀ nugi wu tɛge ni.

32 L'a cɛ̀rɛ foro yashi wusama bæeri tàan, ga li bu fin tuun wemu ni, l'a bɛle na toro naxhoo wu tiye yi saya bæeri tàan. L'a ɲeri tige fo shazhɛɛɛ na ti shiire tɛri ki geye na.»

*Yesu ya talenɛ la jo buuri shizhenhɛɛ shizhaa na
(Luka 13:20-21)*

33 Ayiwa, a Yesu di talenɛ la bɛ jo pu mu sanha na: «Fugba saanra ti ɲɛ ba buuri shizhenhɛɛ ɲɛ wɛ. Cee wa ya tee le wu farani myɛ kiloo kelɛɛ shuun ni kaguro (25) ni na tɔ̀nhɔ̀, a wu bæeri di yìri.»

*Yesu wo talenɛ ki kajuu ɲunɔ̀
(Marika 4:33-34)*

34 A Yesu di pe jomɔ̀ pe bæeri jo sipyiire ti mu talenɛɛ ni. Wu bi yu ni pu ni talenɛ baa wɛ.

35 W'a lee pye kɔ̀nhɔ̀ Kile tudunmɔ̀ w'a bi yemu jo ge, yee ɲɔ̀ di fa na:

«Nɛ na ba yu ni pu ni talenɛɛ ni.

Keree kiimu k'a bi ɲmɔ̀hɔ̀

fo koɲɔ̀ ki yaaduun wu ni ge,

ne na ba kee yu pu mu.»*

Yesu ya nakuuᅇo ki wo talenε li kōri jo

³⁶ Ayiwa, a Yesu di sipyiire ti yaha wà, na gari puga. A wu kalaapiire t'i fulo wu na, na wu pye: «Nakuuᅇo ki k'a foro tεge ki ni ge, lee talenε le kōri jo wù mu.»

³⁷ A Yesu di jo: «Wemu w'a yashi nijemε wu wá ge, wee ᅇε Sipya Ja.

³⁸ Tεge ke, kee ᅇε koᅇo ke yashi nijemε we, wee ᅇε fugba saanra ti wo nagoo pee. Nakuuᅇo ke, kee di ᅇε Shitaanni wo nagoo pee.

³⁹ Pεn wemu w'a nakuuᅇo ki pya wu wá ge, wee ᅇε Shitaanni wuyε pyaa. Yalōro ti lōduun we, wee ᅇε koᅇo ki taaxō le. Yalōro ti lōvεε pee, pee ᅇε melεkεε.

⁴⁰ Ba sipya ma nakuuᅇo kōongi, na ki wá me na ni wε, mu l'a da ba bye koᅇo ki taaxō li ni.

⁴¹ Piimu bεeri p'a sipyii pu ᅇuᅇo kyεεgi n'a daa wu na, ni piimu p'a kakuuᅇo pyi ge, Sipya Ja wu na ba wu melεkεε pu tun p'a she pee sipyii pii bεeri niᅇε wolo wu wo saanra ti ni,

⁴² na pu wá kanragaa na ki ni. P'a ganha na mehεε suu wà, na ganhaa kuri.

⁴³ Ga piimu p'a pye sipyitiimεε Kilε mu ge, pee na ba ní pu To wu saanra ti ni ba caᅇa ᅇε wε. Wemu na ye logo ge, wu yi logo.»

Yesu ya talenε lemu jo naafuu niᅇmōhōmō shizhaa na ge

⁴⁴ A Yesu di jo sanha na: «Fugba saanra ti ᅇε ba naafuu ᅇε wε, naafuu wemu w'a ᅇmōhō tεge ka ni ge. A ná wa di wu ᅇa, na guri wu ᅇmōhō sanha.

* 13:35 Zaburru 78:2

A wu fundanga wo di she wu kenε yanmuyo beeri pεε, na ba kee tege ki shɔ.»

Yesu ya talenε lemu jo kuun shizhaa na ge

⁴⁵ A Yesu di jo sanha na: «Fugba saanra ti jε ba kuun pεεvɔɔ jε wε, wemu ya kuun nizaama shaa ge.

⁴⁶ Ba w'a kuun pεεwa wo wa ja wε, a wu wu kenε yanmuyo beeri pεε, na she wee kuun wu shɔ.»

Yesu ya talenε lemu jo fyaa jɔ wu shizhaa na ge

⁴⁷ A Yesu di nugo jo sanha na: «Fugba saanra ti jε sanha be ba jɔ jε wε, sipyii ma wu wá gba lɔhɔ ni, na fyaa tuuyo beeri co.

⁴⁸ Ba jɔ w'a ji wε, jɔwaa pu na wu yeege shan gba wu jɔ ki na. P'a diin, na fyaa pu shɔɔnri. P'a fyacemεε pu le pu yerεye ni, na niguuyo yi wá.

⁴⁹ Mu l'a da ba bye kojɔ ki taaxɔɔ li ni. Mεεkεε p'a da ba sipyisaamaa pu shɔɔnri na wolo sipyikuuyo yi ni.

⁵⁰ P'a sipyikuuyo yi wá kanragaa na ki ni. P'a ganha na mεεε suu, na pu ganhaa kuri wà.»

Kafonɔɔ ni kalεεε keree

⁵¹ Lee kadugo na a Yesu di pu yege na: «Ta yee ya kii keree kii beeri jaha ce?» A p'i jo: «Uun.»

⁵² A wu pu pye sanha na: «Ayiwa, saliya karamɔɔ wa beeri w'a kalaa fugba saanra ti keree ki ni ge, wee ya foro puga fɔɔ wa feni wemu ya kafonɔɔ ni kalεεε taa na fòro wu naafuu tayahaŋa ni ge.»

*Nazarεti sheen ya dà Yesu na wε
(Marika 6:1-6; Luka 4:16-30)*

⁵³ Ba Yesu ya talenje ki jo xo we, na laha wee xuu wu ni.

⁵⁴ Kulo lemu ni w'a le ge, a wu gari wa, na she sipyiire ti no kon na galaa Kile-pene piyeye yi ni. A lee di bye pu mu kakanhana, a p'i ganha na yu na: «Mii wu d'a te fungongo fere te ta we? Dii wu d'a pye na jani kii kakanhanaa kii na we.

⁵⁵ Ta wu je me menizhe na wu ja wu we? Ta wu nu be wu je me Mariyama we? Ta wu ceborona-maa be pu je me Yakuba, Yusufu, Simo ni Zhude we?

⁵⁶ Ta wu ceboroshaa pu beeri be pu je naha wu niye ni we? Wu d'a yiri mii ni ke fanha ke beeri ni we?»

⁵⁷ A kee keree kii di pu pye pu ya da Yesu na we. A Yesu di pu pye: «Kile tudunmo ya pene taa xuu beeri ni, fo wuye pyaa kulo le, ni wuye pyaa puga ke.»

⁵⁸ A w'i bye wu ya kakanhanaa niyehene pye wa we, bani pu ya da wu na we.

14

Herodi hakili ya wuregi

(Marika 6:14-16; Luka 9:7-9)

¹ Wee tuun we ni gbafeneere Herodi Antipasi ya Yesu kaa logo.

² A wu wu kapyebyii pu pye: «Yohana Batizelipye wu je we na we, wee w'a sii wii. W'a je na foro xu ni, lee l'a wu pye wu na jani kii kakanhanaa kii na.»

Yohana Batizelipye xugana

(Marika 6:17-29)

³ Ayiwa, Herōdi bi pu pye p'a Yohana co, na shōnhōyō le wu na, na wu le kaso ni. Wu ceborona Filipe shō Herōjasi wuu na Herōdi bi lee pye.

⁴ Bani Yohana bi li shεε wu na na: «Li ya ta saha mu wu we cee we lenε we.»

⁵ Herōdi funṅō ki bye na Yohana gbo, ga wu bi fyagi sipyiire ti na, bani pee bi Yohana jateni Kile tudunmō.

⁶ Lee bε na, a Herōdi wo cazege caṅa ki wo kalene l'i ba nō, a Herōjasi poro fuceεε l'i yiri na xhōnhō sipiyirilee pu nahagbaa na. A lee di sii taan Herōdi ni,

⁷ fo w'a kàa fuceεε li mu na li bu yaaga bεeri jεeri wee mu, na wee na kee kan li mu.

⁸ Li nu wu wo jōjomō funṅō ni, a fuceεε l'i Herōdi pye: «Yohana Batizelipye jṅṅō taha yaaga ka na ma kan nahamε na mu!»

⁹ A lee di saan wu jaha tanha. Ga na wu yaha w'a kàa na xō wu sipiyirilee pu jii na, a wu jṅṅmuu li jō yaha fuceεε li mu.

¹⁰ A wu wa yaha kari w'a shε Yohana jṅṅō ki kōn kaso wu ni.

¹¹ A p'i ba ni ki ni, na ki taha yaaga ka na, na pa gan fuceεε li mu l'a shε gan li nu wu mu.

¹² A Yohana wo kalaapiire t'i shε wu nixhugo ki lō na shε le, na xhō na shε yee jaha jo Yesu mu.

*Yesu ya yalige kan sipyii kabōfoṅṅō kaguro mu
(Marika 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)*

¹³ Ba Yesu ya yee logo we, a wu jé kōrōgō ka ni, na yiri wee xuu wu ni, na laha sipyiire ti tãan na kari sipōṅō ki xuu wa ni. Ga, a sipyiire t'i wee xuu wu cε. A p'i foro kanha ni ni, na gari tōyō na Yesu feni.

14 Ba Yesu ya foro kɔrɔgɔ ki ni wɛ, na pee sipyiɲehɛmɛɛ pu ɲa, a pu ɲiɲaara di jé wu ni. A wu pu yama fɛɛ pu cuuɲɔ.

15 Ba yakonɔ k'a pa nɔ wɛ, a Yesu wo kalaapiire t'i fulo wu na, na wu pye: «Caɲa k'a xɔ toro, wèe di ɲɛ siponɔ ni naha. Sipyiire ti yaha kɔnhɔ p'i shɛ yaligee sha shɔ kulogoo ki ni.»

16 A Yesu di pu pye: «Pu ya yaa na kari wɛ, yiyɛ pyaa ki yalige kan pu mu!»

17 Ga, a p'i wu pye: «Buuri ɲuyɔ kaguro ni fyaa shuun yɛ wu ɲɛ wèe mu naha.»

18 A Yesu di pu pye: «Yi pa ni yee ni naha!»

19 Lee kadugo na a Yesu di sipyiire ti pye na pu tiin ɲapurege ki ni. A wu yee buuri ɲuyɔ kaguro ni fyaa shuun wu lɔ, na ɲaha ke yirige le fugba we ni, na baraga taha Kilɛ na. A wu xhɔ na yee buuri ɲuyɔ yi kɛgi kɛgi na kan wu kalaapiire ti mu, a pee di wu kan sipyiire ti mu.

20 A pu bɛɛri di li na din. Yalige kemu k'a kori ge, a p'i kee saɲa kemɛ fo na saganɲaa kɛ ni shuun ɲi.

21 Pee yalilimɛɛ pii bye sipyii namaa kabɔfonɔɔ kaguro (5.000) shi, cèe ni nɔhɔpiire niɲɛ ɲɛ wɛ.

*Yesu ya ɲaari gba lɔhɔ ɲuɲɔ ni
(Marika 6:45-52; Yohana 6:15-21)*

22 Ba p'a xɔ wɛ, taapile ni a Yesu di yi jo waha wu kalaapiire ti mu, na pu jé kɔrɔgɔ ki ni, p'i gba wu kɔn wu ɲaha na, yani wu sipyiire ti yaha ge.

23 Ba w'a pu yaha xɔ wɛ, na dugi kari faabobonɔ ki na wu yɛ nigin, na shɛ Kilɛ ɲɛɛri. A piige k'i ba wɔ na wu yaha wu yɛ wà.

24 Kɔrɔgɔ ki bi lii na xɔ kɔɲɔ ki na. A lokuruyo di ganha na ki sani, bani kafɛɛge ki bi jirini pu na.

25 Xhupee meheε suduun wu ni, a Yesu di ganha na jaari lɔhɔ ki nɔnɔ ni na se wu kalaapiire ti yiri.

26 Ba kalaapiire t'a wu ja wu na jaari lɔhɔ ki nɔnɔ ni wε, a pu jaalaa di yiri fo xuuni. A p'i ganha na yu: «Yafugunɔ li je le!» A p'i fya fo na sipyaa waa.

27 Ga taapile ni a Yesu di pu pye: «Yi yi logoo ki waha, nε wu wa, yi ganha bu da vya wε!»

28 A Pyεeri di jo: «Kafɔɔ, ni mu wu w'a sii wii, na pye na bε di jaari she ma yiri lɔhɔ ki fugba ni.»

29 A Yesu di wu pye: «Ta ma!»

A Pyεeri di foro kɔrɔgɔ ki ni, na ganha na jaari na se Yesu yiri lɔhɔ ki fugba ni.

30 Ga w'a pa kafεεge ki ta k'a peλε ge, na fya. A wu nɔ kɔn na diri lɔhɔ ki ni, na sipile wá na: «Kafɔɔ, na shɔ!»

31 Taapile ni a Yesu di wu kenε yeege na wu co, na wu pye: «Mu wo n'a daa w'a kanha cεre ba! Naha na ma d'a mayε kaala wε?»

32 A pu shuun wu bεeri di jε kɔrɔgɔ ki ni, a kafεεge k'i yere.

33 Ayiwa, piimu p'a bye kɔrɔgɔ ki ni ge, a pee di nuguro sin Yesu fεε ni, na wu peλε na wu pye: «Can na Kile Ja mu ya sii!»

*Yesu ya yama fεε cuunɔ Zhenεzarεti fiige ki ni
(Marika 6:53-56)*

34 A Yesu ni wu kalaapiire t'i gba wu kɔn, na nɔ Zhenεzarεti fiige ki ninε ki na.

35 A wee xuu wu wo sipyii p'i Yesu cε. A p'i wu kaa caaga taga wee xuu wu bεeri círi, fo sipyii pu na pu yama fεε pu tugoo na ma.

³⁶ A p'i Yesu ɲɛɛri na wu yere p'i gbɔn ye wu fadegenɛ ke na. Sipyii piimu bɛɛri p'a kpɔn ki na ge, a pee bɛɛri di juunɔ.

15

*Kalaa wemu w'a ta wu sefɛɛ pu mu ge
(Marika 7:1-13)*

¹ Farizhɛɛn p'a, ni saliya karamɔgɔɔ pii bi yiri Zheruzalemu ni na pa Yesu yiri. A pee di ba wu yege na:

² «Naha na mu wo kalaapiire t'i wɛ sefɛɛ pu wo kalɛɛ ki kyɛɛgi wɛ? Pu ba da li, pu da pu keye je wɛ.»

³ A Yesu di pu pye: «Yee do? Naha na yee di Kile wo ɲɔmɛhɛɛ ki kyɛɛgi yi wo kalɛɛ ki fɛni wɛ?

⁴ Kile ya jo: «Ta ma to ni ma nu pɛɛ.» W'a jo sanha na: «Wa bu joguumɔ jo ni wu to kelee ni wu nu ni, na weefɔɔ ya yaa na wu gbo.»*

⁵ Ga yee kunni wa sipyii pu kalaa na sipya bɛɛri w'a wu to kelee wu nu pye na: «Nɛ bi da j'a na naafuu wemu taga mu tɛgɛ ge, wee ya kan xɔ Kile mu.»

⁶ Na li ɲɛ nige fanha kaa weefɔɔ ɲunɔ ni wu wu to kelee wu nu wu tɛgɛ wɛ. Lee funɔ ni yee ya Kile jomɔ pu pye ɲunɔ baa, na daha yiyɛ pyaa wo kalɛɛ fɛni.

⁷ Yee shuun shuun jovɛɛ piiri! Kile tudunmɔɔ Ezayi ya kapaɲaa kiimu jo yee shizhaa na ge, k'a saha fo xuuni. W'a bi jo:

⁸ «Nɔyɔ ye ni pii sipyii pii ya nɛ pɛɛ,
ga pu zɔɔ d'a lii nɛ na fo xuuni.

⁹ Tawaga ni p'a nɛ pɛɛ,

* 15:4 Ekizode 20:12; 21:17

pu wo kalaa w'i jε sipyii wo jomεhεε ye.»*

*Keree kiimu k'a sipya nɔrɔgɔ ge
(Marika 7:14-23)*

¹⁰ A Yesu di sipyiire ti yiri, na pu pye: «Yi ni-wegee shan y'i ye logo!

¹¹ Yaaga kemu k'a jin sipya jɔ ni, na se ma funjɔ ke ni ge, kee ya sipya nɔrɔgɔ wε. Ga lemu l'a fòro sipya jɔ ke ni ge, lee l'a wu nɔrɔgɔ.»

¹² A Yesu wo kalaapiire t'i fulo wu na, na wu pye: «Go m'a li cε na ma jomɔ p'a waha Farizhεen pu na gε?»

¹³ A wu pu pye: «Tige bεeri ki jε nε fugba To Kile we ya ta ki nɔri-i ge, yee bεeri na ba gɔɔngi laha wà.

¹⁴ Yi pu yaha wà, fyεnmεε pu jε pii, na fyεnmεε pii wo kagaangaa co. Fyεn wa bu fyεn wa kagaan co, pu shuun wu bεeri na do wege ni.»

¹⁵ A Pyεeri di jo: «Lee talenε le kɔri jo wù mu.»

¹⁶ A Yesu di jo: «Yee bε sa! Yee sanha sii fungɔngɔ fεεε ta-ε ya?

¹⁷ Ta yee ya li cε na yaaga yaaga k'a jin sipya jɔ ni ge, ma yacεε le ni kee ma jé, lee kadugo tàan na ba shε foro yaara tashεgε ke ni wε?

¹⁸ Ga lemu l'a fòro sipya jɔ ke ni ge, wu zɔ we ni lee ya fòro. Lee l'a sipya nɔrɔgɔ.

¹⁹ Sipya zɔ we ni fungɔnkuuyo ye ya fòro ma na jo sipyigbuu, dɔdɔrɔ, cshaara ni namazhaara, ni nagaara, ni kafineye, ni mekyεεgεε.

²⁰ Kee keree kii k'a sipya nɔrɔgɔ, ga na li ni kejebaaya ni, lee ya sipya nɔrɔgɔ wε.»

*Shi watii shen cee wa ya dà Yesu na
(Marika 7:24-30)*

* 15:9 Ezayi 29:13

21 Lee kadugo na a Yesu di yìri wee xuu wu ni, na gari Tiiri ni Sidon fiige ki ni.

22 Kana shen cee wa bye tiinne na kee fiige ki ni. A wee di ba Yesu mu, na mujuugboó wá na: «Kafóó, Dawuda Ja we, juuᵋ jaari na na, jina wa wu je ne poro fuceere li ni, wee ya wu kana fo xuuni.»

23 Ga Yesu ya ta wu ju shó ali ni kafila kaᵋa nigin be ni we. A wu kalaapiire t'i fulo wu na, na wu jeeeri na wu wee cee we le koo ni, kónhó wu ganha ba xhuulo da jaari pu feni we.

24 A Yesu di pu pye: «Ne ta tun piitiilee mu we, fo Izirayeli wo nagoo pu ye, pee piimu p'a piin ba dubyaa je-e ge.»

25 A wee cee wu ba nuguro sin Yesu fee ni, na wu jeeeri na: «Kafóó, na tégé!»

26 A Yesu di wu pye: «Li ya ta saha pu nòhópiire yalige lo wá pobiire mu we.»

27 A cee wu jo: «Yee wa can, Kafóó. Ga yalipahara temu t'a yìri pobiire ti kafóó wu tabali wu fugba ni, na dun jinje na ge, pobiire ti wa tee li.»

28 A Yesu di wu pye: «Cee we, ma n'a daa w'a pele. Kile wu li pye ma mu na saha ni ma jidaan ni.» A cee wu poro fuceere l'i juuᵋ lee taapile li ni.

Yesu ya yama fee niᵋhemee cuuᵋ

29 Lee kadugo na a Yesu di yìri wee xuu wu ni, na gari Galile Gba wu ju na. A wu dugi tiin faaboboᵋ ka na.

30 A sipyiire t'i ganha na ma wu mu ni yama fee tuuyo beeri ni: tóróó nigin nigin fee, fyenmee, taa fee, boboo ni yama fee niᵋhemee piitiilee be. A p'i ba ni pee yama fee pu ni Yesu mu, a wu pu cuuᵋ.

31 Ba sipyiire t'a boboo pu naa pu na yu, taa fεε p'i juunɔ, tɔrɔɔ nigin nigin fεε di naari, fyεnmεε di naa wε, a lee di bye pu mu kakanhana fo xuuni. A p'i ganha na Izirayeli wo Kile wu sɔni.

*Yesu ya yalige kan sipyii kabɔfonɔɔ shishεεε mu
(Marika 8:1-10)*

32 Ayiwa, a Yesu di wu kalaapiire ti yiri, na pu pye: «Pii sipyii pii ninaara ti wa nε ni, bani ninaa nε pu caɲa taanri wogo nε yiri naha, nɔyalige ka shishiin di nε nige pu mu wε. Nε funɲɔ wa di pu kuugo wuu le koo ni, pu fanha ki pa she xhɔ koo na wε.»

33 A wu kalaapiire t'i wu pye: «Mii wèe di da yalige ta naha ke siponɔ ke ni di pii sipyii pii beeri nɔ sha wε?»

34 A Yesu di pu yege na: «Buuri nuyɔ juu yi wa yee mu wε?» A p'i wu nɔ shɔ na: «Buuri nuyɔ gbarashuun ni fyabigee k'a.»

35 A wu sipyiire ti pye na pu tiin ninε ki na.

36 A wu xhɔ, na yee buuri nuyɔ gbarashuun we ni fyagaa ki lɔ, na baraga taha Kile na, na yi kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu. A pee di yi kan sipyiire ti mu.

37 A pu beeri di li na din. A kalaapiire t'i saganɲaa gbarashuun ni buuri nukoroyo yi saya na.

38 Piimu p'a kee yalige ki li ge, pee bye namaa kabɔfonɔɔ shishεεε (4.000), cèe ni nɔhɔpiire ninε nε wε.

39 A Yesu di sipyiire ti yaha kari. Lee kadugo na a wu jé kɔrɔgɔ ka ni na kari Magadan ninε ki na.

16

Yawutuu p'a jo na Yesu wu kakanhana la pye (Marika 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Caṅa ka Farizhɛɛn ni Sadushɛɛn pii ya pa fulo Yesu na kɔnhɔ p'i wu taanna wii. A p'i wu pye na wu naha shɛshɛɛɛ kakanhana la pye pee nii na lemu ya yiri fugba we ni ge.

² A Yesu di pu pye: «Fugba we bu naaṅa na foro caṅa d'a to xɔ, yee na jo na: <Zanha da ba niga na wɛ.>

³ Fugba wu bu naaṅa fo na wuu nimugunɔ na, yee na jo na: <Zanha ki da do nijaa.> Fugba wu wo nɛnaa le, yee ya lee keree cɛ na shɔɔnri kiyɛ ni. Ga yee di da jà we tuun we wo naha shɛshɛɛɛ ti kɔri cɛ wɛ!

⁴ Nijaa sipyii pii p'a kolo, na nɔhɔ pye nɔmɛɛ baa fɛɛ ge, pee p'a naha shɛshɛɛɛ kakanhana shaa, ga la shishiin da zhɛɛ pu na wɛ, fo Kile tudunmɔɔ Zhonasi wuu le.» Lee kadugo taaan a Yesu di pu yaha wà, na gari.

Farizhɛɛn ni Sadushɛɛn pu wo buuri shizhenherɛ te (Marika 8:14-21)

⁵ Tuun wemu ni Yesu kalaapiire ti bi gaanji gba wu kadugo yiri ge, a pu funnɔ di wɔ pu ya ta buuri lɔ wɛ.

⁶ A Yesu di pu pye: «Yi funɔnyɔ ta! Y'a yiye kaseri Farizhɛɛn ni Sadushɛɛn wo buuri shizhenherɛ ti na!»

⁷ A p'i puyɛ pye na: «W'a ye yu, bani wèe ya ta buuri lɔ wɛ.»

8 Yemu pu bi yu ge, a Yesu di yee ce na jo: «Yee n'a daa w'a kanha ceɛɛ de! Naha na yee di yiyɛ pyi na buuri ne yee mu-i we?»

9 Yee sanha sii ye naha ce nimɛ be-ɛ ya? Ne buuri nyuɔ kaguro wu kegi kegi sipyii kabɔfonɔɔ kaguro (5.000) wu na ge, buuri wemu w'a kori ge, saganjaa juu wu d'a ni we?»

10 Ne buuri nyuɔ gbarashuun wu kegi kegi sipyii kabɔfonɔɔ shishɛɛɛ (4.000) wu na ge, buuri wemu w'a kori ge, saganjaa juu wu d'a ni we?»

11 Ne na yee pye: «Y'a yiyɛ kasɛri Farizhɛɛn ni Sadushɛɛn wo buuri shizhenherɛ te na.» A naha di yee pye yee ya ta li ce nago kanna ne ta na buuri kaa yu yee mu-i we?»

12 Ayiwa, a wu kalaapiire t'i na li ce lee na, na wu bi ta pu pye na p'a puyɛ kasɛri buuri shizhenherɛ na we, na ga p'a puyɛ kasɛri Farizhɛɛn ni Sadushɛɛn wo kalaa wu na.»

*Pyɛɛri ya yere li na na Kirisa wu ne Yesu
(Marika 8:27-30; Luka 9:18-21)*

13 A Yesu ni wu kalaapiire t'i she nɔ Sezare Filipe fiige ki ni. A wu wu kalaapiire ti pye: «Sipyii pu wa Sipyaa Ja wu pyi na jɔgɔ wu ne we?»

14 A p'i wu jɔ shɔ na: «Pii wa yu na Yohana Batizelipye mu ne, pii di yu na Eli, pii be di yu sanha na Zheremi, kelee Kile tudunmɔ watii.»

15 A Yesu di pu yege na: «Ga yee do, yeeyɛ pyaa ki mu, ne di ne jɔgɔ we?»

16 A Simɔ Pyɛɛri di wu pye: «Kirisa mu ne, wee wemu wu ne Saan, na nɔhɔ pye Izirayɛli wo Shɔvɔɔ wu ge, Kile ni wo wu wo Ja we.»

17 A Yesu di wu pye: «Zhonasi ja Simo, mu je duba pya, bani wemu w'a we can we she mu na ge, weefoo je Adama pya we. Ga ne To Kile wemu wu je fugba wu ni ge, wee w'a wu she mu na.

18 N'a da li she ma na jo Pyeri ma je, lee kori je faaga. N'a da ba na Egilizi wu yereje kee faaga ki na. Adesi gburaya da ja wu yereje we.

19 N'a da ba fugba saanra ti kenikaangaa ki kan ma mu. Ma bu kaa lemu beri koro kan jije ke na, lee koro na gan fugba we ni. Ma bu kaa lemu beri koro to jije ke na, lee koro na do fugba wu ni.»

20 Lee kadugo na a Yesu di yi jo waha wu kalaapiire ti mu na pu ganha bu yee jo wa shishiin be mu na wee wu je Kirisa wu we.

*Yesu ya wu xu ni wu je wu jo
(Marika 8:31-9:1; Luka 9:22-27)*

21 Na co wee tuun wu na a Yesu di jo kon na yi fiinne na yu wu kalaapiire ti mu na: «Li waha li waha, fo ne bu she Zheruzalemu ni. Noholee, ni saraya naha shonrivее junofee, ni saliya karamogoloo pu na ba ne kanha fo xuuni wa. Pu na ba ne gbo, ga ne na ba je na foro xu ni na caxhugo cana taanri wogo ki na.»

22 A Pyeri di gari ni wu ni kabanugo, na she jo kon na yu ni wu ni na: «Ahayi Kafoo, lee wa da ma ta we! Kile wu ma tanha lee na!»

23 Ga, a Yesu di nmahana jeri na Pyeri pye: «Toro laha na taan, mu Shitaanni we! Ne junjo mu wa zhaa da gyegi me, bani mu fungongoo je Kile keree na we, fo sipyii wogoo.»

24 Lee kadugo tàan a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Wa funṅɔ bi ɲε wu binne ni na ni, wu she wuyε ni, wu wu korikoritige ki lɔ taha na feni.

25 Bani sipya we w'a giin wu wuyε pile munaa ɲuṅɔ wolo ɲɲaa ge, wee na ba buun wu munaa ni ɲiga na. Ga we w'a bɔnri wu munaa ni ɲɲaa nε wuu na ge, wee wu da ba guri wuu munaa li ta ɲiga na.

26 Li na ba ɲaha ɲɔ sipya na wu koṅɔ yaṅmuyɔ bεeri ta, wu ba buun wuyε pile munaa ni wε? Yaaga keke sipya di da ba já daga wu munaa ɲuṅɔ wolo wε?

27 Ayiwa, Sipya Ja wu kuuni na ba ba ni wu mεkεε pu ni, wu To wu nɔɔɔ wu ni. Lee ba bye tuun wemu ni, wu na ba sipyii pu bεeri nigin nigin saraa na bε ni pu kapyegge ni.

28 Can na n'a da yi jo yi mu, sipyii pii pu wa naha ge, pii wa da xhuu pu ni bada na ta pu ya Sipya Ja wu ɲa tapaga ni ba saan ɲε-ε wε.»

17

Yesu ɲεwiine l'a ɲeri

(Marika 9:2-13; Luka 9:28-36)

1 Lee kadugo na ba cabyaa gbaara ya toro wε, a Yesu di gari ni Pyεeri, ni Yakuba, ni wu ceborona Yohana ni faabobotɔɔngɔ ka fugba ni.

2 A Yesu ɲεwiine l'i she ɲeri pu ɲii na. A wu ɲaha k'i ganha na ɲi ba caɲa ɲε wε, a wu fàya yi bε di fiinɲε ba kpeεngε ɲε wε.

3 Taapile ni a p'i Musa ni Eli ɲa pee na yu ni Yesu ni.

4 Lee na a Pyεeri di Yesu pye: «Kafɔɔ wèe bu gori naha, lee ya ɲɔ xuuni dε. Ma bu sɔɔ, nε na buguloo

taanri yerenε. Mu wo nigin, Musa wo nigin ni Eli wo nigin.»

⁵ Na wu yaha pee jomɔ pu na, a nahana ka di jiri jiri na pa, na ba pu to. A mujuu la di foro kee nahana ki ni na: «Ne jidaan Ja wu ne we. Wu kaa l'a dan ne ni fo xuuni. Y'a wu nijoyo nuri!»

⁶ Ba kalaapiire t'a pee jomɔ pu logo we, a p'i sii fya fo xuuni, fo p'a buri buri, na pu nahaya ye buri jirine na.

⁷ A Yesu di fulo na gbɔn gbɔn pu na, na jo: «Yi ganha bu fya we! Yi yiri!»

⁸ A p'i pu nahaya yi yirige, ga pu ya sipya watii na nige we, fo Yesu ye.

⁹ Ba p'a diri faabobonɔ ki na we, a Yesu di yi jo waha pu mu na: «Kaa lemu y'a na ge, yi ganha bu lee naha jo sipya wa shishiin be mu we, fo Sipya Ja wu ba ne na foro xu ni tuun wemu ni.»

¹⁰ Lee kadugo taan a kalaapiire t'i wu yege na: «Wee tuun wu ni naha na saliya karamogalɔɔ p'i yu na Eli w'a yaa na fenhε pa we?»

¹¹ A wu pu pye: «Uun, Eli w'a yaa na pa, na ba keree ki beeri gbegelevonɔ gbegele.

¹² Ga n'a da yi jo yi mu, Eli ya pa xo, ga sipyii p'i ya ta wu ce we, na wu pye pu jidaan pyegana na. Lee kanhagana le ninunɔ na p'a da ba Sipya Ja wu be kanha.»

¹³ Wee tuun wu ni a kalaapiire t'i na li ce na Yohana Batizelipye kaa wu bi byi.

*Yesu ya pya wa cuunɔ jina bye wemu ni ge
(Marika 9:14-29; Luka 9:37-43)*

¹⁴ Ba p'a pa je sipyiire ti ni we, a na wa di fulo Yesu na, na nuguro sin wu feε ni,

15 na jo: «Kafɔɔ, ɲuɲɔ ɲaari na ja wu na, bani ɲuzhanga ki wa wu na. W'a kanha fo xuuni. Tεεgεε kii ni ɲuɲɔ ki ma wu shan na ni, kelee lohɔ ni.

16 Nε pa ni wu ni ma kalaapiire ti mu, ga p'i ya já wu cuuɲɔ wε.»

17 A Yesu di jo: «Ee! Yee kunni ɲε sipyikuuyo n'a daa baa fεε! Nε na gori yaha naha ni yee ni fo tuun weke wε? Nε na yee keree xu fo tuun weke wε? Pa ni ma pya wu ni naha!»

18 A Yesu di din jina wu na, a w'i foro pya wu ni. A pya wu juuɲɔ lee taapile li ni.

19 A kalaapiire t'i ba fulo Yesu na pu yε na, na wu yege na: «Naha na wèe di ya já we jina we kɔri yeege pya wu ni-i wε?»

20 A Yesu di pu pye: «Bani yee n'a daa w'a cèεε toro. Can na n'a da yi jo yi mu, yee n'a daa wu da bi ali mutaridi pilere bε xɔ pεεε ni, yee bi da yi jo ke faaboboɲɔ ke mu na ki yiri naha, k'i shε mε, k'a gari. Kaa la shishiin bi da ga yee já wε. [

21 Ga ke jina tuugo ke foromɔ ya taan wε, fo suun ni Kile-ɲεεgεε.]»

Yesu ya wu xu ni wu ɲε wu jo sanha

(Marika 9:30-32; Luka 9:43-45)

22 Caɲa ka, na Yesu ni wu kalaapiire ti yaha shiizhan Galile ni, a wu pu pye: «Pu na ba Sipya Ja wu le sipyii keye ni.

23 Pu na ba wu gbo, ga wu caxhugo caɲa taanri wogo, wu na ba ɲε sanha.» A kalaapiire ti ɲahaya di danha fo xuuni.

Yesu ni Pyεeri bε ya saraa katahanɲaa ki wo wari wu ni

²⁴ Ayiwa, ba Yesu ni wu kalaapiire t'a nɔ Kaperinɔmɔ kulo li ni wε, a Kile-pεεηε pugbɔhɔ ki wo wari wu shɔvεε p'i fulo Pyεeri na, na wu pye: «Yee wo karamɔgɔ wu ya gaan Kile-pεεηε pugbɔhɔ ki wo wari wu ni-i gε?»

²⁵ A Pyεeri di jo: «Uun, w'a gaan wu ni.» Ba Pyεeri ya jé puga ki ni wε, a Yesu di fεnhε jomɔ pu lɔ, na jo: «Pyεeri, mu funɔ na jɔgɔ wu d'a yaa na munaa pεεmε, kelee katahaɔaa ki wo wari wu kaan ke koɔ ke wo saannaa pu mu wε? Saannaa pu wo nagoo laa piitiilee?»

²⁶ A Pyεeri di wu pye: «piitiilee». A Yesu di jo: «Lee funɔ ni, ma cε kantiinlεε niɔ wa lee ni-i sa!»

²⁷ Ga lee bε na, kɔnhɔ wu ganha bu kawaa pye pii sipyii pii na wε, she ηmehεne la wá gba wu ni. Fyashimε wemu w'a da ma ηmehεne li lɔ ge, m'a wee nɔ mugi. Ma na wari tuɔɔ ka ta wà, m'a she kee kan nε ni mu wo munahaa ki pεεmε.»

18

Wε w'i ηε nahagbaa fɔɔ wε?

(Marika 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ A kalaapiire t'i fulo Yesu na, na wu yege na: «Wε wu ηε pu bεeri wo nahagbaa fɔɔ fugba saanra ti ni wε?»

² A Yesu di nɔhɔcεεε la yiri, na lee yereɔε pu niɔ ni,

³ na jo: «Can na n'a da yi jo yi mu, yee bu bye yee di ya ηeri ba nɔhɔpiire ηε-ε wε, yee da ga ba jé fugba saanra ti ni bada wε.

⁴ Sipya wemu w'a wuyε tirige na pye ba le nɔhɔcεεε le ηε-ε ge, weefɔɔ wu ηε pusamaa bεeri wo nahagbaa fɔɔ fugba saanra ti ni.

⁵ Sipyaa sipya w'a le n̄h̄ɔ̄ɛɛɛɛ le la shi co xuuni n̄ɛ wuu na ge, n̄ɛ w'a co xuuni.

*W'à wùye kaseri nugyεεgi keree na
(Marika 9:42-48; Luka 17:1-2)*

⁶ «Te n̄h̄ɔ̄piire te t'a dà n̄ɛ na ge, sipyaa sipya w'a le la n̄ūɔ̄ kyεεgi ge, li bi da b̄ɔ̄ɔ̄ weef̄ɔ̄ mu na faatabaaga p̄ɔ̄ wu katige ni, na wu wá suum̄ɔ̄ l̄h̄ɔ̄ n̄h̄ɔ̄daan.

⁷ B̄ɔ̄nḡɔ̄ ki wa k̄ɔ̄ɔ̄ wogo sipyii pu wo nugyεεgere ti wuu na. Nugyεεgere kunni da ga já bye pyebaa w̄ɛ. Ga b̄ɔ̄nḡɔ̄ ki wa ti pyevee pu wogo.

⁸ Ma keɲε kelee ma t̄ɔ̄ḡɔ̄ bi ɲε kapūɔ̄ di ma le jurumu ni, ki k̄ɔ̄n m'a ki wá. Ma keɲε nigin wo, kelee ma t̄ɔ̄ḡɔ̄ nigin wo na jé Alijine ni, lee ya p̄ɔ̄ɔ̄ ma mu ma keye shuun wo ni ma t̄ɔ̄ȳɔ̄ shuun wo wu wá nafugibaaga ni.

⁹ Ma ɲii bi ɲε kapūɔ̄ di ma le jurumu ni, li wehele wolo, m'a li wá. Ma ɲii nigin wo na jé Alijine ni, lee ya p̄ɔ̄ɔ̄ ma mu ma ɲii shuun wo wu wá Jahaneme na ki ni.

*Yesu ya talene la jo dubyapεεngε shizhaa na
(Luka 15:3-7)*

¹⁰ «Y'a yiyε kaseri d̄ɛ! Yi ganha bu da le n̄h̄ɔ̄ɛɛɛɛ le la shishiin c̄ɛɛɲε w̄ɛ. N'a da yi jo yi mu jo pu melek̄ɛɛ pu niyereye yi wa tuun b̄ɛɛri ni n̄ɛ To wu nahagbaa na fugba we ni. [

¹¹ Bani piimu p'a piin ge, Sipyaa Ja w'a pa wu ba pee sh̄ɔ̄.]

¹² «Dii yee di wa li wii w̄ɛ? Dubyaa xhuu nigin (100) bu bye sipya wa mu, a wee wa nigin di ba biin. Ta wu da kelee gbarash̄ɛɛɛɛ ni gbarash̄ɛɛɛɛ

(99) wu samaa yaha wà faaboboŋɔ ki na, na she we wu nigin wu sha wε?

¹³ N'a da yi jo yi mu jo wu bu she wu ja, wu da funŋɔ taan fo xuuni wu ja wu wuu na na toro pusamaa kelee gbarashεεε ni gbarashεεε (99) wu taan, pee piimu pu je pu ya piin wε ge.

¹⁴ Mu li wa. Yee fugba To wu be jidaan je le nɔhɔεεε le la li piin wε.

W'à yaa na yafani wùye mu

¹⁵ «Ma ceboro bu kakuunɔ pye ma na. She wu feni, m'a she yi jo wu mu yiyε shuun xuu ni. Wu bu yere li na ma mu, yi na bye sanha yiyε sipyii.

¹⁶ Ga wu bu she bye wu ya yi logo ma mu wε. M'a shen nigin kelee sheen shuun wa fara yiyε na, kɔnhɔ jomɔ pu beeri di she bye seereε shuun kelee seereε taanri nii na.

¹⁷ Wu bu she li she wu da pee be woyo yi logo wε, m'a she yi jaha jo egilizi wu mu. Wu bu li she wu da egilizi wu be woyo yi logo wε, m'a wu jate ba Kile-cebaama je wε, kelee ba fanhafεε wari shɔvɔɔ wa je wε.

¹⁸ Can na n'a da yi jo yi mu jo yi bu kaa lemu beeri she jine ke na, Kile be na ba lee she fugba wu ni. Yi bu sɔɔ kaa lemu beeri na jine ke na, Kile be na ba sɔɔ lee na fugba wu ni.

¹⁹ N'a da yi jo yi mu sanha jo yee shuun wa bu be kaa beeri na naha jine ke na, na lee jεeri ne fugba To wu mu, wu na lee kan pu mu.

²⁰ Bani sheen shuun taanri bu she puyε pinne ta xuu beeri ni ne mege na, ne wa pu jine ni.»

Tεhεε je yafa na sipya ni wu sipyini te ni we

21 Wee tuun wu ni a Pyεeri di fulo Yesu na, na wu pye: «Wù Kafɔɔ, nε ceborona ba kakuunɔɔ pyi nε na tuun bεeri ni, nε yaa na yafani wu mu fo na she nɔ tɔɔnii juu na wε? Fo tɔɔnii gbarashuun gε?»

22 A Yesu di wu pye: «N'a da ma pye fo tɔɔnii gbarashuun wε dε, ga fo tɔɔnii gbarashuun ya-haŋaa kεεε gbarashuun (70).

23 Lee wuu na, fugba saanra t'a foro kaa lemu feni ge, lee li wa mε. Saan wa w'a bi giin wu wu wari keree ŋaha wolo ni wu kapyebyii pu ni.

24 Ba w'a li ŋɔ kɔn wε, a p'i ba ni kapyebye wa ni wu mu. Saan wu wari miliyoo niŋehemεε foo li bye wee na.

25 Se bye wu ni wu lee foo le tɔ wε. A saan wu jo na pu pu pεε taga foo li tɔ, wu ni wu shɔ, ni pu nagoo, ni pu keŋε yaŋmuyɔ yi bεeri.

26 A wee kapyebye wu she nuguro sin wu kafɔɔ wu fεε ni, na wu ŋεeri na: «Ma luu li gbo na tãan, n'a da ba ma wari wu bεeri foo tɔ ma mu.»

27 A wu ŋiŋaara di jé wu kafɔɔ wu ni, a wu wu yaha, na yafa wu mu bε sanha foo li bεeri na.

28 «Ba wee kapyebye w'a foro wà wε, a wu ni wu kapyebyenii wa di jiri. Wu wari dεŋεε xhuu nigin foo di bi bye wee kapyebyenii we na. A wu wee co, na wu katige ŋmɔhəri, na jo: «Na foo li tɔ!»

29 A wu kapyebyenii wu nuguro sin wu fεε ni, na wu kemε ŋεeri na: «Ma luu li gbo na tãan, n'a da ba ma wari wu bεeri foo tɔ ma mu.»

30 Ga wu ya sɔɔ wε, na wu le kaso ni fo wu ga ba wee wo foo li tɔ.

31 Ba kapyebyii pusamaa ya lee ŋa wε, a lee di waha pu na fo xuuni. A p'i she yi bεeri ŋaha jo pu kafɔɔ wu mu.

³² Wee tuun wu ni, a kafɔɔ wu wee kapyebye wu yiri na wu pye: «Kapyebye niguumɔ mu ɲɛ! Nɛ mu wo foo li bɛɛri yaha mu na, bani mu ya nɛ ɲɛɛri saama na.

³³ Ta mu bɛ bi yaa na ɲuɲɔ ɲaari ma kapyebyeɲii wu na ba nɛ li pye mu na-ɛ wɛ?»

³⁴ A Kafɔɔ wu luu di yiri fo xuuni. A wu wu le kaso ni kɔnhɔ wu da ɲaani wà, fo wu ba shɛ foo li saraa na xɔ tuun wemu ni.

³⁵ Mu li wa yee bɛ mu, yee bu bye yee di ya yafani yi cebooloo pu mu yi zɔlɔɔ pu bɛɛri na wɛ, lee pyegana le na nɛ wo fugba To wu bɛ wa da ba yee pye.»

19

Yesu ya yemu jo gbaxɔɔrɔ shizhaa na ge (Marika 10:1-12)

¹ Ayiwa, ba Yesu ya wee kalaa wu kan xɔ sipyiire ti mu wɛ, a wu foro Galile fiige ki ni, na gari Zhude fiige ki ni, Zhurudɛn Gba wu kadugo yiri.

² A sipyiɲɛhɛmɛɛ di daha wu fɛni wà. A wu pu yama fɛɛ pu cuɲɔ.

³ A Farizhɛɛn pii di fulo wu na, kɔnhɔ p'i wu pɛri wii. A p'i wu pye: «L'a saha ná wu wu shɔ gbaga xɔ kaɲuɲɔ bɛɛri na ya?»

⁴ A Yesu di pu pye: «Ta yee ya li kalaa Kilɛ Kafila wu ni wɛ? Na: «Fo kɔɲɔ ki ɲɔkɔɔnrɔ na, kɔɲɔ ki yaavɔɔ w'a pu yàa ná ni cee.»*

⁵ Na jo: «Lee wuu na ná na ba wu to ni wu nu yaha, na nɔrɔ wu shɔ na. Pu shuun wu na bye ceepuuro nigin.»*

* 19:4 Zhɛɛzi 1:27

* 19:5 Zhɛɛzi 2:24

⁶ Lee funnɔ ni, pu ɲe nige shuun wε, ga fo nigin. Ayiwa Kile ya lemu pye nigin ge, sipya ganha bu lee waagi wε.»

⁷ Ga Farizhεεn p'i wu pye: «Wee tuun wu ni ɲaha na Musa d'a jo na ná ba da wu shɔ yaha, na wu fεnhε gbaxɔɔrɔ sεmε yàa kan wu mu wu na wu yaha wε?»*

⁸ A Yesu di pu pye: «Yee niwegee k'a waha, lee wuu na Musa ya gbaxɔɔrɔ ti koro kan yee mu. Ga fo taashiine li ni, li bi byi mu wε.

⁹ Nε kunni w'a da yi jo yi mu jo sipyaa sipya w'a wu shɔ gbaga xɔ ge, cee wu bu da wu ya dɔdɔrɔ pye, a lee di gbaga ki xɔ wε, ná wu bu wu yaha, na watii leɲε, dɔdɔrɔ w'a pye.»

¹⁰ A wu kalaapiire t'i wu pye: «Ke bi ɲe ná wo tayerege wu ni wu shɔ tε ni, wee tuun wu ni na mεhε pye wà cee baa, lee ya pɔrɔ.»

¹¹ A Yesu di pu pye: «Wee kalaa we se ɲe sipyii bεeri ni wε, fo piimu ye mu Kile ya wu se kan ge.

¹² Kaɲuyɔ ya ɲε wà yemu ya ná ɲaha kɔɔn wu da cee leɲε-ε ge. Pii ya seni pu ɲε namaa ni wε. Sipyii di pii wo namaa ni. Pii bε di wa li shaa p'i bye mu fugba saanra ti kaa na. Wemu na já bye cee leɲε baa ge, wu pye cee leɲε baa.»

*Yesu ya duba nɔhɔpiire ta mu
(Marika 10:13-16; Luka 18:15-17)*

¹³ Lee kadugo na a sipyii pii di ba ba Yesu mu ni nɔhɔpiire ta ni, kɔnhɔ wu wu keye taha ti na wu Kile ɲεeri ti mu. Ga, a wu kalaapiire t'i yogo jo ni pee sipyii pu ni.

* **19:7** Duterεnɔmε 24:1-4

14 A Yesu di pu pye: «Yi nòhòpiire ti yaha ti da ma na mu, yi ganha ba ti òaha kòòn wε! Bani pee shi tuugo wuuro ti òε fugba saanra te.»

15 A wu wu keye taha tee nòhòpiire ti na. Ba w'a xò wε, na yìri wà na kari.

*Naafuugbò fòò jemε p'a pεn Kilε wo saanra ti ni
(Marika 10:17-31; Luka 18:18-30)*

16 Ayiwa, pu nigariwuu, a ná wa di fulo Yesu na, na wu yege na: «Karamògò, kasaana leke tuugo nε d'a yaa na pye kònhò di ba òli sicuumò nixhòbaama ta wε?»

17 A Yesu di wu pye: «Naha na m'a na yegee kasaana fiin wε? Nigin yε pe w'a òò. Ma funòò bi òε m'a òli sicuumò ta, ta saliya wu òòmehεε ki koo òaari.»

18 A ná wu jo: «Kiike wε?» A Yesu di wu pye: «Ma ganha bu sipya gbo wε! Ma ganha bu dòdòòò pye wε! Ma ganha bu nagaara pye wε! Ma ganha bu kafinεye taha ma sipyiòii na wε!

19 Ma da ma nu ni ma to pεle! Ma sipyiòii wu taan ma mu ba mayε pyaa ki òε wε!»*

20 A wee lεvòò wu jo: «Nε kii bεeri koro òaari. Leke d'a fò sanha wε?»

21 A Yesu di wu pye: «Ma funòò bi òε m'a fa, she ma keñε yanmuyò yi pεε, m'a wee wari wu kan la baa fεε mu. Wee tuun wu ni ma na naafuu ta fugba we ni. Lee kadugo tàan m'a ba daha na feni.»

22 Ga ba lεvòò w'a yee logo wε, na òaha tanha na gaanj, bani naafuugbò wu bye wu mu.

* 19:19 Ekizode 20:12-16; Levitike 19:18

23 A Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo naafuugbo fɔɔ jemε p'a pen fugba saanra ti ni.

24 N'a da ye be jo yi mu sanha jo nɔhɔɔ jemε ya taan museni wii ni na toro naafuugbo fɔɔ jε na Kile wo saanra ti ni.»

25 Kalaapiire t'a pee jomɔ pu logo ge, a lee di bye pu mu kakanhana fo pu na yu: «Aa! Wee tuun wu ni sipya wekε na jα pa shɔ wε?»

26 A Yesu di pu wii, na jo: «Sipyii mu, lee da jα bye wε, ga kaa la shishiin ya Kile jani wε.»

27 Wee tuun wu ni a Pyεeri di jomɔ pu lɔ, na jo: «Li wii, wεe ya kahari yanmuyɔ beeri ni, na daha mu feni. Lekε di da ba bye wεe shizhaa na wε?»

28 A Yesu di pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo Sipya Ja wu ba ba diin wu saanra koro nɔrɔ wuu li ni, koɔɔ nivonɔ ki ni tuun wemu ni, yee be na ba diin saanra korogoo kε ni shuun ni, na kiiri kɔn Izirayeli gbaweye kε ni shuun wu na.

29 Sipya wemu beeri w'a kahari wu puga ni ge, kelee wu ceboronamaa, kelee wu ceboroshaa, kelee wu nu, kelee wu to, kelee wu nagoo, kelee wu kerεyε, nε wuu na ge, weefɔɔ na ba yee yahaɔaa xhuu nigin (100) ta, na wu taa ta ɔli sicuumɔ nixhɔbaama pu be ni.

30 Ga nahagbaa wuu nijehemεε na ba bye kadugo yiri wuu, kadugo yiri wuu nijehemεε na bye nahagbaa wuu.»

20

Erεzen tεge kafɔɔ ni wu kapyebyii keree

1 Ayiwa, a Yesu di jo na: «Fugba saanra t'a foro kaa lemu feni ge, lee li wa mε. Kerεyε fɔɔ wa ya sɔɔ

foro nisɔɔgɔ ka tàan di zhe kapyebyii pii sha di zhe yaha wu ezezen tege ni.

² Piimu w'a she da ge, a wu ni pee di jo be wari deje nigin na, wa beeri wo cana nii saraa. A wu pu yaha kari labye wu feni tiire tege ki ni.

³ A cana k'i ba dugi jeri, a wu foro sanha, na saha ni sipyii pii niyereye ni kpeenge ki na, p'i bi la pyi we.

⁴ A wu pu pye: <Yi be pu she cana nii li pye na ezezen tege ki ni, saraa wemu w'a yaa ni yi ni ge, ne na ba wee kan yi mu.>

⁵ A pee di gari tiire tege ki ni. A cana k'i ba no niye niye ni, a tege ki fo wu foro sanha, na saha ni pii be ni, na pee be lo lee lgana li na. Na ba foro sanha yakono cana ki be ni, na saha ni pii be ni, na pee be lo lee lgana li na.

⁶ A wu ba guri foro sanha yakono ki be ni, na pii be niyereye ta kpeenge ki na, pu be di je la ni we. A wu pu pye: <Naha na yee d'a cana nii li beeri pye lapye baa we?>

⁷ A pee di wu pye: <Sipya wa shishiin ya ta we sha wu wo labye na njaa we.> A wu pu pye: <Yi be pu she na kereye yi ni.>

⁸ «Ba cana k'a pa xho baari wu tigiduun na no we, a tege ki kafoo w'i wu kanahashoonrimo wu pye: <Kapyebyii pu yiri, m'a pu saraa na li no kon kurogo wuu pu na, na se njaha wuu pu mu.>

⁹ Piimu p'a pu wo labye wu no kon yakono ki ni ge, a pee di fenne fulo, a pu beeri di wari deje nigin nigin ta.

¹⁰ Ba l'a pa no nizhiilee pu na we, a pee di ganha na giin na pee wo wu na jhe wari deje nigin

nigin na. Ga, a p'i wari deɲɛɛ nigin nigin kan pu be mu.

¹¹ Ba wee wari w'a kan pee mu we, a p'i ganha na tege ki foɔ wu yɔgɔ puyɛ taan, na yu:

¹² «Pii p'a nɔ kurogo ki na ge, leeri nigin ye wo labye pee ya pye. A mu di deɛ wee wo saraa wu pye nigin ni pee wo wu ni, wee piimu p'a caɲa nii li beeri pye, na li kanhama soro, na ke cawaga ke beeri lo ge.»

¹³ Ga, a tege ki kafɔɔ wu shen nigin wa pye pu ni: «Najii, ne ta to mu na we! Ta wari deɲɛ nigin na be ne ni mu ya be mu wo caɲa nii li saraa we?»

¹⁴ Ayiwa, ma wo saraa wu lo, ma da gaanji. Ne mu l'a taan nago kanna ne wu saraa ninumɔ kan mu ni we mu, wee wemu w'a pa tege ki ni kurogo ge.

¹⁵ Lemu bu ne taan, ta lee be ne yaa na pye ni na wo wari wu ni we? Kelee ta ne wo saama pu nepeen yeɛ l'a je ma ni?»

¹⁶ A Yesu di jo sanha: «Piimu pu ne kadugo yiri wuu pu ge, le pyegana le na pee da ba bye nahagbaa wuu. Piimu pu ne nahagbaa wuu pu ge, pee na bye kadugo yiri wuu.»

*Yesu ya wu xu ni wu ne wu jo sanha
(Marika 10:32-34; Luka 18:31-34)*

¹⁷ Ayiwa, Yesu ya pa yiri na gaanji Zheruzalemu ni. Pu nigariwuu, a w'i wu kalaapiire ke ni shuun wu ye yiri, na pu pye:

¹⁸ «Wu wii gaanji Zheruzalemu ni. Pu na zhe Sipyaa Ja wu le wa saraya naha shɔɔnriweɛ nuɲɔfɛɛ ni saliya karamɔgɔlo pu keɲɛ ni. Pu na ba wu jaagi na w'a yaa ni xu ni.

19 P'a wu le shi watii kenε ni, pee na zhehe wu na. Pu na ba wu kpɔn ni susɔlɔɔ ni, na wu kori tige na. Caŋa taanri wogo ki na w'a ɲε na foro xu ni.»

Yakuba ni Yohana ya nahagbaa fεεε shaa Yesu mu
(Marika 10:35-45)

20 Ayiwa, a Zebede shɔ wu fulo Yesu na ni wu nagoo shuun wu ni. A wu nuguro sin Yesu fεε ni, na wu ɲεeri, na wu ɲɔ wee na.

21 A Yesu di wu yege na: «Naha kaa l'i wa ma na wε?» A wu Yesu pye: «Ma ba ba diin ma saanra ti ni tuun wemu ni, ma di sɔɔ na mu, na nagoo shuun we di diin ma tãan. Nigin wa di diin ma kanige cε, wa di diin ma kamεnε cε.»

22 A Yesu di wu pye: «Kaa lemu yee wa ɲεeri ge, yee wa li cε wε. Kanhama cεεgbuu lemu ni n'a da ba gba ge, yee na já gba lee ni ya?» A p'i jo: «Uun, wèe na já gba li ni.»

23 A Yesu di pu pye: «Uun, yi kunni na ba gba nε wo cεεgbuu li ni. Ga na tiin nε kanige cε, kelee nε kamεnε cε, nε ɲε yee tatiinyε yi kanvɔɔ wε. Piimu kaa na nε To w'a yee gbegele ge, pee mu yi da ba gan.»

24 Ba kalaapiire kε wu samaa ya yee logo wε, a pu logoo di yiri pu ceboronamaa shuun wu tãan.

25 A Yesu di pu bεeri yiri, na jo: «Yee ya li cε na shi wemu ɲε Yawutuu wε, wee shi wu wo ɲunɔfεε p'a pu ɲunɔfεεε pyi wu na. Pu sipyigbɔɔ p'i pu fanha shεε wu na.

26 Ga li da ba bye mu yee tε ni wε. Yee wa funɲɔ bi ɲε wu bye sipyigbɔ, wufɔɔ wu pye pusamaa wo kapyebye.

27 Yee wa funḡo bi ɲε wu bye ɲahagbaa fɔɔ, weefɔɔ wu pye pusamaa wo bulo.

28 Mu li wa, Sipyaa Ja wu be ya ta pa kɔnhɔ sipyii di ba kapyenεε pyi wu mu wε. Ga w'a pa, wu ba kapyenεε pyi sipyii mu, wu ba wu munaa kan l'i bye sipyiɲεhemεε wo ɲuwuuro saraa.»

*Yesu ya fyεnmεε shuun wa cuunḡo
(Marika 10:46-52; Luka 18:35-43)*

29 Ba p'a pa foro Zheriko kulo li ni wε, a sipyiɲεhemεε di daha Yesu feni.

30 Lee bi fyεnmεε shuun wa nidεenge ta koo li ɲɔ na. Ba pee ya logo na Yesu w'a doroo wε, a p'i xhuulo na: «Wù Kafɔɔ, Dawuda Ja we, ɲunḡo ɲaari wù na!»

31 Sipyiire ti bi yogo yu ni pu ni na pu cari puyε na, ga, a p'i la fara xhuulo wu na, na yu: «Wù Kafɔɔ, Dawuda Ja we, ɲunḡo ɲaari wù na!»

32 A Yesu di yere, na pu yiri, na pu pye: «Yi wa giin nε di leke pye yi mu wε?»

33 A p'i jo: «Wù Kafɔɔ, wù pye wù da ɲaa.»

34 A pu ɲiɲaara di jé Yesu ni, a wu gbɔn pu ɲi ki na. A p'i ɲɔ kɔn na ɲaa lee taapile li ni. A p'i daha Yesu feni.

21

*Yesu ya jé Zheruzalemu ni ba saan ɲε wε
(Marika 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)*

1 Ba p'a tεεɲε Zheruzalemu na wε, a p'i nɔ Betefaje shizhaa, Oliviye faaboboḡo ki kabanugo ki ni. A Yesu di wu kalaapiire shuun wa tun,

² na pu pye: «Yi shε yi nahagbaa kulo li ni. Yi bu nɔ yε, yi na kafazhɔ wa nibɔgɔ ta wà, wu ni wu pya. Yi yee sanha pa na kan naha!

³ Sipyɔ wa bu jo ni yi ni, y'i weefɔɔ pye na Kafɔɔ mago wu wa yi na. Lee bu bye pu na yi jɔ yaha yi mu, y'i ba ni yi ni.»

⁴ Lee ya pye kɔnhɔ Kilε tudunmɔ w'a jomɔ pemu jo ge, pee jɔ di fa na:

⁵ «Yi yi jo Siyɔn poro* wu mu na:

«Li wii, ma saan w'a ma ma mu.

W'a wuyε tirige,

na dugi tiin kafabige na,

kafazhɔ wa wo pya.»*

⁶ A kalaapiire t'i gari, na shε li pye ba Yesu ya yi jo pu mu wε.

⁷ A p'i ba ni kafazhɔ wu ni wu pya wu ni, na ba pu fadegbɔyɔ ya taha yee na, a Yesu di dugi tiin wà.

⁸ A sipyiɲεhεmεε di pu fadegbɔyɔ pii koo li ni. A pii bε di wεburiye kɔn, na yee pii koo li ni.

⁹ Ba p'a gaanɲi wε, piimu pu ɲε Yesu nahagbaa na, ni piimu pu ɲε wu kadugo ge, pee bi xhuulo na yu:

«Masɔɲɔ k'a byi Dawuda Ja wu mu!

Wemu w'a ma mε Kafɔɔ mεgε na ge,

wee ɲε duba pya!

Masɔɲɔ k'a byi Kilε mu fugba lii lii we ni!»*

¹⁰ Ba Yesu ya jé Zheruzalεmu ni wε, a tunmɔ p'i kulo li bεeri círi. A p'i ganha na yegee na: «We ná we di ɲε jɔgɔ wε?»

* **21:5 Siyɔn poro:** Wee ɲε Zheruzalεmu shεen pee.

* **21:5**

Zakari 9:9 * **21:9** Zaburuu 118:26

11 A sipyiire t'i jo: «Kile tudunmɔɔ Yesu wu ɲe wii, Galile Nazareti shen we.»

Yesu ya Kile-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki pye fɛɛfɛɛ
(Marika 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

12 A Yesu di jé Kile-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki ni. Sipyii piimu pu bi bɛɛɛ ni zhɔ pyi wà ge, a wu pee bɛɛri kɔri yeege. A wu wari faavɛɛ pu wo tabalaa pee, ni gbegbe shazhɛɛɛ pɛɛɛvɛɛ pu wo yatiinyɛ yi ɲɛri buri,

13 na pu pye: «L'a ka Kile Kafila wu ni na: «Pu na ba nɛ puga ki pyi Kile-ɲɛɛɛɛ puga.»* Ga yee kunni ya ki pye nagaalaa talaraga.»

14 A fyɛnmɛɛ ni losixuyo fɛɛ pii di fulo Yesu na Kile-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki ni. A w'i pee cuɲɔ.

15 Yesu ya kakanhanɲaa kiimu pye ge, ba saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ ni saliya karamɔgɔlɔɔ p'a kee ɲa wɛ, na nɔhɔpiire ti bɛ ɲaa ti na xhuulo na yu: «Masɔɲɔ k'a byi Dawuda Ja wu mu wɛ!» A pu logoo di yiri.

16 Wee tuun wu ni a p'i Yesu pye: «Yemu pii wa yu mɛ ge, ta mu wa yi nuri mɛ?» A Yesu di pu pye: «Uun! Ta yee bɛ sanha li kalaa Kile Kafila wu ni wɛ? Na:

«Mu ya ma masɔɲɔ pye k'a foro
nɔhɔpiire ni pubinɲɛɛ ɲɔyɔ ni.»*

17 Ba w'a yee jo wɛ, na foro kulo li ni, na pu yaha wà, na gari na she shɔn Betani kulo li ni.

Yesu ya nitoodige ka lanji
(Marika 11:12-14, 20-24)

* 21:13 Ezayi 56:7

* 21:16 Zaburuu 8:3

18 Ayiwa, nimuguro ti nisooḡo ki na, Yesu na kuri na ma Zheruzalemu ni, a xuugo di wu ta.

19 A wu nitoodige ka na koo li na, na fulo kee na. Ga wu ya yafiin be na ki na weye ye kadugo na we. Ayiwa, a wu kee nitoodige ki pye: «Mu da ga yaseye pye nige bada we!» Taapile ni a kee nitoroḡo k'i waha.

20 Ba kalaapiire t'a lee na we, a lee di bye pu mu kakanhana fo xuuni. A p'i Yesu yege na: «A ke nitoroḡo ke di bye dii na waha me taapile ni we?»

21 A Yesu di pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, n'a daa bu bye yee mu, nakaara bye t'i ne yee zoloo pu ni bada we, lemu ne pye ke nitoodige ke na ge, yee da ba da lee ye na-e de! Ga yee na ba ke faaboboḡo ke pye: «Yiri laha naha, m'a she maye wa suumo lho ni.» Lee na bye.

22 Yi ba yaaga tuugo beeri neeri ni n'a daa ni, yi na kee ta.»

*Mii Yesu wo sefeere ti d'a yiri we?
(Marika 11:27-33; Luka 20:1-8)*

23 Ayiwa, a Yesu di she je Kile-peene pugboh ki ni, na sipyii pu na kon na galaa. Na wu yaha wu na wee kalaa wu kaan, a saraya naha shoonrivere nunofere ni noholee p'i fulo wu na, na wu yege na: «Sefere teke gboro ni mu wa kii keree kii pyi we? Joḡo w'a kee fanha ki kan mu mu we?»

24 A Yesu di pu pye: «Ne be w'a da yee yege kaa nigin na. Yi bu na na shoo, wee tuun wu ni, sefeere temu gboro ni ne be ya kii keree kii pyi ge, ne be na tee jo yi mu.

25 Joḡo wu d'a Yohana tun na w'a batizeli pyi we? Kile laa sipyii?» A p'i puye pye: «Wu bu jo: «Kile w'a

wu tun», wu na jo: «Wee tuun wu ni naha na yee di ya ta dà wu na-ε wε?»

²⁶ Ga wù bu nḥḥ jo: «Sipyii p'a wu tun», sipyiire ti na lemu pye wù na ge, lee wo fyaara wa wù ni, bani sipyiire ti bεεri wa Yohana wii Kile tudunmḥ.»

²⁷ Lee na, a p'i Yesu pye: «Wèe ya cε wε.» A Yesu bε di pu pye: «Ayiwa nε bε ya she, sefεεε temu gbḥḥḥ ni nε bε ya kii keree kii pyi ge, nε bε da tee jo yee mu wε.»

Yesu ya talenε la jo jalaa shuun wa shizhaa na

²⁸ A Yesu di jo sanha na: «Yee di wa leke kḥḥḥ yiyε funyḥ ni kii keree kii shizhaa na wε? Jalaa shuun pu bye ná wa mu. A wu ba jashiime wu pye: «Na ja, she nijaa wo cana nii li wo labye wu pye na εεεεε tεεε ki ni.»

²⁹ A wee ja wu wu pye: «Nε se wà wε.» Ga ba jεεεε ya pye wε, yemu w'a jo ge, a yee wo daajεεε di jé wu ni. A wu gari tεεε ki ni.

³⁰ A to wu she yee ninuyḥ jo ja shuun wo wu bε mu. A wee di wu pye: «Uun, nε na zhe.» Ga na dεεεε pye wu ya she wε.

³¹ Pu shuun wu ni weke d'a tofḥḥ wu nidaan pye wε?» A p'i jo: «Jashiime we.» Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo fanhafεε wari shḥḥεε ni navarashaa pu na ba jé yee naha na Kile wo saanra ti ni.

³² Bani Yohana ya pa yee mu, koo lemu l'a tii ge, na ba lee she yee na. A yee di bye yee ya dà wu na wε. Ga, a fanhafεε wari shḥḥεε ni navarashaa p'i dà wu na. A yee di lee bε na, ga lee bε na yee ya ta daajεεε jo yi guri dà wu na wε.»

*ƐƐƐƐƐ faapyii niguumɔɔ pu wo talenɛ le
(Marika 12:1-12; Luka 20:9-19)*

³³ A Yesu di pu pye sanha na: «Yi le talenɛ le be logo: KeƐƐƐƐƐ ƒɔɔ wa w'a bi ƐƐƐƐƐ tɛƐƐ ka shan, na ki maha ni kasɔrɔƔɔ ni. A w'i wege ka wolo na pye ƐƐƐƐƐ wu lohɔ ki tawologo, na zangaso wa yaa shazhɔn wu kaa na. Lee kadugo na a wu ƐƐƐƐƐ tiire tɛƐƐ ki kaa le ƐƐƐƐƐ faapyii pii kenɛ ni, na gari fiige katii ni.

³⁴ Ba ƐƐƐƐƐ wu leduun ya pa dɛrɛnɛ wɛ, a wu wu wo kapyebyii pii yaha kari pee ƐƐƐƐƐ faapyii pu mu, na pu she ƐƐƐƐƐ nile wu shɔ pa.

³⁵ Ga, a p'i kapyebyii pu co, na wa kpɔn xuuni, na wa gbo, na taanri wo wu wá gbo ni kagereye ni.

³⁶ «Ayiwa, a ƐƐƐƐƐ wu kafɔɔ wu kapyebyii pii be tun piimu ya nehe nizhiilee pu na ge. A p'i pee be pye ba p'a nizhiilee pu pye wɛ.

³⁷ Lee beeri kadugo taan, a tɛƐƐ ki kafɔɔ w'i wuyɛ pyaa ja tun kari, na jo: «Nɛ ja we kunni, pu na zhe gbɔɔrɔ taha wee na.»

³⁸ Ga ba ƐƐƐƐƐ faapyii pu nii ya taha ƐƐƐƐƐ wu kafɔɔ wu ja wu na wɛ, a p'i puyɛ pye: «Cɛn wu lɔvɔɔ wu w'a we. Yi pa wù wu gbo, cɛn wu na bye wù wo.»

³⁹ A p'i jafɔɔ wu co, na gari ni wu ni ƐƐƐƐƐ tɛƐƐ ki kadugo yíri, na she wu gbo.

⁴⁰ «Wee tuun wu ni ƐƐƐƐƐ tɛƐƐ ki kafɔɔ wu ba ba, w'a ba leke pye pii ƐƐƐƐƐ faapyii pii na wɛ?»

⁴¹ A p'i wu pye: «Wu na ba yee sipyikuuyo yi gbo gbogaguunɔ na, na ƐƐƐƐƐ tɛƐƐ ki kaa le piitiilee kenɛ ni, piimu na da ƐƐƐƐƐ nile wu kaan wu mu wu nidaan tuun ni ge.»

42 Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Ta yee ya le kalaa Kilε Kafila wu ni wε? Na:

⟨Puyirilee p'a faakagerenε kemu she ge,
kee k'a pye puga ki gunηmii li
faakagerenε ki nijenε ke.

Li wii, Kafɔɔ w'a lee pye

kakanhana li wa lii wù naha tàan.⟩*

43 A Yesu di jo sanha na: «N'a da yi jo yi mu jo lee l'a Kilε saanra ti pye ti na da ba shɔ yee na, na ti kan shi watii mu, wemu na ba nagoo pyi ge. [

44 Wemu bu do kee kagerenε ke nɔnɔ ni, weefɔɔ na gεgi gεgi. Kee kagerenε ki shiin bu do sipya bεeri nɔnɔ ni, weefɔɔ na dɔnhɔnɔ.]»

45 Ba saraya naha shɔɔnrivεε nɔnɔfεε ni Farizhεen p'a Yesu talenε li logo wε, a p'i li cε na pee kaa w'a byi.

46 Lee na a p'i ganha na cogana shaa wu na, ga, a p'i fya sipyiire ti na. Bani pee bi Yesu wii Kilε tudunmɔ.

22

Cekaanra ligbɔhɔ ki wo talenε le

(Luka 14:15-24)

1 Ayiwa, a Yesu di talenε la bε jo sanha sipyiire ti mu na:

2 «Fugba saanra t'a foro kaa lemu feni ge, lee li wa mε: Saan wa ya ligbɔhɔ gbegele wu ja cekaanra ni.

3 P'a sipyii piimu yiri cekaanra ti ni ge, a wu wu kapyebyii pu tun she pee yiri yalige ki na. Ga pu ya sɔɔ na pà wε.

* 21:42 Zaburuu 118:22-23

4 A wu kapyebyii piitiilee yaha kari, na pee pu she pu pye: «Nε na yalige ki gbegele xɔ nimε. Nε na sɪnmε niyyε ye, ni na sɪnmε yapɔɔyɔ yi gbo, keree ki bεeri ya gbegele xɔ. Yi pa cekaanra ti lige ki feni.»

5 Ga sipyyirilee pu ya ta lee la shishiin wii kaa wε. A pu bεeri di gari pu nibyegee feni. Wa ya kari wu kerεyε ni, a wa di gari wu kegaanja tapyege ni.

6 A pusamaa di saan wu kapyebyii pu co, na pu kanha fo xuuni, na pu gbo.

7 A saan wu luu di yiri. A w'i wu sɔɔsɪi yaha kari p'a she pee sipyigbuu pu gbo, na pu kulo li sɔrogo.

8 Lee kadugo na a wu wu kapyebyii pu pye: «Cekaanra ti ligbɔhɔ ki kunni ya gbegele xɔ, ga sipyii piimu p'a fεnhε yiri ki na ge, pee ninε wa nige ki ni wε.

9 Yi she kodoroyo yi ni, yi bu she sipyii piimu bεeri ta wà, y'i ba ni pee bεeri ni lige ki kaa na.»

10 A kapyebyii p'i gari kakuutoroyo yi ni. Sipyii piimu bεeri p'a she da wà ge, nizaamaa fara niguumɔɔ na, a p'i ba pee bεeri pinne fo cekaanra ti puga k'a ni lili pu na.

11 «Ayiwa, a saan wu ba jé, na lili pu wii, na ná wa ta pu ni, wemu ya ta cekaanra fàya yi le wε.

12 A wu jo: «Najii, dii mu d'a pye na jé naha cekaanra fàya yi ba wε?» Nɔshɔɔɔ ya ta wee ná wu mu wε.

13 Wee tuun wu ni a saan wu wu kapyebyii pu pye: «Yi wu tɔɔyɔ ye ni wu keye yi pɔ! Yi wu wà kpεengε ki na nibiige ki ni! Mεsuu ni gankunnɔ na ba bye wá.»

14 Bani sipyijnehemεε kunni pu wa yiri, ga piimu nahha k'a bulo ge, pee ya jehε wε.»

*P'a Yesu yege munaa pεεmε keree na
(Marika 12:13-17; Luka 20:20-26)*

¹⁵ Lee kadugo na a Farizhεεn p'i she puyε ja, na p'i Yesu sha peri, p'i wu co wuyε pyaa wo ja jomɔ feni.

¹⁶ A p'i pu wo kalaapiire ta ni Herɔdi wo sipyii pii tun na pu she Yesu pye: «Karamɔgɔ, wɛe ya li cε na jo can fɔɔ mu je. M'a sipyii pu fiinjε na galaa bε Kilε koro li ni. Mu ya fyagi sipya wa shishiin na wε, bani sipyii pu bεeri pu je nigin mu mu.

¹⁷ Ayiwa mu wo fungɔngɔ di wa keke le kaa le ni wε? L'a saha p'a munaa pεεmε kaan Oromε saannaa Sezari mu laa, li ya saha wε?»

¹⁸ Yesu bi pu funguɔɔ ki cε, a wu pu pye: «Yee shuun shuun juu piiri, jaha na y'i na ja yegee wε?»

¹⁹ Wari wemu ni y'a munaa pεεmε pu saraa ge, yi wu tuunɔ la she na na.» A p'i wari dεje nigin wa she wu na.

²⁰ A Yesu di pu pye: «Jaɔgɔ wo jaa ni wu kama pu wa we na wε?»

²¹ A p'i jo: «Oromε saannaa Sezari.» Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Y'a Sezari wuu li kaan Sezari mu, yi da Kilε bε wuu li kaan Kilε bε mu.»

²² Ba p'a tee jaɔshɔɔɔ ti logo wε, a lee di pu jaha wɔ fo xuuni. A p'i wu yaha wà, na gari.

*Sadushεεn p'a Yesu yege xujεnε li keree na
(Marika 12:18-27; Luka 20:27-40)*

²³ Ayiwa kee canuɔ ke, a Sadushεεn pii bε di ba she Yesu yiri. Pee bi yu na xujεnε da ba bye jiga na wε. A p'i Yesu pye:

²⁴ «Karamɔgɔ, Kilε tudunmɔɔ Musa ya jo na ná wa bu xhu, na ta wu ya pya ta wε, na wu ceborona wu

wee naxhugoshɔ wu lɔ, kɔnhɔ wu nagoo ta di yaha
wee ná wu nixhugo ki mu.

²⁵ Lee ya bi ceboronamaa gbarashuun wa ta wèe
mu naha. A nizhiime wu cee lenɛ, na xhu pya
ta baa. A cee wu gan wu cuun wu mu, wee jɛ
ceborona shuun wo we.

²⁶ A l'i bye mu ceborona shuun wo we, ni taanri
wo wu bɛ shizhaa na fo na shɛ pu gbarashuun wu
bɛɛri xɔ.

²⁷ Lee kadugo na a cee wu bɛ di xhu.

²⁸ Wee tuun wu ni xuu pu caɲɛɲɛ ke, wee cee
w'i da ba bye shɛn nigin wekɛ wo pii cebooloo
gbarashuun we ni wɛ? Bani pu bɛɛri ya wu lenɛ
toro.»

²⁹ A Yesu di pu pye: «Yee ya piin, bani le l'a ka
Kilɛ Kafila wu ni ge, yee wa lee cɛ wɛ, y'i wa Kilɛ
wo sefɛɛɛɛ ti bɛ cɛ wɛ.

³⁰ Xuu pu caɲɛɲɛ, sipyii wa da cèe lenɛ, kelee
na gbaya je wɛ. Ga pu bɛɛri na ba bye ba fugba
mɛlɛkɛɛ jɛ wɛ.

³¹ Kilɛ ya yemu jo xujɛnɛ li shizhaa na ge, ta yee
ya yee kalaa wɛ? W'a jo:

³² «Nɛ jɛ Ibirayima wo Kilɛ, ni Ishaaga wo Kilɛ, ni
Yakuba wo Kilɛ.»* Kilɛ jɛ xuu wo Kilɛ wɛ, wyii wo
Kilɛ wu jɛ wii.»

³³ Ba sipyiire t'a yee logo wɛ, a wu kalaa wu bye
pu mu kakanhana.

*Kilɛ wo saliya jɔmɛhɛɛ ki bɛɛri wo nigbɔɔ le
(Marika 12:28-34; Luka 10:25-28)*

³⁴ Ba Farizhɛɛn p'a logo na Yesu ya fɛhɛnɛ wá
Sadushɛɛn pu na wɛ, a pee di guri shɛ puyɛ pinne
sanha.

* **22:32** Ekizode 3:6

35 Shen nigin wa je pu ni, wee bye saliya karamogɔ. Wee funɔɔ ki bye na Yesu peri wii. A wee di jo:

36 «Karamogɔ, nɔmɛɛ leke li d'a peɛɛ saliya wu nɔmɛɛɛ ki beeri ni we?»

37 A Yesu di wu pye: «Ma Kafɔɔ Kile wu taan ma mu ma zo wu beeri na, ni ma munaa li beeri, ni ma fungɔngɔ ki beeri.»*

38 Lee li wa saliya wu nɔmɛɛɛ ki beeri nizhiine, na je ki beeri nigbɔɔ be sanha.

39 Li shuun wuu lemu l'a foro li feni ge, lee li wa me. «Ma sipyinjii wu taan ma mu ba maye pyaa ki je we.»*

40 Saliya wu nɔmɛɛɛ ki beeri, ni Kile tudunmɔɔ pu wo kalaa wu beeri w'a foro kii nɔmɛɛɛ shuun we ni.»

*Shɔvɔɔ wu ya ta pye Dawuda ja ye nigin we
(Marika 12:35-37; Luka 20:41-44)*

41 Na Farizheen pu nibinnɛye ta, a Yesu di pu pye:

42 «Lekɛ yee di wa gɔɔn yi funyɔ ni Shɔvɔɔ wu shizhaa na we? Jɔgɔ wo ja wu je wii we?» A p'i wu pye: «Dawuda Ja wu je wii.»

43 A Yesu di pu pye: «Wee tuun wu ni naha na Dawuda di wu pyi Kafɔɔ, Fɛfɛɛɛ Munaa fanha ni we? Bani Dawuda ya jo:

44 «Kafɔɔ Kile ya yi jo ne Kafɔɔ mu na:
Tiin saanra tatɛenge ki ni na kanige ce,
fo di ba ma peen pu tirige
na pa le ma tɔɔyɔ nɔhɔ ni.»*

* 22:37 Duterɛnɔme 6:5
Zaburuu 110:1

* 22:39 Levitike 19:18

* 22:44

45 Ni Dawuda ya Shɔvɔɔ wu pyi Kafɔɔ, wee tuun wu ni w'i nɛ dii wu ja yɛ nigin wɛ?»

46 Wa shishiin ya já Yesu nɔ shɔ pu ni, ali ni nɔnii nigin bɛ ni wɛ. Na co kee caɲa ki na, wa shishiin ya luu waha na wu yege nige kaa la shishiin na wɛ.

23

Yesu ya pu kaala ni Yawutuu nahagbaa fɛɛ pu kàa ni

(Marika 12:38-39; Luka 11:43,46; 20:45-46)

1 Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire te ni sipyiire ti pye:

2 «Saliya karamɔɔɔɔ ni Farizhɛɛn pu wo nibyii li nɛ na sipyii pu kalaa Musa wo saliya wu ni.

3 Lee wuu na saliya wu keree kiimu bɛeri ni p'a yi kalaa ge, y'a yaa na pu nɔmɛɛ co, na ganha na kee bɛeri pyi! Ga keree kiimu puyɛ pyaa ya byi ge, yi ganha ba kee taanni pu fɛni wɛ, bani kalaa wemu p'a gaan sipyii pu mu ge, puyɛ pyaa ki ya wee koo jaari wɛ.

4 Pu ma tuguro nigbɔɔɔɔ pɔ na taha sipyii nuyɔ ni, ga p'i da ga gbara pu ali kabee bɛ taga ti lɔvɛɛ tɛge p'i ti tugo wɛ.

5 P'a pu kapyegɛe ki bɛeri pyi kɔnhɔ sipyii di da pu wii. Lee l'a pu pye pu na pu gbahaa ki wo sɛmɛɛ pee, ni pu kabogoo ki wo sɛmɛɛ pu pɛɛgi. Na pu fadeye nɔwaya ye tɔngi ni yalere ni.

6 Yalicenɛɛ wo tatiinceye, ni Kile-pɛɛnɛ piyɛyɛ yi wo nahagbaa tatiinyɛ y'a dan pu ni.

7 Sipyii na pu shaari pinnerɛ kpɛɛnyɛ na, na pu pyi: «Karamɔɔɔɔ», lee bɛ l'a dan pu ni xuuni.

8 Ga yee kunni, yi ganha bu sɔɔ p'a yi pyi: «Karamɔgɔlɔɔ» wɛ. Bani Karamɔgɔ nigin pe yɛ wu jɛ yee mu. Yee bɛɛri pu jɛ cebooloo.

9 Yi ganha bu da da wa shishiin pyi naha ke jɪɪɛ ke na yi to wɛ. Bani To nigin pe yɛ wu jɛ yee mu. Wee jɛ fugba we ni.

10 Yi ganha bu sɔɔ p'a yi pyi jɪɪɛ wɛ. Bani Nɪɪɛ nigin pe yɛ wu jɛ yee mu. Wee jɛ Shɔvɔɔ we.

11 Wemu wu jɛ sipyigbɔ yi bɛɛri tɛ ni ge, wee wu pye yi bɛɛri wo kapyebye.

12 Sipyawemu w'a wuyɛ durogo ge, wee na ba dirige. Sipyawemu w'a wuyɛ tirige ge, wee na ba durogo.

Yesu ya Farizhɛɛn ni saliya karamɔgɔlɔɔ pu jaagi (Marika 12:40; Luka 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 «Bɔɔngɔ ki wa yee shuun shuun jɔvɛɛ pii wogo, yee saliya karamɔgɔlɔɔ fara yee Farizhɛɛn na! Bani yee wa fugba saanra ti koo li tɔni sipyii pusamaa naha na. Yiyɛ pyaa ki wa jin ti ni wɛ, piimu p'a giin p'i jɛ ge, a y'i ganha na pee bɛ naha kɔɔn.

[14 «Bɔɔngɔ ki wa yee shuun shuun jɔvɛɛ pii wogo, yee saliya karamɔgɔlɔɔ fara yee Farizhɛɛn na! Bani yee wa naxhugoshaa keɲɛ yanmuyɔ bɛɛri ɲmahana na zhuu pu na, na mɔni Kile-jɛɛge na, kɔnhɔ y'i yiyɛ pye see sipyii. Lee na yee wo jaagi kanhama pu na ba golo fo xuuni.]

15 «Bɔɔngɔ ki wa yee shuun shuun jɔvɛɛ pii wogo, yee saliya karamɔgɔlɔɔ fara yee Farizhɛɛn na! Bani yee wa jɪɪɛ ke ɲaari, na suumɔ lɔhɔ ke bɛ ɲaari, kɔnhɔ yi sii shɛn nigin yɛ ta yi pye Yawutu ba yee jɛ

wε. Yee bu wee ta na xɔ, yee na wee pye w'a yaa ni Jahanεmε ni tɔɔɲii shuun na toro yiyε pyaa ki t̄aan.

16 «Bɔɔngɔ ki wa yee wogo, yee fyεnmεε piimu pu ɲε fyεnmεε kagaancomɔɔ ge! Bani yee wa yu na sipya wemu w'a k̄aa Kilε-pεεɲε pugbɔhɔ ki na ge, na kee kaaga ke ya jateni wε. Ga wufɔɔ bu gaa Kilε-pεεɲε pugbɔhɔ ki wo sanni wu na, na kee kaaga ke k'a jateni.

17 Fungɔnyɔ baa fεε fyεnmεε yee ɲε. Kekε ki d'a ye kekε na ye shuun we ni wε? Sanni we laa, kelee Kilε-pεεɲε pugbɔhɔ ke, kee kemu k'a sanni wu pye fεεfεε ge?

18 Yee wa yu sanha na sipya bu gaa saraya yi tawologo ki na, na kee kaaga ke ya jateni wε. Ga saraga kemu k'a taha saraga yi tawologo ki na ge, na wufɔɔ bu gaa kee na, na kee kaaga ke k'a jateni.

19 Fyεnmεε yee ɲε. Kekε ki d'a ye kekε na wε? Saraga ke laa, saraya yi tawologo ke, kee kemu k'a saraga ki pye fεεfεε ge?

20 Wee tuun wu ni wemu bu gaa saraya yi tawol-ogo ki na, saraya yi tawologo ke, ni yaɲmuyɔ yemu bεeri yi ɲε ki ɲuɲɔ ni ge, yee bεeri na m'a k̄aa.

21 Wemu bu gaa Kilε-pεεɲε pugbɔhɔ ki na, Kilε-pεεɲε pugbɔhɔ ke ni Kilε na m'a k̄aa, wee wemu w'a d̄en ki ni ge.

22 Wemu bu gaa fugba we na, Kilε wo saanra koo le, ni Kilε wemu w'a tiin li ni ge, pee na m'a k̄aa.

23 «Bɔɔngɔ ki wa yee shuun shuun jovεε pii wogo, yee saliya karamɔgɔɔɔ fara yee Farizhεεn na! Bani yee wa loyɔ wu yapyiire nifεnhεfεnhεre ti jagi wo: nanayi, ni wεyε yemu bεeri y'a leni shiga ni ge. Nɔmεhεε kiimu tayerege k'a pεε saliya wu ni ge,

a yee di kee yaha wà. Kee jε: tiime, jipaara, ni jomεε fεεε. Yee bi yaa na kii kagbòhòò kii pyi, na te nibiire te fara kee na.

²⁴ Fyεnmεε yee jε piimu p'a fyεnmεε pii wo kagaanya co ge. Yee ya yi logbaga suguri, na fɔnfɔnrɔ wo ki ni, ga na dεεε na jòhòyò juuri.

²⁵ «Bòòngò ki wa yee shuun shuun jovεε pii wogo, yee saliya karamògòlòò fara yee Farizhεεn na! Yee ma cεεgbuugoo ni goleyε kaduyo jii na fiinni, na ta yi d'a jì nagaara yaŋmuyò, ni yi lakuunò yaŋmuyò na.

²⁶ Farizhen fyεn, fεnhε cεεgbuu le, ni golεge ki funjò ki je, lee bu bye, yi kaduyo yi bε na bye fεεfεε yi mu.

²⁷ «Bòòngò ki wa yee shuun shuun jovεε pii wogo, yee saliya karamògòlòò fara yee Farizhεεn na! Yee jε ba faya jε wε p'a yemu fiinne ge. Ma bu yi wii, m'a yi ta y'a jò kpεεngε ke na, ga yi funyò d'a jì xuu kaciiye ni yaŋmufònyò tuuyo bεeri na.

²⁸ Mu yee bε jε. Yee ma yiyε pye na tifire fεε yee jε sipyii naha tàan, ga yee zòlòò pu d'a jì shuun shuun juuro ni kuumò na.

²⁹ «Bòòngò ki wa yee shuun shuun jovεε pii wogo, yee saliya karamògòlòò fara yee Farizhεεn na! Yee wa Kilε tudunmòò pu faya yi yari na jògi. Piimu p'a Kilε jomεε co ge, yee wa pee wo faya yari ni kacεηε ni.

³⁰ Yee wa yu na yee da ba bye ni yi wo tii pu ni pu wo caŋa jii li ni, na yee bi da ga sòò di pu tεge pu Kilε tudunmòò pu gbo wε.

³¹ Lee funjò ni yeeyε pyaa ya li shεε na piimu p'a Kilε tudunmòò pu gbo ge, na pee wo nagoo yee jε.

³² Ayiwa, yi she naha na, yi sefee p'a lemu no kon ge, yi lee no fa!

³³ Woloo yee ne, maton nagoo. Yee na ja pye dii na yiyee tanha Jahaneme na we?

³⁴ Lee wuu na n'a da ba Kile tudunmoo, ni fungonyo fee, ni kalaa fee tun yi mu. Yee na ba pii gbo pee ni, na pii kori tiye na, na pii kp'on ni susaloo ni yi Kile-peehe piyeye yi ni. Yi na ba daha pu feni, na pu kana kulo ni kulo.

³⁵ Sipyitiimee piimu wo shishan p'a wo niye na ge, konho pee di ba do yi nuho ni, na co tiime fee Abeli* wo shishan pu na, fo na pa no Baraki ja Zakari* wo shishan pu na, wee wemu yee ya gbo Kile-peehe pugboh ki saraya yi tawologo ke, ni fefeere xuu wu te wu ni ge.

³⁶ Can na n'a da yi jo yi mu, tee gbuuro te beeri wo footono li kanhama na ba do njaa wo sypii pii nuho ni.

*Yesu ya jo Zheruzalemu keree na
(Luka 13:34-45)*

³⁷ «Zheruzalemu, Zheruzalemu, mu wemu w'a Kile tudunmoo pu xuli ge, piimu p'a dumni ma mu ge, na kagereye taga na pee be waa na xhuli ge, ne funho ya pye teegge nihehehe ni di ma nagoo pu pinne, ba xhuu ya wu nagoo pinne me wu kapana noho ni we. Ga yee di ya ta soo lee na we.

³⁸ Ayiwa yi puga ki na ba yaha wa nime fefee, ki niwaga.

³⁹ Bani n'a da yi jo yi mu, na co nime na, y'a da na ja nige we, fo yi ba she yu tuun wemu ni na:

* 23:35 Zhenzi 4:8-10 * 23:35 2 Canjehere Jomo 24:20-22

«Wemu w'a ma me Kafɔɔ mege na ge, wee je duba pya.»*

24

*Yesu ya Kile-peɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ja wu jo
(Marika 13:1-2; Luka 21:5-6)*

¹ A Yesu di foro Kile-peɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni na gaanɛ. A wu kalaapiire t'i fulo wu na, na ganha na Kile-peɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki yerenɛgana li sheɛ wu na, k'a kemɛ yaa yaagana lemu na ge.

² A Yesu di pu pye: «Yee jii wa yee beɛri ni ge? Can na n'a da yi jo yi mu jo kagerenɛ ka shishiin wa da ba gori naha ka juɔɔ ni wɛ. Yi beɛri na ba do fɛɛfɛɛ.»

*Keree kiimu na ba byi sani koɔɔ ki xɔ ge
(Marika 13:3-13; Luka 21:7-19)*

³ Na Yesu nidɛɛngɛ yaha Oliviye faaboboɔɔ ki na, a wu kalaapiire t'i fulo wu na pu ye na, na wu yege na: «Lee na ba bye tuun wemu ni ge, wee she wu na! Naha sheshɛɛɛɛ temu na ba li she na ma paduun w'a nɔ, koɔɔ ki taaxɔɔ li be d'a nɔ ge, m'a tee be she wu na!»

⁴ A Yesu di pu pye: «Y'a yiyɛ kasɛri! Yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu yi piinɛ wɛ!

⁵ Bani sipyii niɛhemɛɛ na ba ma ni nɛ mege ni, na yu: «Nɛ wu je Shɔvɔɔ wɛ.» Pu na ba sipyiniɛhemɛɛ piinɛ.

⁶ Yi na ba kashɛn keree nuri, na kashɛn gbegemɛ keree nuri. Ayiwa yi funyɔ ganha da bɛn wɛ! Li waha l'i waha kee keree k'a yaa na pye, ga lee di wa da ba bye taaxɔɔ li wɛ.

* **23:39** Zaburuu 118:26

7 Shi wa na ba yìri shi watii kaa na. Saanra ta na ba yìri saanra tatii kaa na. Xuugo nigbòhò ni jìnjẹ cẹlẹjẹ na ba byi tẹyẹ ya ni.

8 Kee keree kii bẹeri wa kanhama pu keree jòkònrò yẹ, ba cee laa ma yìri mẹ wẹ.

9 «Ayiwa, sipyii na ba yi leni keye ni, p'a ganha na yi kana, na yi xuli. Shi wu bẹeri na ba yi kò nẹ mẹgẹ wuu na.

10 Wee tuun wu ni sipyiñehemẹẹ na ba n'a daa wu yaha. Pu na ba puyẹ nòhò yeri, na puyẹ kò.

11 Tudunmòò kafinjuu niñehemẹẹ na ba foro yere. Pu na ba sipyiñehemẹẹ piinjẹ.

12 Kakuujòò ki jò na ba jẹhẹ tapyege ni. Lee ma bye kajuujò na sipyiñehemẹẹ wo taanjẹegẹ ki cẹrẹjẹ.

13 Ga wemu bu já luu mara fo na she nò li tẹhẹnẹ na, weefòò na ba shò.

14 Pe Jozaama pe pu wa Kilẹ saanra ti kaa yu ge, pee na ba jo konjò ke kabaya ye bẹeri na, kònho shi wu bẹeri di pu logo. Lee kadugo na taaxòò l'i na nò.

*Kanhama nigbò pemu na ba bye ge
(Marika 13:14-23; Luka 21:20-24)*

15 «Ayiwa yi ba gyẹegi pyevòò* wu ja tuun wemu ni Fẹfẹrẹ xuu wu ni, wee wemu kaa Kilẹ tudunmòò Dajẹli ya jo ge. (Wa bu yi kalaa, wu yi jaha cẹ.)

16 Wee tuun wu ni, piimu na ba bye Zhude fiige ki ni ge, pee di ba fe p'a se faaboboyo xuu ni.

17 Lee ba wemu ta katanja juujò ni, wu ganha bu da digi di wu yerẹyẹ lò puga ki ni wẹ.

18 Wemu ba da wu kerẹyẹ ni, weefòò ganha bu da guri ba puga di ba wu fadenjẹ lò wẹ.

* 24:15 Dajẹli 9:27; 11:31; 12:11

19 Bəəngə na ba bye lahaa fεε ni puŋmaraya fεε wogo yee caya yi na.

20 Y'a Kilε ƚεeri kənhə tee tafεε ti caŋa ganha ba saha ni wiire tuun ni, kelee ni cadεεngε ni wε.

21 Bani kanhama nigbə na ba bye wee tuun wu ni pemu tuugo sanha bye ƚa wε, na co koŋə ki yaaduun wu na, fo na pa nə ƚiƚaa na. Pee kanhama pu tuugo di wa da bye bε nige bada wε.

22 Kilε da bye wu ya ya wolo bε yee caya yi ni wε, sipya wa shishiin bi da ga shə wε. Ga sipyii piimu ƚaha w'a bulo ge, pee wuu na w'a la wolo yee caya yi ni.

23 «Ayiwa, wa ba yi pye wee tuun we ni na: <Yi wii, Shəvəə wu wa naha!> kelee <Wu we mε.> Yi ganha bu dà yee na wε!

24 Bani kafinejuu pii na ba yiri, na puyε pye shəvεε ni Kilε tudunməə. Pu na ba ƚaha sheshεεε kagbəhəə ni kakanhaŋaa pyi kənhə p'i sipyiire ti piinŋε. Ali Kilε ya sipyii piimu ƚaha bulo ge, nago ba pu da ƚa ba pee bε piinŋε wε, pu bi da ba pee bε piinŋε.

25 Li wii, nε kii keree kii bεeri jo yaha yi mu.»

26 «Ayiwa sipya wa ba yi pye: <Li wii, sige ke ni Shəvəə wu ƚε!>, yi ganha bu shε wà wε. Kelee wa bu yi pye: <Li wii, maŋa ke ni wu wa naha!>, yi ganha bu dà yee na wε.

27 Kilε bu ƚi Kilε-nəhə na, kpεεngε ki ma nə camu-tomə ni nəgana lemu na ge, lee pagana li na Sipya ƚa wu bε wa da ba ba.

28 Xuu wemu ni yaxugo ƚε ge, wà tobinyε ya yiyε pinneε.

Sipya Ja pagana

(Marika 13:24-27; Luka 21:25-28)

²⁹ «Pee kanhagbɔ pu wo caya yi ba doro ye, taapile ni nibiige na ba jé caŋa ki ni; yenε wa da kpεεngε yeege wε. Wɔrɔɔ ki na ba yiri yiri fugba we ni na pa do. Fugba wu sefεεε ti na ba jεε.

³⁰ Wee tuun wu ni Sipya Ja wu wo ɲaha sheshεεε te, tee na ba ɲa fugba we ni. Shi wemu bεeri wu ɲε ɲiɲε ke na ge, wu bεeri na ba mεhεε suu. Wu na ba Sipya Ja wu nibawo ɲa fugba ɲahaya ye na ni sefεεε ti bεeri, ni nɔɔrɔ nigbɔ ni.

³¹ Maga nigbɔhɔ ki mεε li na ba foro. Sipya Ja w'a sipyii piimu ɲaha bulo ge, wu na ba mεlekεε tun pu pee pinne, na yiri koɲɔ ki kabaya shishεεε wu bεeri na, na ba pu pinne xuu nigin ni, ma li ɲɔ kɔn koɲɔ ke kabaɲa ka na, na se koɲɔ ke kabaɲa ka mu.

Kalaa wemu ya daa nitoodige keree na ge

(Marika 13:28-31; Luka 21:29-33)

³² «Naha sheshεεε ta te nitoodige shizhaa na: Ki geye ye ba ɲɔ kɔn na funni tuun wemu ni, yee wa ma li cε na ki nagoo pyeduun w'a tεεɲε.

³³ Mu li wa, yi ba kii keree kii bεeri ɲaa ki na byi tuun wemu ni, y'i li cε na Sipya Ja w'a tεεɲε na xɔ, na w'a nɔ xɔ kujɔɔ li ɲɔ na.

³⁴ Can na n'a da yi jo yi mu jo sipyii piimu pu wa ɲii na nimε ge, sani pee bεeri pu xu ge, kii keree kii bεeri ɲɔ na va.

³⁵ Fugba we ni ɲiɲε ke na ba doro, ga nε jomɔ pe wa da doro bada wε.

Kilε ye nigin pe w'a taaxɔɔ li tuun cε

(Marika 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

³⁶ «Ga sipya wa shishiin wa kee caṇa ke ni wee tuun we cε wε, ali fugba mελεκεε pu bε wε, Kile Ja wu bε wε. To Kile ye nigin pe w'a kee caṇa ke ni wee tuun we cε.

³⁷ Ba Nuxhun wo caṇa ṇii li keree k'a pye wε, mu Sipya Ja wu bε cabaṇa k'a da ba bye.

³⁸ Na logbɔhɔ ki ta ki sanha ba wε, sipyii pu bi li, na gbuu, na cεe leṇεε, na pu nagoo kaan gbaya ni, fo na she nɔ caṇa kemu Nuxhun ya jε kɔɔgbɔhɔ ki ni ge.*

³⁹ Pu ya puyε kaala kaa la shishiin bε na wε, fo na she logbɔhɔ ki pye k'a pa, na pu bεeri ṇuṇɔ tugo. Mu l'a da ba bye Sipya Ja wu bε cabaṇa.

⁴⁰ Wee tuun wu ni namaa shuun na ba bye pu keṛεye ni, p'a nigin wa lɔ, na wa yaha wà.

⁴¹ Cεe shuun na ba tira tiree, wa na ba lɔ na wa yaha.

⁴² Lee wuu na yi kori yaha ṇii na bani caṇa kemu Kafɔɔ w'a ma ge, yi wa kee cε wε.

⁴³ Yi li cε na puga fɔɔ da ba li cε na we tuun we ni nagaa da ba ba nibiige ni, wu bi da gori yaha ṇii na. Wu da ga gbara nagaa wu jε wu puga wε.

⁴⁴ Lee wuu na yi bε pu gbegele yaha, bani yee ya Sipya Ja wu soṇi tuun wemu ni wε, wee tuun weye pyaa ni wu da ba.

*Kapyebye nizaama ni wu niguumɔ keree
(Luka 12:41-48)*

⁴⁵ «Kapyebye ṇɔmεε fɔɔ fungɔngɔ fɔɔ wemu wo kafɔɔ w'a wu teṇε wu puga ki wo kapyebyii pusamaa ṇuṇɔ ni, na wu pye na w'a pu yaligee keree naha wo ki tuun ni ge, wee ṇε jɔgɔ wε?

* 24:38 Zhenzi 7:7

⁴⁶ Wee kapyebye wu kafɔɔ wu ba ba, na ba wu ta wu na li pyi li pyegana na, wee ɲε duba pya.

⁴⁷ Can na n'a da yi jo yi mu, wee kapyebye wu kafɔɔ wu na ba wu tenε wu kenε yanmuyɔ yi bεeri ɲuɲɔ ni.

⁴⁸ Ga wee kapyebye we bu da sipyikuuɲɔ, wu na li kɔn wuyε funɲɔ ni na wee kafɔɔ w'a da zhe mɔ wà.

⁴⁹ W'a ɲɔ kɔn na wu kapyebyeɲii pu sani, na li, na gbuu ni yagbagbaa ni.

⁵⁰ Ayiwa, caɲa kemu ni tuun wemu wu ɲε kapyebye wu ya wu kafɔɔ wu sonji-i ge, kee caɲa ke ni wee tuun we ni wu da ba.

⁵¹ Wu na ba wee kapyebye we kɔri, na wu taa pinne ni shuun shuun juu ni. Mɛsuu ni gankunɔ na ba bye wà.

25

Talenε lemu l'a jo doɲiɲε pushaa kε wu shizhaa na ge

¹ «Ayiwa, fugba saanra ti na ba foro doɲiɲε pushaa kε wa feni, piimu ya pu sokinnaa lɔ na se di zhe cenabun poo wu ɲuɲɔ círi ge.

² Pu kε wu ni, kaguro wa wu bye fungɔnyɔ baa fεε, kaguro wa di ɲε fungɔnyɔ fεε.

³ A fungɔnyɔ baa fεε p'i pu wo sokinnaa pu lɔ, ga p'i ya ta sɪnmε patii lɔ na taha sokinnaa pu na wε.

⁴ A fungɔnyɔ fεε p'i pu wo sokinnaa pu lɔ, na sɪnmε patii bε lɔ na taha pu wo sokinnaa pu na.

⁵ A cepoo w'i mɔ, wu da ba wε. A ηmunumɔ di pu bεeri ta, a pu bεeri di ηmunɔ.

⁶ A mujuu la di ba foro ɲiɲiɲε ki na na: «Cenabun poo wu we! Yi foro she wu círi!»

7 Wee tuun wu ni a doɲɲε pushaa kε wu bεeri di yiri, na pu sokinnaa pu yaa yaa.

8 A fungɔnyɔ baa fεε p'i fungɔnyɔ fεε pu pye: «Wèe wo sokinnaa p'a zhaa da furi, yi sɪnmε dɔɔni wa kan wù mu.»

9 A fungɔnyɔ fεε p'i pu pye: «Ahayi! Sɪnmε pemu pu ɲε wèe mu ge, pee wa da ga wèe ni yee yaa wε. Yi shε sinbεrεlεε pu mu, y'i shε pa shɔ yiyε mu!»

10 A fungɔnyɔ baa fεε p'i gari sɪnmε pu feni, a cenabun poo wu ba na pu yaha wà. Pushaa kaguro wemu w'a bi gbegele ge, a pee di jé ni cenabun poo wu ni cekaanra puga ki ni. A p'i gbura ki shòhò.

11 Lee kadugo tàan a pii pu bε di ba nɔ, na xhuulo na: «Kafɔɔ, kafɔɔ, gbura ki mugi wù mu!»

12 Ga, a cenabun poo wu pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo nε yee cε wε.»

13 Lee wuu na yi kori yaha ɲi na, bani yi wa kee caɲa ke ni wee tuun we cε wε.

Talε lemu l'ajo naɲaha tii wari kegaanɲa pyevεε pu na ge

(Luka 19:11-27)

14 «Fugba saanra t'a foro ná wa feni wee wemu ya gaanɲi kulo ni ge. A w'i wu kapyebyii pu yiri, na wu keɲε yara li kaa le pu keɲε ni.

15 A wu wari talaan kaguro kan wa mu, na wari talaan shuun kan wa mu, na talan nigin kan taanri wo wu mu. Wee wari we ya kan pu mu na saha ni pu bεeri nigin nigin wu wo sefεεrε ɲuɲɔ kana ni.

16 Kaguro w'a kan wemu mu ge, a wee di wakaraa kegaanɲa ɲɔ kɔn ni wu wo wu ni. A w'i

wari talaan kaguro wa bεtii ta na fara we wu kaguro wu na.

¹⁷ A shuun fɔɔ wu bε di kegaanja pye ni wu wo wu ni, na talaan shuun wa ta na fara wu na.

¹⁸ Ga, a talan nigin fɔɔ wu shε wege tugi, na wu kafɔɔ wu wo wari wu ηmɔhɔ wà.

¹⁹ A kapyebyii pu kafɔɔ wu sii mɔ wà, na na pa ba. Ba w'a pa ba wε, wu ni kapyebyii pu ni, a p'i jate wu wolo.

²⁰ A wari talaan kaguro fɔɔ w'i fulo wu na ni we wu kaguro wu bε ni na jo: «Na Kafɔɔ, talaan kaguro mu ya kan nε mu, we kaguro we nε ta wu kuduun.»

²¹ A wu kafɔɔ wu wu pye: «L'a ηɔ kapyebye nizaama ηɔmεε fɔɔ. M'a pye ηɔmεε fɔɔ kafɛnhɛfɛnhɛnɛ ni, lee wuu na n'a da kagbɔhɔɔ kaa le ma kenε ni. Pa wù binne funηɔ taan!»

²² A talaan shuun fɔɔ wu bε di fulo wu na, na wu pye: «Na kafɔɔ, talaan shuun mu ya kan nε mu, we shuun we nε ta wu kuduun.»

²³ A wu kafɔɔ wu jo: «L'a ηɔ, kapyebye nizaama ηɔmεε fɔɔ. M'a pye ηɔmεε fɔɔ kafɛnhɛfɛnhɛnɛ ni, lee wuu na n'a da kagbɔhɔɔ kaa le ma kenε ni. Pa wù binne funηɔ taan!»

²⁴ Lee kadugo na a wari talan nigin tavɔɔ wu bε di fulo na jo: «Na kafɔɔ, nε bi li cε jo mu keree k'a waha. Mu ya xuu wemu nugi wε, wee xuu wu wo yalɔɔɔ mu ya luu. Mu ya xuu wemu wo yashi wá wε, wee xuu wu wo yapyiire mu ya gɔɔn.

²⁵ Nε fya, na shε ma wari wu ηmɔhɔ ηiηε ke ni. Wu we!»

²⁶ A wu kafɔɔ wu wu pye: «Kapyebye niguumɔ saa fɔɔ mu ηε. Mu ya li cε na nε ya xuu wemu nugi wε, na wà nε na wo yalɔɔɔ ti luu, na na yapyiire ti

kɔɔn xuu ni nɛ ta wemu wo yashi wa-ɛ ge,

²⁷ go mu bi yaa na shɛ na wari wu yaha bani na dɛ, kɔnhɔ di ba ba, di shɛ wu lɔ ni wu kuduun ni.›

²⁸ «Yi wu wo wari talan nigin wu shɔ wu na, y'i wu kan talaan kɛ fɔɔ wu mu!

²⁹ La jɛ wemu mu ge, la na ba gan wee mu na fara wu wuu li na, la jɛhɛ wu mu. Ga la jɛ wemu mu wɛ, ali nifɛnhɛfɛnhɛnɛ lemu bɛ li jɛ wu mu ge, lee bɛ na ba shɔ wu na.

³⁰ We kapyebye niguumɔ we kunni, yi wu co wá kpɛngɛ ke na nibiige ki ni! Mɛsuu ni gankunnɔ na ba bye wà.

Taaxɔɔ li wo kiiri we

³¹ «Sipya Ja wu ba ba wu nɔɔrɔ wu ni tuun wemu ni ni mɛlɛkɛɛ pu bɛɛri ni, wu na ba diin wu saanra koro nɔɔrɔ wuu li ni.

³² Shi we bɛɛri na ba binne wu tɔan. Wu na ba pu waa na laha pu yɛ na ba yatɔɔnahama ma wu dubyaa ni wu sikaa waa laha mɛ pu yɛ na wɛ.

³³ Wu na ba dubyaa pu yaha wu kanige cɛ, na sikaa pu yaha wu kamɛnɛ cɛ.

³⁴ «Ayiwa, saan wu na ba wu kanige cɛ wuu pu pye: ‹Yi pa, na To wu wo duba nagoo pee. Saanra temu t'a gbegele na yaha yee jaha na fo konɔ ki yaaduun wu ni ge, yi pa jé tee ni, y'i ti pye yi wuuro.

³⁵ Bani xuugo ya nɛ ta, a yee di nɛ kan nɛ li. Waga ya nɛ ta, a yee di nɛ kan nɛ gba. Nɛ bi bye nabun, a yee di nɛ tirige yi kaban.

³⁶ Fafunmɔ bye nɛ na, a yee di nɛ fafunmɔ pu xɔ. Nɛ bi bye yama fɔɔ, a yee di nɛ keree yàa. Nɛ bi bye kaso ni, a yee di shɛ foro nɛ na.›

³⁷ Ayiwa, pee sipyii piimu p'a Kile n̄m̄εε co ge, pee na saan wu pye: «Kafɔɔ, tuun wekε ni wèe d'a mu xuugo wo wu na, na yalige kan mu mu wε? Kelee na mu waga wo na, na mu kan mu ya gba wε?»

³⁸ Tuun wekε ni wèe d'a mu nabɔɔ wo wu na, na mu tirige wù puga, kelee na ma fafunmɔ wo na, na pee fafunmɔ pu xɔ wε?

³⁹ Tuun wekε ni wèe d'a ma yama wo, kelee na ma kaso wo wu na, na shε foro ma na wε?»

⁴⁰ Saan wu na pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo tuun bεeri ni yee ya lee la pye ali nε cebooloo pu bεeri wo nifenhεfenhεnε nigin bε na ge, nε na yee ya li pye.»

⁴¹ «Lee kadugo na saan wu na kamεnε cε wuu pu pye: «Yi laha na t̄aan, yee lanj fεε piiri! Yi shε nafugibaaga ki ni, kee kemu k'a gbegele na yaha Shitaanni ni wu wo mεlekεε pu kaa na ge.

⁴² Bani xuugo bi bye nε na, yee di ya ta yalige kan nε mu wε. Waga bi bye nε na, yee di ya ta nε kan nε gba wε.

⁴³ Nε bi bye nabun, yee di ya ta nε tirige yi puga wε. Nε bi bye fafunmɔ ni, ye di ya ta nε fafunmɔ pu xɔ wε. Nε yama wo bi bye, nε bi bye kaso ni, yee di ya ta shε foro nε na wε.»

⁴⁴ Ayiwa, pee bε na wu pye: «Kafɔɔ, tuun wekε ni wèe d'a mu xuugo wo wu na, kelee ma waga wo, kelee ma nabɔɔ wo, kelee ma fafunmɔ wo, kelee ma yama wo, kelee ma kaso wo, na li she wèe da ma tεgε-ε wε?»

⁴⁵ Saan wu na pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, yee bu bye yee di ya lee la pye ali nε cebooloo pu bεeri wo nifenhεfenhεnε nigin bε na wε, yee ya ta li

pye nε na wε.»

⁴⁶ Pee na ba jé kanhama nixhobaama ni. Ga pi-imu p'a tii ge, pee na ba jé ñi sicuumo nixhobaama ni.»

26

*Yawutuu ñuñɔfɛɛ p'a woni pye Yesu kaa na
(Marika 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)*

¹ Ayiwa, ba Yesu ya pee jomɔ pu beeri jo xɔ sipyiire ti mu wε, na wu kalaapiire ti pye:

² «Y'a li cε na cabyaa shuun tε ni Nuwuuro ti wo Kalenε l'a da nɔ. Sipya Ja wu na ba jé keye ni, p'a wu kori tige na.»

³ Wee tuun wu ni a saraya ñaha shɔɔnrivɛɛ ñuñɔfɛɛ ni Yawutuu nɔhɔlɛɛ p'i she puyɛ pinne Kayifɛ kaban, wee ñε saraya ñaha shɔɔnrivɛɛ wo ñuñɔfɔgbɔ we.

⁴ A p'i be yi na na pu Yesu peelee co ηmɔhɔrɔ ni, p'i wu gbo.

⁵ Ga, a p'i jo: «Wù ganha bu wu co kalenε li ni wε, kɔnhɔ tunmɔ ganha bu yiri sipyiire ti tε ni wε.»

*Cee wa ya lasikoli wo Yesu ñuñɔ ni
(Marika 14:3-9; Yohana 12:1-8)*

⁶ Na Yesu yaha Betani kulo li ni Simɔ kaban, togo k'a fɛnhɛ wemu co toro ge,

⁷ a cee wa di fulo wu na ni lasikoli gboro la ni. Lee bi ñi pɛɛwa lasikoli wa na. A wee cee wu Yesu yaha wu na li, na ba wee lasikoli wu wo wu ñuñɔ ni.

⁸ Ba Yesu kalaapiire t'a lee ña wε. A pu logoo di yiri, a p'i jo: «Te kakara te wo ñuñɔ di ñε leke wε?»

9 We lasikoli we bi da já bεε wari niηεhεmε na, na wee kan funmɔ fεε mu.»

10 Ba Yesu ya lee cε wε, na jo: «Naha na y'i we cee we zɔ tɛnri wε? Go kasaana w'a pye mε nε na.

11 Funmɔ fεε na da daa yee tε ni tuun bεeri ni, ga nε kunni wa da ba bye yee tε ni tuun bεeri ni wε.

12 We lasikoli we w'a wo na na ge, w'a wεri na ceepuuro ti kemε yaha faηa le kaa na.

13 Can na n'a da yi jo yi mu jo xuu bεeri ni pe Kile Jozaama pe ya jo ke koηɔ ke na ge, le we cee we ya pye ge, li bε na baari wà, na sipyii pu funyɔ tirige ni wu kaa ni.»

Zhudasi ya Yesu shaa di le keηε ni

(Marika 14:10-11; Luka 22:3-6)

14 Ayiwa, Yesu kalaapiire kε ni shuun wu wa nigin wa, wemu mεge ki bye na Zhuda Isikariyɔti ge, a wee di she saraya ηaha shɔɔnrivεε ηuηɔfεε pu mu,

15 na she pu pye: «Nε bu Yesu le yee keηε ni, juu yee di da gan nε mu wε?» A p'i warifyεn tuuηɔɔ kelεε taanri (30) tɔrɔ kan wu mu.

16 Na co wee tuun wu na a Zhuda di ganha na pyegazaana shaa wu Yesu le pu keηε ni.

P'a Bulooro Nuwuuro ti wo Kalenε li yalige ki li shiizhan

(Marika 14:12-21; Luka 22:7-14, 21-23; Yohana 13:21-30)

17 Shizhεnhεrε Baa Buuri wu wo Kalenε li cazhi-ige ke, a Yesu kalaapiire t'i fulu wu na, na wu pye: «Ma funηɔ wa wù Nuwuuro ti wo Kalenε li yalige ki gbegele xuu wekε ni wε?»

18 A Yesu di pu pye: «Yi she kanha ki ni, y'i she shen wεfɔɔ pye: «Karamɔgɔ w'a jo na wee wo tuun

w'a nɔ, na mu kaban wee ni wu kalaapiire t'a da ba Nuwuuro ti wo Kalenε li yalige ki li.»

¹⁹ A kalaapiire t'i li pye ba Yesu ya yi jo pu mu wε. A p'i Nuwuuro ti wo Kalenε li yalige ki gbegele wee xuu wu ni.

²⁰ Ba piige k'a pa wɔ wε, a Yesu ni wu kalaapiire kε ni shuun wu diin na li.

²¹ Na pu yaha pu na li, a Yesu di ba jo: «Can na n'a da yi jo yi mu, wa na ba nε le keɲε ni yee ni.»

²² A kalaapiire ti jahaya di sii tanha fo xuuni. A pu bεeri di jɔ kɔn na wu yegee nigin nigin na: «Nε wi ya, Kafɔɔ?»

²³ A Yesu di pu pye: «Wemu w'a wu keɲε ki le golεge ki ni ni nε ni ge, wee w'a da ba nε le keɲε ni.

²⁴ Sipyaa Ja wu na ba xhu ma na jo ba l'a ka wu shizhaa na wε. Ga wemu w'a da ba Sipyaa Ja wu le keɲε ni ge, bɔɔngɔ ki jε weefɔɔ wogo. Ali wee ná wu da bye pu ya wu se bε wε, lee bi da bɔrɔ wu mu.»

²⁵ Zhudasi wemu wu bi da ba Yesu le keɲε ni ge, a wee bε di wu yege na: «Nε wi ya, Karamɔgɔ?» A Yesu di wu pye: «Mayε pyaa k'a yi jo.»

Kafɔɔ fεfεεε yalige ki keree

(Marika 14:22-26; Luka 22:15-20; 1 Korente Shεεn 11:23-25)

²⁶ Na pu yaha lige ki na, a Yesu di buuri wa lɔ, na baraga taha Kilε na, na wu kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu, na pu pye: «Yi wa lɔ yi li, nε ceepuuro ti wa te!»

²⁷ Lee kadugo na a wu ερεzen lohɔ cεεgbuu li lɔ, na baraga taha Kilε na, na li kan pu mu, na jo: «Yi bεeri pu ka gba ke ni,

28 nε shishan pu jε pe, Kile wo karijεεge jomεε li wo shishan pe. Sipyijεhεmεε wuu na p'a wo, na pu jurumu wu yafa pu mu.

29 N'a da yi jo yi mu, na co nime na, n'a da ke ερεzen lohε ke ka gba nige wε, fo cana kemu n'a da ba ki nivonε gba ni yee ni na To wu saanra ti ni ge.»

30 Ba p'a li xhε wε, na Kile masεnε yoyo cee. Lee kadugo t̄aan a p'i foro kari Oliviye faabobonε ki na.

Yesu ya jo na Pyεeri na ba foro wee kaa t̄aan
(*Marika 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38*)

31 Ayiwa, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yee bεeri na ba baa na nε yε nigin yaha nijaa wo piige keyε pyaa ni, bani l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Nε na ba yatεnahama wu gbo, dubyagbaha ki dubyaa pu bεeri na baa caaga.»*

32 Ga nε ba jε na foro xu ni tuun wemu ni, nε na doro yi jaha na Galile fiige ki ni.»

33 A Pyεeri di jo: «Ali pusamaa bεeri jεhε baa na ma wá, nε wa da ga ma wá bada wε!»

34 A Yesu di wu pye: «Can na n'a da yi jo ma mu, nijaa wo piige keyε pyaa ni, yani xhuupoo wu pa mεε su ge, mu na ba foro nε kaa t̄aan t̄onji taanri.»

35 A Pyεeri di wu pye: «Ali li mεhε yaha nε wu xu bε ni mu ni, n'a da ga foro ma kaa t̄aan wε.» A kalaapiire tisara bεeri di yee ninuyε jo.

Yesu ya Kile jεeri Zhetisemanε tiire tεge ki ni
(*Marika 14:32-42; Luka 22:39-46*)

36 Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i gari xuu wa ni, wemu mεge ki jε na Zhetisemanε ge. A wu pu pye: «Yi tiin naha, di shε Kile jεeri meke.»

* 26:31 Zakari 13:7

37 A wu gari wà ni Pyεeri ni Zebede jalaa shuun wu ni. A l'i sii wu zɔ wu kanha fo xuuni, na wu ɲaha bε tanha.

38 A wu pu pye: «Nε zɔ we bεeri w'a tanha fo nε na zhaa di xhuu. Yi tiin naha, y'i gori yaha ɲii na ni na ni!»

39 A wu shε ɲaha na jeri, na buri ɲiɲε na, na Kile ɲεeri na: «Na To le kanhama cεεgbuu le sanha lii na na, ni li na já bye. Ga lee bε na, nε wo ɲidaan ganha bu bye wε, fo mu wo ɲidaan.»

40 A Yesu di guri pa wu kalaapiire taanri wu yiri, na ba pu ta p'a ηmunɔ. A wu Pyεeri pye: «Yee ya já kori yaha ɲii na ni nε ni na ali lεeri nigin bε pye-e ya?

41 Yi kori yaha ɲii na! Yi da Kile ɲεeri, kɔnhɔ yi ganha bu jé nɔwuuro ni wε. Sipyaa muna ya sɔɔ, ga wu ceepuuro fanha k'a cèrε.»

42 A Yesu di laha pu tàan tɔɔɲii shuun wuu li ni, na shε Kile ɲεeri na: «Na To, li bu da nago le kanhama cεεgbuu le sanha da já lii nε na wε, fo nε bu gba li ni, wee tuun wu ni mu wo ɲidaan wu pye.»

43 Lee kadugo na a wu guri pa sanha wu kalaapiire ti yiri, na ba pu ta p'a ηmunɔ sanha, bani ηmunumɔ pu bi shɔ pu ni.

44 A Yesu di pu yaha wà, na laha pu tàan sanha, na shε Kile ɲεeri tɔɔɲii taanri wuu li ni, na guri pee jomɔ pe ninumɔ na sanha.

45 Lee kadugo na a wu guri pa wu kalaapiire ti yiri, na ba pu pye: «Yee wa ηmunɔɔ sanha na ηmoni gε? Tuun w'a nɔ, Sipyaa Ja wu na ba jé jurumupyii pu keɲε ni.

46 Yi yiri wù da se! Li wii, ná wemu w'a da na le

kenε ni ge, wee ya nɔ.»

Yawutuu p'a Yesu co

(Marika 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

⁴⁷ Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, a Zhudasi di nɔ, wee jε kalaapiire ke ni shuun wu wa nigin wa. A wu nɔ ni sipyiηehεmεε pii ni. Nmɔparaa ni pubegeee ki bye pee mu. Saraya jaha shɔɔnrivεε jηηɔfεε ni Yawutuu jahagbaa fεε pu bi pee tun.

⁴⁸ Zhudasi wemu wu bi da ba Yesu le kenε ni ge, wee bi jaha sheshεεε ta she sipyiire ti na na: «Di ba she jɔsɔɔnrɔ fò kan ná wemu mu, y'i wee co, wee wu wa.»

⁴⁹ A Zhudasi di dii Yesu na taapile ni, na wu pye: «Faabye Karamɔgɔ!» Na jɔsɔɔnrɔ fò kan wu mu.

⁵⁰ A Yesu di wu pye: «Na nanii, lemu na m'a pa ge, lee pye.» Wee tuun wu ni a sipyii pusamaa di fulo Yesu na, na wu co.

⁵¹ A Yesu wo kalaapire la di li wo ηmɔpara kɔɔngi li forogo ni, na saraya jaha shɔɔnrivεε wo jηηɔfɔgbɔ wu wo kapyebye niwεηε paa laha.

⁵² A Yesu di lee kalaapire li pye: «Ma ηmɔpara le le wà li forogo ki ni, bani piimu p'a ηmɔparaa luu ge, ηmɔparaa ki da ba pee be jηηɔ tugo.

⁵³ Go nε bi da já na To wu jεeri w'a mεlεkεε pii yaha na pa nime nime piimu ya jεhe miliyo na ge, ta mu ya lee cε wε?

⁵⁴ Ga lee da ba bye, Kile Kafila w'a yemu jo ge, yee jɔ na fa dii wε? Bani Kile Kafila w'a li she na fo kii keree kii bu bye.»

⁵⁵ Lee kadugo na a Yesu di sipyiire ti pye: «A yee di ba ni ηmɔparaa ni pubegeee ni nε taconɔ ni ma

na jo kakuubye di ƚε ya? Ne bi den caƚa beeri Kile-
pεεƚε pugbɔhɔ ki ni, na sipyii kalaa, yee di ya ta ne
CO Wε.

⁵⁶ Ga kii keree kii beeri ya pye kɔnhɔ Kile
tudunmɔɔ p'a yemu beeri ka Kile Kafila wu ni ge,
yee beeri ƚɔ di fa.»

Ayiwa, a wu kalaapiire ti beeri di baa caaga na
wu yaha wà.

*Yesu ya yere kiirikɔɔn kurunɔ ki nahagbaa na
(Marika 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yohana
18:13-14, 19-24)*

⁵⁷ Piimu p'a Yesu co ge, a pee di gari ni wu
ni Kayife kaban, wee ƚε saraya ƚaha shɔɔnrivεε
wo ƚunɔfɔgbɔ we. Saliya karamɔgɔɔ ni Yawutuu
nahagbaa fεε pu nibinnege ki bye wà.

⁵⁸ A Pyεeri di laraga kɔn pu na, na daha pu feni,
fo na she jε saraya ƚaha shɔɔnrivεε wo ƚunɔfɔgbɔ
wu wo kaƚa ki ni. Ba w'a jε kaƚa ki ni wε, na
diin gedii pu tɔan kɔnhɔ wu ba le kaa le nɔhɔ ƚa.

⁵⁹ Saraya ƚaha shɔɔnrivεε ƚunɔfεε pu fara ki-
irikɔɔn kurunɔ ki na, pee bi can baa wo sεeri kaa
la shaa Yesu feni kɔnhɔ p'i wu gbo.

⁶⁰ Ga pu ya li ta wε, ali na li ta be sipyiƚehεmεε bi
ma na kafineyε leni Yesu na. A sipyii shuun wa be
di ba nɔ kurogo ki na, na pu woyɔ jo na:

⁶¹ «We ná we ya jo na wee na já Kile-pεεƚε
pugbɔhɔ ki ja, na ki yereƚε cabyaa taanri funɔɔ
ni.»

⁶² Wee tuun wu ni a saraya ƚaha shɔɔnrivεε wo
ƚunɔfɔgbɔ wu yiri yere, na Yesu pye: «Jomɔ pemu
beeri pii sipyii pii wa yu mu shizhaa na ge, mu wa
da pu ƚɔ shɔ-ε ge?»

63 Ga, a Yesu di cari wuyε na. A saraya naha shɔɔnrivεε wo nuɔɔfɔgbɔ wu jo: «Ma bi ne Shɔvɔɔ we, Kile Ja we, ne li shaa ma mu Kile nii wo wu mεge na, jo ma yee jo wu mu.»

64 A Yesu di wu pye: «Maye pyaa ki wa yi yu. Ga n'a da yi jo yi mu jo na co nime na, yi na ba Sipya Ja wu nideenge na Se Beeri Fɔɔ Kile kanige ce. Yi na ba wu nibawo na be sanha fugba nahaya ye na.»

65 Wee tuun wu ni a saraya naha shɔɔnrivεε wo nuɔɔfɔgbɔ wu wuyε pyaa wo fadenε shεengi, na jo: «Kile mεge w'a kyεegi me de! Naha feni wu ne sanha seereε pu mu we? Y'a wu Kile mekyεegerε jomɔ pu logo nime.»

66 Yee di wa yekε yu we?» A p'i wu pye: «W'a yaa na wu gbo.»

67 Ayiwa, a p'i nɔɔɔhɔ tugi na wà wu naha ni, na wu kpɔn ni kaguruyo ni. A pii di kadahaa ja wu nibεge ni.

68 A p'i jo: «Shɔvɔɔ we, ma bi sii Kile tudunmɔ we, ma kpɔnvɔɔ wu mεge yiri wu mu!»

Pyεeri ya foro Yesu kaa tɔan

(Marika 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27)

69 Ayiwa, lee bi Pyεeri nideenge ta kpεenge ki na kaana ki ni, a kapyebyezhɔ wa di fulo wu na, na wu pye: «Go mu be wu bye ni Galile shεen Yesu ni.»

70 Ga, a Pyεeri di foro wu kaa tɔan sipyii pu beeri nii na. A wu jo: «Ne ce yekε mu wa yu we.»

71 Lee kadugo na a Pyεeri di gari kaana ki tajεge ki yiri. A kapyebyezhɔ wa be di wu na wà, na wee xuu wu wo sipyii pu pye: «We ná we be wu bye ni Nazareti shεen Yesu ni.»

⁷² A Pyɛeri di foro wu kaa tàan sanha, na gaa. A wu jo: «Nɛ we ná we ɛ wɛ.»

⁷³ Ba jɛri ya pye wɛ, piimu pu bi yere wà ge, a pee di fulo Pyɛeri na, na wu pye: «Nakaara baa mu bɛ wu wa pu ni. Bani mu jogana li bɛ l'a mu tayirige shɛɛ.»

⁷⁴ Ga, a Pyɛeri di gaa, na wuyɛ lanji. A wu jo: «Nɛ wee ná wu ɛ wɛ.» Taapile ni a xhupoo di mɛɛ su.

⁷⁵ Ayiwa, a Pyɛeri funɲɔ di do ni Yesu jomɔ pu ni na: «Yani xhupoo wu pa mɛɛ su ge, mu na ba foro nɛ kaa tàan tɔɲii taanri na mu ya nɛ ɛ wɛ.»* A Pyɛeri di foro kari kpɛɛngɛ ki na, na shɛ mɛɛ su fo xuuni.

27

P'a shɛ ni Yesu ni Pilate mu (Marika 15:1; Luka 23:1-2; Yohana 18:28-32)

¹ Nisɔɔgbɔhɔ ki na a saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ pu bɛeri ni nɔhɔlɛɛ p'i bɛ yi na na Yesu ya yaa na wu gbo.

² A p'i wu pɔ, na shɛ wu le gbafɛnɛɛɛɛɛ Pilate kenɛ ni.

Zhudasi xugana (Kapyegɛe 1:18-19)

³ Ayiwa, Zhudasi wemu w'a Yesu le kenɛ ni ge, ba wee ya li ɲa na p'a Yesu kayuu li jo na yaha na pu wu gbo wɛ, a li daajɛɛ di jé wu ni, a wu wari tuuɲɔɔ kɛlɛɛ taanri (30) wu lɔ, na wu shɛ ki tɛɛɛ saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ ni Yawutuu ɲahagbaa fɛɛ pu na.

* 26:75 Macoo 26:34

⁴ A wu pu pye: «Kakuunɔ nɛ pye na jaagi baa fɔɔ ɲuɲɔ le xu ni.» Ga, a pee di wu pye: «Wèe wo ɲaha wa yee ni wɛ? Mu wo ɲuɲɔ wuu li wa lere!»

⁵ A Zhudasi di wari wu shan ɲiɲɛ na Kile-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki ni, na gari na she wuyɛ pɔ gbo.

⁶ A saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ p'i wari wu lɔ, na jo: «Li ya saha wèe pu we wari we le Kile-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki wo keshi wu ni wɛ. Bani shishan pɛɛmɛ pu ɲɛ pii.»

⁷ A p'i jo bɛ yi na, na wee wari we taga cogo faanrivɔɔ wu wo tɛgɛ ki shɔ, na kee pye pu nabuun faya.

⁸ Lee wuu na p'a kee tɛgɛ ke mɛgɛ yiri ali ɲijaa we bɛ ni na shishan tɛgɛ.

⁹ Lee funɲɔ ni Kile tudunmɔɔ Zheremi bi yemu jo ge, a yee ɲɔ di fa. Wu bi jo na: «P'a wari tuunɔɔ kɛlɛɛ taanri (30) wu lɔ, wee wemu w'a pye wu pɛɛmɛ pu ge. Kee ɲɔ ke na Izirayɛli nagoo p'a bi bɛ.

¹⁰ A p'i wee wari wu lɔ na taga cogo faanrivɔɔ wu wo tɛgɛ ki shɔ. Kafɔɔ w'a bi nɛ pye nɛ wu yee jo pu mu.»*

Pilate ya Yesu yege

(Marika 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohana 18:33-38)

¹¹ Ayiwa, a p'i Yesu yerenɛ Pilate ɲaha tɔan. A wee di wu yege na: «Yawutuu wo saan mu ɲɛ ya?» A Yesu di wu pye: «Uun, ba ma wa yi yu wɛ.»

¹² Lee kadugo na, ba saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ ni Yawutuu ɲahagbaa fɛɛ p'a pa wu tɔɔgɔ leni wɛ, wu ya wa shishiin bɛ ɲɔ shɔ wɛ.

* **27:10** Zakari 11:12-13; Zheremi 32:6-9

13 Wee tuun wu ni a Pilate di wu pye: «Keree kiimu bæeri na p'a mu jaagi mε ge, mu wa ki nuri-i gε?»

14 Ga Yesu ya wu ɲɔ shɔ lee la shishiin na wε. A lee di gbafɛnɛeri wu fo fo xuuni.

P'a Yesu jaagi na pu wu gbo

(Marika 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohana 18:39–19:16)

15 Ayiwa, gbafɛnɛeri wu bi tee na kaa la pyi. Lee ɲε, yee bæeri ba Yawutuu pu wo Bulooro Nuwuuro Kalenε l'a nɔ wε, w'a kasoleme nigin wa yaha, na saha ni sipyii puyε pyaa wo ɲidaan wu ni.

16 Lee bi kasoleme wa ta wà wemu mεge ya foro ge. Wu mεge ki bye na Barabasi.

17 Sipyiiire ti bi pa binne a Pilate di pu pye: «Barabasi ni Yesu wemu p'a byi Shɔvɔɔ wu ge, pee shuun wu ni yi funɲɔ wa pu wekε yaha wε?»

18 Bani Pilate bi li cε na Yesu wo ɲεpɛɛn na p'a bi wu le wee keɲε ni.

19 Na Pilate nidεεngε yaha kiiri wu takɔngɔ ki ni, a wu shɔ w'i tuduro yaha p'a pa jo wu mu na: «Ma ganha bu da ma tɔɔgɔ le we jaagi baa fɔɔ we wo keree ki ni wε, bani we keree k'a nε kanha shɛn xuuni ɲmunɔgɔ ni piige ki ni.»

20 Ga, a saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲunɲɔfɛɛ ni Yawutuu ɲahagbaa fɛɛ p'i sipyiiire ti sɔn na pu Pilate ɲɛeri na wu Barabasi yaha, w'i Yesu gbo.

21 A gbafɛnɛeri wu guri pu pye sanha: «Yi funɲɔ wa pu wekε yaha yi mu pii shuun we ni wε?» A p'i wu pye: «Barabasi.»

22 A Pilate di pu pye: «Yesu wemu p'a byi Shəvəə wu ge, di lekε pye wee na wε?» A pu bεeri di wu pye: «Wu kori tige na!»

23 A Pilate di pu yege na: «Kakuunə lekε wu d'a pye wε?» Ga, a p'i xhuulo xuuni na toro taashiine li taaan na: «Wu kori tige na!»

24 A Pilate di ba li ta na wee wa da le já wε, bani la li bi faraa sipyiire ti kafugo na. A w'i ləhə ko, na wu keye je sipyiire ti bεeri nii na, na jo: «Nε təəgə wa ni yi ni we jaagi baa fəə we wo shishan pu wo na wε. Yeeyε pyaa wo keŋε woyo yi wa yere.»

25 A sipyiire ti bεeri di jo: «Wu shishan pu to wèe ni wù nagoo nɔnɔ ni!»

26 Wee tuun wu ni a Pilate di Barabasi yaha, na Yesu kan p'a kpən ni susələə ni, na wu le pu keŋε ni pu kori tige na.

Sərəsii p'a Yesu la wolo

(Marika 15:16-20; Yohana 19:2-3)

27 Ayiwa, a gbafεnεeri wu sərəsii p'i gari ni Yesu ni gbafεnεeri wu kaanɔ ki ni. A sərəsii pu kurunɔ ki bεeri di foro pinne wu feni.

28 A p'i Yesu fàya yi wolo wu na, na fadeboronɔ nɔnɔniga ka le wu na.

29 A p'i xhuyo shin na pye saanra nɔdɔnɔ, na lee tɔ wu nɔnɔ ni, na wahagaan le wu kanige keŋε ke ni. A p'i xhə na ganha na nuguro sinni wu fεε ni, na wu la wo, na yu: «Naabye Yawutuu saan we!»

30 A p'i ganha na nɔləhə tugoo na woni wu na, na wahagaan li lə, na wu kpəən nɔnɔ ke ni.

31 Ba p'a wu la wolo xə mu wε, a p'i fadeboronɔ nɔnɔniga ki wolo wu na, na wuyε pyaa wo fàya yi le wu na, na gari ni wu ni di zhe gori.

P'a shε Yesu kori tige na
(*Marika 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27*)

³² Ayiwa, ba p'a foro kanha ki ni wε, na jiri Sirine kulo li shen wa na, wee mεge ki bye na Simo. A p'i wee karamu w'a Yesu korikoritige ki lo.

³³ A p'i shε no xuu wa ni, wee mεge ne na «Goligota», lee kori ne: «Nugoro go xuu».

³⁴ A p'i duven suri duragi losorogo ka ni na kan wu mu wu gba. Ba w'a yee nehe we, wu ya so na yi gba we.

³⁵ Ba p'a wu kori xo we, a sorosii p'i kagaanshaan pye, na wu faya yi taa taa pu ye na na saha ni lee ni.*

³⁶ Lee kadugo na, a p'i diin na ganha na wu kaseri.

³⁷ P'a Yesu jaagi lemu na ge, a p'i yee ka korolo la na na kori wu nuno na na:

YESU WU NE WE, YAWUTUU WO SAAN WE.

³⁸ A p'i nagaapeleye shuun wa kori tiye na ni Yesu ni. Nigin wa bye wu kanige ce, nigin wa di ne wu kamene ce.

³⁹ Kodoroloo pu bi pu nuyoro kori, na wu shehele,

⁴⁰ na yu: «Mu wemu w'a jo na mu na Kile-peene pugboro ki ja, na ki yene sanha cabyaa taanri funno ni ge, ma bi sii Kile Ja we, maye sho sa! Tigi laha tige ki na!»

⁴¹ Saraya naha shonrivene nunofee, ni saliya karamogolo ni Yawutuu nahagbaa fee pu be pu bi Yesu la wo, na yu:

* 27:35 Zaburru 22:19

42 «W'a sipyii piitiilee shə, ga w'a da já wuyε shə wε! GoIzirayeli wo saan wu jε wii, na wu tigi laha nime korikoritige ki na, wù na dà wu na!

43 «W'a Kile pye wu tadaŋa. Wu kaa bi dan Kile ni, Kile wu wu tirige sa!»* Ta wu ya jo na Kile Ja wee jε wε?»

44 Nagaapeleyε yemu p'a kori ni wu ni ge, mu yee bε bi wu fanri lee fanhagana li na.

Yesu xugana

(*Marika 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30*)

45 Na caŋa ki yaha jɪŋε niŋε ni, a nibiige di jé fiige ki bæeri ni, fo na she da leεεε taanri.

46 Yakonə wo tuunə jii taanri wu shizhaa na, a Yesu di ba mujuugbəə wá na: «Eli, Eli, lama sabakatani?» Lee kóri jε: «Na Kile, na Kile, naha na ma d'a na yaha wε?»*

47 Piimu niyereye yi bye wà ge, ba pii ya lee mujuu li logo pee ni wε, na jo: «Kile tudunməə Eli w'a yiri.»

48 Taapile ni a shen nigin wa di baa kari pu ni, na she yoro fyenmi vinεgiri ni, na tee migile kagaantəəngə ka na, na she gan Yesu mu wu sən.

49 Ga, a pusamaa di jo: «Yere wù wu wii Eli bu da wu na da ba wu shə!»

50 A Yesu di mujuugbəə la bε wá sanha, na xhu.

51 Lee taapile li ni a Kile-pεεŋε pugbəhə ki nahaparaga fàŋa* nighbilege k'i daa shuun, na lə

* 27:43 Zaburuu 22:9

* 27:46 Zaburuu 22:2

* 27:51

Kile-pεεŋε pugbəhə ki nahaparaga fàŋa: Kee jε fàŋa kemu ki bi fεfεεε xuu wu tehene kən na wolo fεfεεε ti bæeri wo fεfεεε xuu wu ni ge. Lee ya li sheε na wa bæeri na já vulo nime Kile na.

fugba wu na fo ɲiɲε ke. A ɲiɲε k'i jεε, a faaboboyo ye di ja ja.

⁵² A faya yi ɲɔ di mugi mugi, Kile wo sipyii piimu p'a bi xu ge, a pee di ɲε.

⁵³ A p'i foro faya yi ni. Ba Yesu ya pa ɲε wε, a p'i jε fεfεεε kulo li ni, na puyε she sipyiɲεhεmεε na.

⁵⁴ Sɔɔsɔsɔii ɲuɲɔfɔɔ we ni sɔɔsɔsɔii piimu samaa pu bi Yesu kasεεge pyi ge, ba pee ya ɲiɲε cεɲε ke ni kee keree ki bεeri ɲa wε, a p'i sii fya fo xuuni, na jo: «Can na Kile Ja ye pyaa ki bye we ná we!»

⁵⁵ Cèe ɲiɲεhεmεε pii bε pu bi yere taliige ni na kii keree kii wii. Pee bi taha Yesu feni na yiri Galile ni, na baari pyi wu mu.

⁵⁶ Pii mɛye yi wa ye pu ni: Magadala shεen Mariyama, Yakuba ni Yusufu ye nu Mariyama, ni Zebede jalaa pu wo nu we.

Yesu legana faɲa ni

(*Marika 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42*)

⁵⁷ Ba yakonɔ k'a pa nɔ wε, a Arimate shεn naafuu fɔɔ wa di ba, wee mεge ki bye na Yusufu. Wee bε wu bye Yesu wo kalaapire la.

⁵⁸ A wu gari, na she Yesu nixhugo ki ɲεeri Pilate mu. A Pilate di jo na pu she gbo wu kan wu mu.

⁵⁹ A Yusufu di gbo wu lɔ, na fatɔvige nivonɔ ka migile wu na. Kee bi yàa ni lenfu* ni.

⁶⁰ Na she wu le faɲa nivonɔ ka ni. Wu bi pu pye p'a kee faɲa ke tugi na yaha wuyε kaa na faaya yi ni. A wu xhɔ na kageegbɔhɔ ka gologolo taga faɲa ki ɲɔ tɔ, na gari.

⁶¹ Magadala shεen Mariyama ni we wu Mariyama we, pee bi tiin na saha ni faɲa ki ni.

P'a sɔrɔsii taha faɲa ki na na p'a ki ɲuɲɔ sige

⁶² Nimuguro ti na, a saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ ni Farizhɛɛn pii di she gbafɛnɛɛɛɛɛ Pilate mu. Kee caɲa k'a pye cadɛɛngɛ ki wo gbegemɛ pu caɲa ki ɲimuguro.

⁶³ A p'i ba wu pye: «Nɲuɲɔfɔɔ we, na we ɲugyɛɛgi sipya we yaha ɲii na, wɛɛ fungɔngɔ wa li na na w'a bi jo na wee na ba ɲɛ na foro xu ni wu caxhugo caɲa taanri wogo na.

⁶⁴ Lee wuu na wɛɛ funɲɔ wa ma di sɔrɔsii taha faɲa ki na, pee di da ki ɲuɲɔ sige fo na she cabyaa taanri wu torogo. Kɔnhɔ wu kalaapiire ti ganha bu da ba wu nixhugo ki yu pu da yi yu sipyii pu mu na w'a ɲɛ na foro xu ni wɛ. Lee bu bye tee kurogo wo ɲugyɛɛgerɛ ti na golo taashiinɛ li bɛ wuuro ti na.»

⁶⁵ A Pilate di pu pye: «Sɔrɔsii pu piiri! Lemu bɛɛri y'a giin di bye, kɔnhɔ y'i faɲa ki ɲuɲɔ sige xuuni ge, yi lee pye.»

⁶⁶ A p'i gari faɲa ki na, na she ɲɔtɔɲɔ ki yàa, na fɛ yaha ki na, na sɔrɔsii pu taha ki na a pee di ganha na ki ɲuɲɔ sige.

28

Yesu ya ɲɛ na foro xu ni

(Marika 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

¹ Ayiwa, ba cadɛɛngɛ k'a toro wɛ, Dimazhi wu ɲisɔɔgɔ ki na, caɲa ki foroduun wu ni, a Magadala shɛɛn Mariyama ni we wu Mariyama w'i gari di zhe faɲa ki wii.

² Taapile ni a ɲiɲɛ cɛɛɲɛ nigbɔhɔ di bye. A Kafɔɔ wo mɛɛɛke wa di digi na yiri fugba we ni, na ba

kagerenje ki gologolo laha faña ki ño na, na diin ki ñuño ni.

³ Meleke wu naha ki bi ñi ba Kile-ñine ñe we, wu faya ye di fiinne welewele ba xooro ñe we.

⁴ Sorsii piimu p'a faña ki ñuño sigee ge, a pee di fya fo na jele, a p'i bye kanna p'a xu.

⁵ A meleke wu cèe pu pye: «Yi ganha bu da vya we! Ne li ce jo Yesu wemu p'a kori tige na ge, wee yee wa zhaa.

⁶ Wu wa naha we, w'a ñe na foro xu ni ba w'a bi yi jo we. P'a bi wu sinniñe xuu wemu ni ge, yi pa wee xuu wu wii.

⁷ Ayiwa nime yi fyaala she yi jo wu kalaapiire ti mu na w'a ñe na foro xu ni, na w'a gaanji yi naha na Galile fiige ki ni, yi na zhe wu ña wà. Ye y'a bye ne mu di jo yi mu.»

⁸ A cèe p'i fyaala laha faña ki na, pu bi fya, ga pu zoloo pu be d'a ñi fundanga na. A p'i ganha na fe na gaanji p'i she yee naha jo kalaapiire ti mu.

⁹ Taapile ni a Yesu di ba pu ñuño círi na pu pye: «Yi faabye!» A cèe p'i fulo Yesu na, na wu co tayo ye na, na peñe taha wu na.

¹⁰ A Yesu di pu pye: «Yi ganha bu da vya we! Yi she yi jo na cebooloo pu mu na p'a se Galile ni, na wà p'a da zhe na ña.»

Sorsii p'a Yesu ñe wu jo

¹¹ Ayiwa, na cèe pu yaha koo na, sorsii piimu pu bi faña ki ñuño sigee ge, a pii di gari pee ni, na she kii keree kii beeri naha jo saraya naha shoonrivere ñuñofee pu mu.

¹² A saraya naha shɔɔnrivɛɛ nɔɔɔfɛɛ p'i she puyɛ na ni Yawutuu nahagbaa fɛɛ pu ni. A p'i jo bɛ yi na, na wari niɲɛhɛmɛ wa kan sɔɔrsii pu mu,

¹³ na pu pye: «Y'a yi yu na Yesu kalaapiire t'a yee niɲmunuyɔ yaha, na ba gbo wu yu piige ki ni.

¹⁴ Gbafɛnɛɛri wu bu yee logo, wɛɛ na zhe yee naha shɔɔnri ni wu ni na wu wo se pye, kɔnhɔ yaaga ganha bu yi ta wɛ.»

¹⁵ A sɔɔrsii p'i wee wari wu lɔ, na she li pye ba y'a jo pu mu wɛ. A pee jomɔ pe di jaaga Yawutuu pu tɛ ni. Fo niɲaa we bɛ ni pee jomɔ pe ya yu.

Yesu ya wuyɛ she wu kalaapiire ti na

(Marika 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Kapyegɛɛ 1:6-8)

¹⁶ Ayiwa, a kalaapiire kɛ ni nigin w'i gari Galile ni. Faaboboɔ kemu kaa Yesu bi jo pu mu ge, a p'i gari wà.

¹⁷ Ba p'a Yesu na wɛ, a p'i wu pɛɛ. Ga, a nakaara di bye pii zɔlɔ ni pu ni.

¹⁸ A Yesu di fulo pu na, na pu pye: «Fanha ki bɛɛri k'a kan nɛ mu fugba we, ni niɲɛ ke na.

¹⁹ Lee wuu na yi nɔ shi wu bɛɛri na, y'i pu pye na kalaapiire! Yi pu batize To Kile ni Ja ni Fɛfɛɛɛ Munaa mɛge na!

²⁰ Nɔmɛhɛɛ kiimu nɛ jo yi mu ge, yi pu kalaa na pu taha kee feni! Li wii, n'a da bye ni yi niɲiga bɛɛri fo na she koɔɔ xɔ.»

KARINĒĒGE NŌMĒE NIVONŌ
New Testament and Shorter Old Testament in
Senoufo, Mamara

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mamara S noufo (S noufo, Mamara)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

  2014-08-10, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

85728ed7-78f8-58e8-8967-0e976c0c2423